

*Заочна дискусійна панель,
присвячена Дню науки*

*Освіта і наука: глобальні тренди і
перспективи розвитку*

Черкаси 2020

УДК 372.3
ББК 74.1

Рекомендовано кафедрою дошкільної освіти
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
(протокол № 10 від 27 травня 2020 р.)

Рецензенти:

Зобенько Н. А., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Сіренко А. Є., кандидат педагогічних наук, завідувач відділу дошкільної освіти КНЗ «Черкаський обласний інституту післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

Освіта і наука: глобальні тренди і перспективи розвитку: заочна дискусійна панель, присвячена Дню науки (16 травня 2020 р.) / Упорядники І. О. Ніколаеску, Ю. О. Соловей, О. О. Панченко. – Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2020. – 176 с.

Збірник матеріалів заочної дискусійної панелі, присвяченій Дню науки, містить результати досліджень науково-педагогічних працівників, педагогів закладів дошкільної освіти та навчальних та закладів, студентів з актуальних проблем освіти і науки. До збірника увійшли нові розвідки, присвячені загальним питанням наступності дошкільної та початкової освіти в умовах підготовки дітей дошкільного віку до навчання у Новій українській школі, дошкільної освіти в сучасних соціокультурних умовах, професійно-педагогічної компетентності педагогічних працівників в умовах інтеграції у світовий освітній простір, упровадження інноваційних технологій у сучасній освітній діяльності ЗДО, взаємодії закладу дошкільної освіти з родиною. У збірнику також презентується практичний досвід щодо використання сучасних технологій та науково-методичного супроводу розвитку дитини в контексті багатовимірності освітнього простору. Усі матеріали подаються в авторській редакції. Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів та посилань несуть автори статей.

ЗМІСТ

Бедряковська К.В. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОМІКСІВ У РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	7
Близнюк О.О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	11
Бондар В. Г. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ РУКИ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ПИСЬМА	15
Гаменко А. О. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК ВИМОГА ЧАСУ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	18
Гнатко В. С. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК КОМПЛЕКСНА УМОВА ВИХОВАННЯ ТА НАВЧАННЯ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	23
Гнезділова К. М. ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	26
Гребенюк Н.О. ВИКОРИСТАННЯ КОНСТРУКТОРА LEGO ЯК ОДНОГО ІЗ ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ ІНЖЕНЕРНОГО МИСЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ	31
Демешева С.С. НАСТУПНІСТЬ ДОШКІЛЬНОГО ТА ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	34
Дорош В. М. ПРОБЛЕМА НАСТУПНОСТІ МІЖ ДОШКІЛЬНОЮ ОСВІТОЮ ТА НОВОЮ УКРАЇНСЬКОЮ ШКОЛОЮ	38
Злидар Т. О. ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	41
Зоря Ю. М. STEM ЯК ТРЕНД У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ	45

Івенко О. М. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ НАСТУПНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ І ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	50
Капустянська С. М. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	55
Коваленко О. А. ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ-МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ	57
Ковтун Є. О. РОЛЬ ЛЕГО-ТЕХНОЛОГІЇ В РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	62
Корнієнко Я. В. НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗКРИТТЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАТЕМАТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ	66
Коротун Д. В. ІГРИ – ДРАМАТИЗАЦІЇ В РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	71
Костяна В. В. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	73
Кривенко Л. О. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	76
Криса Д. О. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ У РІЗНОВІКОВІЙ ГРУПІ	79
Кутова А. А. ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	82
Лень Є. В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНО- ІГРОВОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	85
Lugina Olena GENERAL CHARACTERIZATION OF SPEAKING AS A TYPE OF SPEECH ACTIVITY AND ABILITY	88

Ляпкало О. В.	90
ТЕХНОЛОГІЯ СТОРІТЕЛЛІНГУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБАГАЧЕННЯ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
Михальчук О. О.	94
ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИХОВАТЕЛЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
Молокова М. Р.	97
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я ДОШКІЛЬНИКІВ	
Нікітська Ю. М.	100
ДЕТЕРМІНАНТИ ДЕЗАДАПТАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	
Ніколаєску І. О.	103
ОНЛАЙН НАВЧАННЯ МАГІСТРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ : ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	
Одноволік Д. М.	107
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
Олексієнко Ю.О.	112
МОВЛЕННЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	
Оран М. М.	115
КОЛІР ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ЕМОЦІЙНОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
Остапенко А. К., Солодка Ю. В.	118
ВПЛИВ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ НА СОЦІОКУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	
Павленко А. О.	122
ГРА ЯК ЗАСІБ ЕКОНОМІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
Панченко О. О.	127
МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ДЛЯ 3D МОДЕЛЮВАННЯ В ОЗНАЙОМЛЕННІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З НАВКОЛИШНІМ СВІТОМ	

Петренко І. О.	131
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
Пищик О.В.	135
РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ	
Половинка А. В.	140
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ У РІЗНОВІКОВІЙ ГРУПІ	
Пустовіт І. М.	142
ФОРМУВАННЯ ЧАСОВИХ УЯВЛЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
Сичук В. Г.	146
КОМПОНЕНТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
Скакун Н.С.	149
ЕФЕКТИВНИЙ КОНТЕНТ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВИПУСКНИКІВ	
Соловей Ю. О.	153
ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА» ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ	
Тимченко О. С.	157
ВПЛИВ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗВО НА РОЗВИТОК ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ	
Тітенко М. В.	161
ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я	
Уманець (Нижник) Д. О.	164
МУЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	
Чередник Д. С.	168
РОЗВИТОК ІНШОМОВНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
Шумська А. І.	173
СЕНСОРНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ОСНОВА РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	

*Бедряковська К.В.,
студентка, Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Степанова Н.М.,
кандидат філософських наук, доцент,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОМІКСІВ У РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дошкільний вік – це період активного розвитку в дитини мовленнєвої комунікації – фонетичної, граматичної, лексичної. Повноцінне оволодіння мовленнєвою комунікацією в дошкільному віці є необхідною умовою вирішення завдань морального, розумового, естетичного виховання дітей в максимально сензитивний період розвитку. Чим раніше буде розпочато навчання комунікації, тим вільніше дитина буде її використовувати в подальшому.

Мета роботи – теоретично обґрунтувати особливості використання коміксів у розвитку мовленнєвої комунікації дітей дошкільного віку.

Одне із беззаперечних, хоч і сумнівних завоювань культури ХХ століття – комікси. Тобто в тому чи іншому вигляді історії в картинках існували й раніше, але особливо цей жанр почав розвиватися в останні сто років. По суті, комікс – жанр-мутант. Століттями людство вчилося писемності, щоб у результаті замінити її малюнком. Рей Бредбері вважав це «катастрофою» [2]. Однак, як показує досвід, література без тексту співіснує з коміксами, глобальної заміни не відбувається.

Французький вчений Ф. Лакасен називає комікс примиренням малюнка та слова в розповіді, де головне семіотичне навантаження приходить на малюнок. Сьогодні багато науковців звертає увагу на те, що комікс є поліграфічним інформаційним продуктом [3].

Сьогодні комікси все більше перетворюються на ефективну освітню методику, коли дітям цікаво не лише розглядати, а й створювати їх. У такому випадку вони стають зручною формою комунікації та відкривають якісно новий підхід до інтерналізації інформації. Це новаторський вид мистецтва з вагомим етичним, аксіологічним, культурним, педагогічним, гуманітарним потенціалом.

Теоретично досліджуючи наявний досвід використання коміксів в освіті слід зазначити, що в методиці навчання комікс не може бути єдиним або основним засобом навчання, що використовується на занятті [3]. Але враховуючи позитивні сторони застосування таких засобів візуалізації інформації, визначаючи місце цих засобів в навчально-пізнавальному процесі, комбінуючи з іншими засобами, слід визнати високий дидактичний потенціал коміксів, особливо в дошкільному віці.

Зміст коміксів підбирається з урахуванням можливостей розвитку всіх сторін мовлення (фонетики, лексики, граматики і зв'язного мовлення), розширення знань і уявлень про навколишній світ, розвитку розумових процесів, довільної уваги і сприйняття, дрібної моторики, просторового орієнтування, мовної творчості.

Спробуємо виокремити переваги коміксів, до яких належать: динамічність і образність представлення; змістовність інформації; можливість контролювати і змінювати кількість інформації (у тому числі при самостійному навчанні); точність і стислість мови, драматизовані розповідні сюжети; ігровий жанр; багаторазовість повторення окремих кадрів і сюжету в цілому; економія психічних зусиль щодо сприйняття інформації; урізноманітнення завдань з відтворення, розуміння і творчого засвоєння навчального матеріалу за допомогою коміксів [4, с. 107].

Навчальні можливості коміксів: розповісти складну історію декількома зображеннями; забезпечити коментарем будь-який малюнок на різну тематику; використовувати символи, що легко ідентифікують усі діти дошкільного віку; на сценках коміксу, його малюнках можна моделювати культуру спілкування, життєві ситуації; прокоментувати та проілюструвати актуальні питання життя (дитячі взаємини, сімейні стосунки, толерантність тощо) в ігровій формі [1].

Сюжет коміксів зазвичай ґрунтується на дії. Персонажі постійно перебувають у русі. Тут рідко трапляються епізоди, де герой спить чи просто байдикує. Персонажі безперервно щось обговорюють, розповідають, про щось інформують, щось обіцяють, забороняють. Тому діти, які читають комікси, – не нудьгують, навпаки – із захопленням стежать за перебігом подій. У коміксах динаміка простежується на кожній сторінці, інформація, що міститься в картинках, усуває потребу в тривалих описах, завдяки чому легше сприймати і розуміти текст [2].

Існує багато шляхів використання коміксів в освітньому процесі закладу дошкільної освіти, серед яких:

- комікс-автобіографія, що дозволяє дітям середнього дошкільного віку поділитися основними фактами зі свого життя, особистими інтересами та може бути використана вихователем, практичним психологом;

- активізація словникового запасу. Такі комікси можна використовувати для введення та закріплення нових лексичних одиниць;

- колективна співпраця між дітьми. Діти можуть створювати комікси як в групах так і індивідуально. У процесі групової роботи вони можуть розподіляти обов'язки з виконання коміксу «за здібностями» кожного учасника групи, допомогти один одному поліпшити свої навички та вміння. Може використовуватися на будь-якому занятті, особливо під час реалізації проектно-методики, як її основний продукт та окрема частина;

- формування розумових процесів. Під час створення реплік і діалогів персонажів коміксу діти середнього дошкільного віку відпрацьовують мовні структури в контексті, вдосконалюють навички спілкування та соціальної поведінки.

Часто в коміксах та улюблених на сьогодні дітьми кінофільмах діють одні й ті ж герої. Переглянувши мультфільм про сучасних улюблених героїв, юний глядач захоплений, проте динамічні образи «вислизують» від нього, дитині важко втримати їх у пам'яті, а тим більше, він не може ними володіти. Комікс це бажання дитини задовольняє, причому створює ілюзію життя героя, оскільки

фіксує його в момент руху. Завдяки коміксу улюблений образ завжди з дитиною, він у нього в руках, дитина дошкільного віку ним не тільки володіє, а й має над ним деяку владу. Все ж головною причиною популярності коміксу є те, що він значно спрощує і прискорює процес пізнання. Надзавдання коміксу – висловити якомога більше інформації в наочному, зоровому образі [3].

Природно, можна говорити про те, що комікс – це усього лише одна з форм передачі інформації, зручна, що полегшує процес засвоєння. Але це, загалом, сентенція звичайного рівня. Вибудовування коміксних фрагментів (фреймів, фракталів) у вигляді змістовного навчального елемента, отже, технологізація процесу навчання – це не просто зручна форма передавання інформації, а принципово новий спосіб і підхід до її засвоєння [4].

Таким чином, цілеспрямоване використання коміксів у роботі із дошкільниками буде сприяти формуванню таких процесів: спілкуванню один із одним, коментуванню дітьми власних дій; розвитку та закріпленню навичок користування ініціативної промови; збагачуватиме словниковий запас; удосконалюватиме розмовну мову; формуватиме граматичний лад мови тощо.

Список використаних джерел

1. Архипова Л. Комікси як інноваційний метод активізації пізнавальної сфери учнів із затримкою психічного розвитку в процесі навчання історії *Ярославський педагогічний вісник*. Том II. Психолого-педагогічні науки. 2012. № 4. С. 106–110.
2. Дудник Т. Комікси – книги, що привертають дітей до читання <https://blog.yakaboo.ua/> [02.04.2020]
3. Юрченко В. «Коміксування» змісту навчального процесу: позитивні чи негативні тенденції для розвитку технологій освітньої діяльності? <http://journals.nubip.edu.ua> [02.04.2020]
4. Юрченко В. Методологічні підходи до визначення структури й змісту освітньої галузі «Технологія» в основній школі : [Монографія] .Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. С. 216.

*Близнюк О.О.,
студентка,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

*наук. керівник – Ніколаєску І. О.,
доктор педагогічних наук,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Розвиток творчої, креативної особистості дитини – одне з пріоритетних завдань закладу дошкільної освіти. Креативна, творча особистість – це індивід, який володіє високим рівнем знань, має потяг до нового, оригінального. Для такої особистості творча, креативна діяльність є життєвою потребою, її здібності пов'язані із створенням нового, оригінального продукту.

Становлення творчої особистості, розвиток її креативних здібностей у дітей залежить від гармонійного поєднання природних задатків, вагомих для конкретної дитини, мотивів діяльності та сприятливого розвивального середовища. Важливим чинником успіху є також виховання морально-вольових якостей, розвиток емоційної сфери та набуття дошкільниками певних знань, умінь, навичок, які необхідні для проявлення творчого потенціалу. Саме знання, уміння та навички – основа розвитку творчої, креативної уяви, фантазії, втілення дитячої творчості.

Серед найважливіших завдань креативного розвитку дошкільників науковцями визначено такі:

- збагачувати практичний і теоретичний досвід дитини;
- надавати їй можливість самовизначитися, виявляти творчу ініціативу, здійснювати самостійні вибори, приймати рішення, варіювати зміст і форму виконання завдання;
- заохочувати до досліджень та експериментування;
- виховувати потребу в нових враженнях;

– створювати сприятливі умови для становлення креативності як базової якості особистості[2, с. 6].

Безперечно, гарантією активного впливу на розвиток креативних здібностей у дітей вважається побудова освітнього процесу з позиції особистісно-зорієнтованого підходу, створення умов для реалізації особистості дитини через задоволення базових потреб відповідно до соціокультурних норм, вибір змісту й освітніх технологій повинен здійснюватися з позиції урахування унікальності та індивідуальності кожної дитини. Педагог повинен сам виявляти глибоку увагу, повагу, турботу, любов до кожної дитини; бачити в ній індивідуальність; забезпечувати умови для виховання дитини як особистості.

У сучасній дошкільній освіті позитивно зарекомендували себе такі методи і прийоми роботи з дітьми для формування креативних здібностей: розвивальні ігри та вправи, проблемні запитання, проблемно-пошукові ситуації, експериментальні дослідження, систематичні спостереження, логічні задачі тощо.

Неординарний, творчий підхід до виявлення креативних здібностей у дітей дошкільного віку та створення відповідних умов для їх розвитку – одне з пріоритетних завдань роботи педагогічних працівників дошкільної галузі і є запорукою успіху у формуванні творчо спрямованої особистості дошкільника, формуванні елементів самоорганізації кожної дитини та формуванні навичок інтелектуального саморозвитку дітей.

Сучасний характер навчання дітей дошкільного віку забезпечується значною мірою використанням розвивальних ігор в розумовій роботі та творчій активності. Важливим для вихователя є вміння повсякчас ставити дитину в такі умови, коли вона самостійно приймає рішення.

Для формування креативних здібностей дошкільника можна використовувати такі види ігор: дидактичні, театралізовані, сюжетно-рольові, ігри-фантазування. Такі ігри розвивають важливі характеристики творчості, креативності: швидкість думки, гнучкість мислення, оригінальність ідей, сміливість, допитливість. Вони сприяють розвитку мовленнєвих здібностей

дітей, пізнавальній активності, самостійності, творчості, комунікативності, самореалізації дітей[1, с. 20].

Такі ігри включають в себе вирішення багатьох завдань: навчальних, розвивальних, пізнавальних, інтелектуальних, моральних, комунікативних, трудових, нестандартних та творчих. Вони стимулюють у дітей пізнавальні інтереси, дослідницькі пізнавальні дії, самостійний варіативний пошук досягнення результату, відкриття нового. Їх можна використовувати як під час індивідуальної роботи з дітьми, так і під час колективного спілкування з дітьми, у різних видах діяльності, під час прогулянок, різних видах творчості – образотворчої, музичної, мовленнєвої.

Вважаємо, що при побудові роботи з дітьми з метою креативного розвитку педагогу слід спиратися на дидактичні принципи:

- урахування вікових та індивідуальних особливостей кожної дитини;
- виховання в діяльності;
- стимулювання дитини до саморозвитку;
- природовідповідності;
- взаємозв'язок навчання та розвитку;
- співробітництво та індивідуальний підхід.

Звичайно, для розвитку креативних здібностей дошкільника організація навчально-виховного процесу повинна відповідати певним вимогам, які включають в себе наступне:

1. Не пригнічувати інтуїцію дитини. Часто зустрічаються педагогічні ситуації, коли дитина виказує здогадку або припущення, одержує осуд від вихователя за те, що не може логічно обґрунтувати їх.

2. Формування в дошкільника впевненості в своїх силах, віри в свою здатність вирішити задачу.

3. У процесі навчання та виховання слід максимально використовувати позитивні емоції (здивування, радощі, симпатії, переживання успіху), адже негативні емоції пригнічують прояви творчого мислення.

4. Необхідно стимулювати прагнення дошкільника до самостійного вибору цілей, задач і засобів їх рішення.

5. Формувати чутливість до суперечностей, уміння знаходити і свідомо формулювати їх. При цьому сама суперечність, навіть формально-логічна, зовсім не повинна ототожнюватися з помилкою, яку просто треба виправити.

6. Частіше в навчанні використовувати завдання відкритого типу, коли відсутнє одне правильне рішення, яке залишається тільки знайти або вгадати.

7. Широко застосовувати проблемні методи навчання, які стимулюють установку на відкриття дошкільником нового, підсилює його віру в свою здібність до таких відкриттів [3, с. 6].

Дошкільний заклад має навчити кожну дитину самостійно мислити, діяти в нестандартних ситуаціях, вирішувати найрізноманітніші проблеми. Необхідність діяти не так, як завжди, стимулює розумову діяльність, сприяє формуванню і розвитку дитини та спонукає її до справжнього відкриття, хай незначного і важливого для самої дитини, але це буде відкриття особисте і тому воно є цінним.

Таким чином, процес формування креативної особистості дошкільника як суб'єкта творчих соціальних відносин і продуктивної творчої діяльності за своєю суттю є педагогічним управлінням, розвитком потенційних творчих можливостей дитини, формування у неї таких творчих здібностей, які забезпечують успішність у творчій діяльності, індивідуальне становлення особистості дошкільника як суспільно-активної.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти України: науковий керівник: А. М. Богущ. К.: Видавництво, 2012. 26 с.
2. Луганська В. Креативні здібності і лідерські якості. *Соціальна психологія*. 2006. №5. С. 94–102.
3. Пономарьова-Семенова Р. О. Принципи розвитку творчих здібностей у дітей і молоді. *Проблеми загальної та педагогічної психології*, 2004. №2. С. 261-266.

*Бондар В. Г.,
викладач кафедри дошкільної освіти
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ РУКИ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ПИСЬМА

Одним із важливих показників готовності дошкільника до школи є підготовка руки майбутнього школяра до письма, яка починає здійснюватися ще до приходу в заклад дошкільної освіти. Вона бере свій початок тоді, коли дитина починає тягнути до рук іграшку, батьки проводять різні ігрові вправи з малюком, дитина працює з пластиліном, глиною, тістом, перебирання крупи в різних мішечках та багатьох інших вправ, які допоможуть майбутньому учню не відчуваючи втоми, красиво писати та з часом виробляти швидкість письма. Ці та інші вправи які дитина освоює в дошкільному та молодшому шкільному віці вони сприяють розвитку дрібної моторики рук .

Під дрібною моторикою розуміють здатність маніпулювати дрібними предметами, передавати їх з руки в руку, а також виконувати різні завдання, що потребують скоординованої роботи очей і рук.

Крім того, розвиток дрібної моторики тісно пов'язаний з розвитком мови. Оскільки провідним видом діяльності в закладі дошкільної освіти є гра, то вихователь може запропонувати різні ігри: ігри-заняття, ігри-вправи, пальчикові ігри, ігри з дрібними предметами, ляльковий театр, розмальовки по цифрах Особливо цінні дидактичні ігри зі спеціальними об'єктами, якими дитина маніпулює, а саме з мозаїкою, нитками, шнурками, пластиліном, геометричними фігурами, фігурами казкових персонажів та ін. В процесі гри зі спеціальними предметами тренуються пальці, розвивається зорова і тактильна пам'ять.

Метою підготовчого періоду до навчання письма в дошкільному віці є формування елементарних технічних і графічних умінь.

Протягом цього періоду засвоюються: написання певних графічних форм, їх назви, основні гігієнічні правила, які є складовими навичками письма. Дитини повинні на початкових етапах володіти знаряддям письма - правильно тримати олівець та ним користуватися, навчитися виконувати вказівки вихователя щодо малювання, штрихування та розміщення зображень на папері. Крім того, важливо, щоб дитина навчилася правильно сидіти, адже це теж впливає на каліграфічність письма.

Щоб підготувати руку дитини до письма необхідні заняття з малювання, ліплення, аплікації, а також виготовлення різноманітних виробів із таких матеріалів, як папір, тканина та ін. Завдяки таким заняттям діти опановують навички й уміннями тримати правильно олівці, пензлик, ножиці та ручку.

Багато занять з образотворчої діяльності, спрямовані на естетичне виховання дітей, сприяють розвитку важливих для письма якостей. Водночас серед них є такі охайність, послідовність виконання та швидкість.

У міру того як дитина опановує малювання, ліплення, аплікацію, рука дошкільника стає більш умілою, рухи - більш упевненими, вільними [1, с].

У програмі «Дитина» (2016 р.) у старшій групі «Фантазери-мрійники» (шостий рік життя) при підготовці руки дитини до письма вихователю автори пропонують удосконалювати рухові навички, розвивати окомір та п'ясті руки дитини; ознайомлювати дітей із зошитами в клітинку та лінію, а також правилами роботи з ним та орієнтації в зошиті; вчити правильно тримати олівець трьома пальцями: великим, вказівним та середнім; вчити заштриховувати у межах контуру не виходячи за лінії та орієнтуватися в напрямках (згори вниз, зліва на право)заповнювати простір переривчастими; прямими, похилими, горизонтальними та вертикальними лініями.

Також учити штрихувати готові контури чергуючи між собою вертикальні і горизонтальні, похилі та напівовальні лінії. Підготувати руку дитини до безвідривного проведення хвилястих дугоподібних, спіралеподібних ліній (клубок), закруток (гачки), прямих і похилих ліній з петлями внизу [3, с 165].

Далі продовжувати ознайомлювати дитину з друкованими літерами, та друкувати простим олівцем починаючи з елементів, а потім і саму літеру в зошитах за шаблоном або у клітинку.

Таке широке розуміння підготовки руки дитини до письма вимагає від вихователів послідовної роботи не тільки в старшій групі, а протягом всього дошкільного віку. Так, уже на четвертому році можна використовувати дидактичні ігри для розвитку дрібних м'язів пальців руки та формування уміння діяти за вказівкою дорослих (“Кожну намистинку на свою нитку”, “Прокоти кульку”, “Збери башту”, “Що там?”, “Побудуємо будинок”). На п'ятому році використовуються ігри з мозаїкою, розбірними дидактичними іграшками, “Бирюльки”, декоративне малювання. У 6 років використовують ігри на розвиток окоміру та дрібних м'язів руки (“Знайди такий самий малюнок”, “Відгадай на дотик”, “Виклади фігурку”, “Підбери палички”), вводяться спеціальні вправи на оволодіння безвідривними рухами та умінням орієнтуватись у зошиті.

Заняття з підготовки руки дитини до письма рекомендовано проводити в другу половину дня, один або два рази на тиждень. Тривалість такого заняття 10 хвилин; тривалість вправ на проведення ліній 5 – 6 хвилин. Ці заняття вимагають дотримання певних гігієнічних умов. Двомісні столи і стільці мають відповідати зростові дітей, треба щоб ноги дитини стояли на підлозі під кутом 45°, також не можна допускати, щоб діти загинали ноги під стілець, витягували їх уперед або виставляли вбік. Сидіти за столом треба рівно, не лягати на нього і не спиратись на спинку стільчика. Відстань між грудьми дитини і краєм стола має дорівнювати ширині дитячої долоні, відстань між очима і зошитом – 30 см. джерело світла має бути зліва [2, с.21].

Зрозуміло, що традиційним методом вдається навчити дитину письму, але це веде до значних витрат сил дитини, її розумовому та нервовому перевантаженню. До чого ж практики свідчать, що у процесі навчання написанню елементів букв та їх з'єднань дитина майже не розвивається бо монотонні одноманітні дії її стомлюють, не викликають у неї інтересу, не активізують розумових, творчих здібностей.

Отже, під час підготовки руки дитини до письма вихователь повинен враховувати індивідуальні особливості, зацікавленість та бажання дитини до тієї чи іншої діяльності, надавати можливість їй вибирати, що вона буде робити на заняттях, яким способом підготовки до письма вона буде користуватися, також вихователь повинен знати інтереси кожної дитини її можливості, чим вона займається у вільний час, чим цікавиться, що любить і вміє робити.

Список використаних джерел

1. Богуш А. Готуємо руку дитини до письма: навчально-методичний посібник / А. Богуш. - Тернопіль: Мандрівець, 2014. - 160 с.

2. Воронова Н. А. Підготовка руки дитини до письма / Н. В. Воронова// матеріали Всеукр. наук.- практ. конференції «Підвищення ефективності логопедичної роботи в умовах здійснення дошкільної та початкової освіти». - Херсон: Айлант, 2006. – С. 19-23

3. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років «Дитина» [Електронний ресурс] -Режим доступу до ресурсу:

<https://drive.google.com/file/d/1kCw8CMLbGTDkmLnFzMqHf50BUvINSd/view>

*Гаменко А. О.,
студентка, Черкаський національний
університет імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Нікітська Ю. М.,
кандидат педагогічних наук, викладач,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК ВИМОГА ЧАСУ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Однією з актуальних соціально-економічних і демографічних проблем сучасного українського суспільства є включення дітей з особливими потребами в суспільство, колектив, дошкільне середовище. Процес інтеграції дітей з особливими освітніми проблемами в заклад дошкільної освіти вкрай важливий та

необхідний, адже соціалізація є процесом включення їх в життя суспільства, пристосування до умов громадського життя, засвоєння ними соціального досвіду шляхом входження в соціальне середовище.

Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, та передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами, зокрема дитини з особливостями психофізичного розвитку, в умовах закладу освіти [2, с. 3].

Освітній процес в групах з інклюзивним навчанням у закладах дошкільної освіти здійснюється відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти, який реалізується програмами та навчально-методичним забезпеченням, що затверджуються Міністерством освіти і науки України, з врахуванням потреб дитини та особливостей її психофізичного розвитку [1, с. 15].

Метою інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти є формування гуманного ставлення до дітей з особливостями психофізичного розвитку, забезпечення рівного доступу до якісного виховання в умовах дошкільного простору, пристосованого до задоволення особливих освітніх потреб кожної дитини.

Основними завданнями інклюзивної освіти у закладах дошкільної освіти є наступні:

- здобуття дітьми з особливими освітніми потребами освіти відповідного рівня у середовищі здорових однолітків відповідно до існуючих стандартів;
- забезпечення різнобічного розвитку дітей дошкільного віку, реалізація їх здібностей;
- створення освітньо-реабілітаційного середовища для задоволення освітніх потреб дітей з особливостями психофізичного розвитку;
- створення позитивного мікроклімату у закладі дошкільної освіти з інклюзивним навчанням;
- формування активного міжособистісного спілкування дітей з особливими освітніми потребами з іншими дітьми;

– забезпечення диференційованого психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами;

– надання консультативної допомоги сім'ям, які виховують дітей з особливими освітніми потребами, залучення батьків до розроблення індивідуальних планів та програм навчання [4, с. 106].

Інклюзивне навчання забезпечує доступ до освіти дітей з особливими потребами у закладах дошкільної освіти за рахунок застосування методів навчання, що враховують індивідуальні особливості таких дітей. В основу інклюзивної освіти покладена ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей, забезпечує рівноцінне ставлення до всіх, але створює спеціальні умови для дітей з особливими потребами.

Діти з особливими потребами, включаючись в освітній процес закладу дошкільної освіти, взаємодіють зі здоровими дітьми, спостерігаючи за ними, наслідують їх, отримуючи соціальний досвід, як і їхні ровесники. Такі діти у загальноосвітніх групах краще осягають основи незалежного життя, засвоюють нові форми поведінки, спілкування, взаємодії, вчаться виявляти активність, ініціативу, свідомо робити вибір, досягати згоди у розв'язанні проблем, приймати самостійні рішення.

Завдяки щоденному спілкуванню дітей з особливими освітніми потребами зі здоровими однолітками покращується когнітивний, моторний, мовний, соціальний та емоційний розвиток дітей; оволодіння дітьми з особливими освітніми проблемами новими вміннями та навичками відбувається функціонально; у дітей постає можливість для налагодження дружніх стосунків зі здоровими ровесниками й для участі у громадському житті.

Обов'язковою умовою ефективності інклюзивної освіти є організація системної психолого-педагогічної та методичної підготовки спеціалістів: психологів, вчителів-логопедів, вчителів-дефектологів, вихователів та спільна робота закладу дошкільної освіти та сім'ї.

Педагоги закладу дошкільної освіти мають передусім сформулювати позитивне ставлення здорових вихованців до дітей з психофізичними вадами,

емпатію, навчити прийомам адекватної взаємодії. Відповідно, вихователі мають бути компетентними у таких питаннях:

- підходи держави та суспільства до організації освіти дітей, які мають вади психофізичного розвитку;
- основні поняття корекційної педагогіки та спеціальної психології;
- особливості і закономірності розвитку різних категорій осіб з психофізичними вадами;
- комплексне психолого-педагогічне вивчення дітей;
- диференційовані та індивідуальні механізми і прийоми дошкільного корекційного навчання та виховання кожної категорії дітей;
- зміст та методи роботи з родинами вихованців [3, с. 44].

З метою реалізації інклюзивної освіти вихователі повинні вміти:

- здійснювати моніторинг розвитку дітей, що мають труднощі у засвоєнні знань, різних видів діяльності та адекватно оцінювати причини, якими спричинено ці труднощі;
- своєчасно виявляти відхилення у розвитку дошкільників та під керівництвом корекційного педагога брати участь у здійсненні правильного психолого-педагогічного супроводу дітей, що потребують корекції психофізичного розвитку;
- здійснювати індивідуальний та диференційований підхід до вихованців з вадами психофізичного розвитку;
- формувати готовність здорових дошкільників до позитивної спільної взаємодії з однолітками, що потребують корекції психофізичного розвитку;
- проводити роботу з батьками щодо надання їм правдивої інформації про осіб з порушенням психофізичного розвитку [5, с. 118].

Робота з дітьми, що мають особливі освітні потреби, здійснюється за допомогою таких методів: бесіда, переконання, розгляд проблемних ситуацій, сюжетно-рольові ігри, перегляд спеціально відібраних відеосюжетів тощо.

Поза всяким сумнівом, компетентність вихователів є однією з умов ефективності дошкільної освіти. Результати досліджень низки науковців засвідчують, що розумовий, емоційний і соціальний розвиток дітей з

психофізичними вадами прямо залежить від позитивного ставлення до них, їх розуміння та прийняття педагогами, батьками і здоровими дітьми. Сприятливе соціальне та розвивальне середовище є однією з вихідних умов розв'язання проблем інклюзивної освіти. Тому забезпечення такого середовища – одне із завдань психолого-педагогічного супроводу дітей, що потребують корекції психофізичного розвитку.

У закладі дошкільної освіти повинна проводитися систематична робота з метою дотримання соціальних умов, які покладено в основу роботи з дітьми з особливостями розвитку: доброзичливий психологічний клімат у родині; сімейне виховання, яке ґрунтується на підтримці дитини у прагненні подолати порушення розвитку; умови виховання й розвитку дитини поза родиною; формування мотивації – спонукання батьків до участі в процесі розвитку та навчання дітей з особливостями розвитку. Таким чином організовується гуманний, особистісно зорієнтований підхід до кожного з вихованців з особливими освітніми потребами.

Для успішної реалізації інклюзивної дошкільної освіти надзвичайно важливою є ефективна співпраця педагогів і родин дітей з особливими освітніми потребами. Готовність закладу дошкільної освіти співпрацювати надає батькам моральної стійкості для виховання дитини з певними психофізичними вадами. Якщо дитина підготовлена у сім'ї та закладі дошкільної освіти, правильно сприймає свою хворобу, саму себе, пройшла всі етапи соціалізації, то вона буде відчувати себе корисним та цінним членом суспільства.

Отже, процеси інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в заклади дошкільної освіти набудуть значного поширення й стануть успішними за умови зміни ставлення в суспільстві до цих дітей та до ідеї інклюзії, належного фінансування інклюзивних заходів, здійснення необхідної фахової підготовки майбутніх педагогів і проведення їх перепідготовки. Важлива складова успішного функціонування інклюзивної системи освіти – це командний підхід, тобто тісна співпраця педагогів, батьків та кола фахівців в одному напрямі.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти України: науковий керівник: А. М. Богущ. Київ: Видавництво, 2012. 26 с.
2. Дичківська І. Інклюзивна освіта: шляхи впровадження. *Дошкільне виховання*. 2013. № 12. С. 3-6.
3. Заєркова Н. В. Трейтяк А. О. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків. Київ: Знання, 2016. 68 с.
4. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. Київ: Самміт-Книга. 2009. 272 с.
5. Шевців З. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Київ: ЦУЛ, 2017. 248 с.

*Гнатко В. С.,
студентка,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Лугіна О. В.,
кандидат педагогічних наук,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК КОМПЛЕКСНА УМОВА ВИХОВАННЯ ТА НАВЧАННЯ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасне суспільство, яке прагне жити в гармонії з довкіллям, має не лише декларувати, а й формувати систему істинних цінностей у кожного громадянина. Тому одним із чинників благополуччя індивідуальності, родини та суспільства в цілому має стати здоров'я, як фундаментальна цінність нашого буття.

У цілому демографічні процеси віддзеркалюють сучасний стан суспільного, популяційного та особистого здоров'я. На якість життя та здоров'я населення істотно впливає стан екології, перш за все, наслідки Чорнобильської

катастрофи, зниження життєвого рівня більшості сімей, недостатньої медичної допомоги, нездорового індивідуального способу життя тощо. За статистичними даними, до 80 % дітей мають одне або декілька захворювань, лише 15 % – 20 % дітей народжуються здоровими, кожна третя дитина має функціональні відхилення, а у кожної п'ятої фіксують нервові розлади, смертність удвічі переважає народжуваність [3, с. 195].

Що стосується формування здоров'я у дітей, то значимими є погляди О. Дубогай, яка вважає за необхідне пов'язувати фізичний розвиток та здоров'я з інтелектуальною та соціальною активністю, формуванням особистості та індивідуальності.

Фізичне здоров'я – це такий стан організму дитини, коли показники основних фізіологічних систем перебувають у межах норми й адекватно змінюються в процесі взаємодії з довкіллям; це гармонійна взаємодія всіх органів і систем, їх динамічна рівноваженість із середовищем. Стан здоров'я дитини є, перш за все, передумовою її успіху в будь-якій діяльності, адже повноцінний фізичний розвиток забезпечує загальну високу працездатність організму [1, с. 69].

Дуже важливо сформувати у дошкільників валеологічний світогляд і мотивацію до здорового способу життя. Усвідомлене ставлення до власного здоров'я у дітей дошкільного віку виробиться лише тоді, коли вони засвоять елементарні знання про свій організм, оволодіють гігієнічними нормами поведінки, етикою спілкування, гігієною харчування тощо. На основі сформованості усвідомленого ставлення до власного здоров'я, ці знання та навички діти поповнюватимуть і вдосконалюватимуть упродовж усього свого життя.

Робота педагогів з формування усвідомленого ставлення до власного здоров'я у дітей дошкільного віку передбачає розкриття істотних зв'язків і залежностей, які існують між станом здоров'я людини та її способом життя, рівнем знань про здоров'я, настроєм, стосунками з іншими людьми. Пріоритети в загальній системі роботи мають бути віддані навчально-виховній діяльності. Проте, як стверджує Н. Вахняк, валеологічне виховання в дошкільних

навчальних закладах відбувається лише в межах окремих заходів, які проводяться здебільшого епізодично і безсистемно, що зовсім не сприяє усвідомленню та узагальненню дітьми необхідних знань. Ще одним недоліком валеологічного виховання є проведення занять з усією групою дітей та застосування репродуктивних методів у навчальному процесі [5, с. 39].

Більш ефективною робота із формування в дітей ціннісного ставлення до власного здоров'я буде лише за умови тісної співпраці педагогів з батьками. Для цього доцільно запрошувати їх до участі в просвітницьких і оздоровчих заходах, що проводяться в дошкільному навчальному закладі, а саме: батьківських зборах, дискусіях, консультаціях, бесідах, практичних заняттях; Днях здоров'я, Днях відкритих дверей, туристичних походах, спортивних розвагах тощо [2, с. 23].

В умовах закладу дошкільної освіти доцільно впроваджувати різноманітні оздоровчі та профілактичні технології інноваційного та здоров'язбережувального характеру. Важливо при цьому враховувати індивідуальні особливості вихованців. Великого значення мають оздоровчі технології терапевтичного спрямування: арт-терапія, піскова терапія, ігрова та казкотерапія, сміхотерапія, музична терапія, кольоротерапія тощо. Терапія означає «лікування емоційного стану дошкільників». Терапія ґрунтується на двох формах роботи: індивідуальній та груповій. Індивідуальна терапія заснована на особистому контакті з дитиною, а групова терапія заснована на знанні законів міжособистісного впливу в малій групі [4, с. 29].

Отже, здоров'язберігаючі та оздоровчі технології передбачають створення комплексних умов виховання та навчання, які дають змогу формувати високий рівень здоров'я дітей, прищеплювати їм навички здорового способу життя, здійснювати моніторинг показників індивідуального розвитку. Ретельне планування та вміле їх комбінування без особливих зусиль допоможе оптимізувати освітній процес та покращити психофізичний стан дітей.

Список використаних джерел

1. Івахно О. Використання здоров'яформуючих технологій у сучасному дошкільному навчальному закладі для дітей загального розвитку /

- О. Івахно // Гігієна населених місць : зб. наук. праць. – Київ, 2008. – Вип. 52. – С. 64–70.
2. Обухова Л. Уроки здоров'я / Л. Обухова, Н. Лемяскина // Начальна школа. – 2002. – № 6. – С. 23.
3. Богініч О. Сутність здоров'язберігаючого середовища у життєдіяльності дітей дошкільного віку / О. Богініч // Вісник Прикарпатського університету імені І. Франка. – Івано-Франківськ, 2008. – Вип. XVII–XVIII. – Педагогіка. – С. 191–199.
4. Пустовіт Г. Позашкільна освіта і виховання / Г. Пустовіт. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 272 с.
5. Чистякова М. Психогимнастика / ред. М. И. Буянова. – М.: Просвещение, 1990. – 128 с.

*Гнезділова К. М.,
доктор педагогічних наук, професор,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Розвиток сучасного суспільства вимагає нових підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема це стосується й працівників освітньої галузі. Від фахівця вимагається володіння не лише вузько професійними навичками (Hard skills) , але й навичками (Soft skills). Вважається, що останні забезпечують: ефективність роботи у командах, налагоджування комунікацій, здатність приймати рішення у різних ситуаціях, вирішувати конфлікти та ін..

На теперішній час сформувалося декілька підходів щодо набуття фахівцями Soft skills. Перший підхід полягає у тому, що такі навички мають розвиватися у процесі здійснення фахівцем своєї професійної діяльності, зокрема на робочому місці, а також у процесі проходження тренінгів, курсів. За

В. Шипіловим [4] у професійній діяльності відбувається процес формування і подальший розвиток Soft skills (соціально-психологічні навички, які будуть у нагоді будь-якому фахівцеві у різних життєвих чи професійних ситуаціях) і Hard skills (здійснення експертизи в галузі професійних питань). Проте обов'язковою складовою у розвитку цих навичок автор називає особистість (особистісні риси, установки і картина світу). Четвертим складником, який взаємопов'язує навички і особистість фахівця є його мотивація до розвитку.

Відмінності між Hard skills і Soft skills за такими характеристиками як основа, застосування як відповідь на певні дії, критичність, розвиток і результат більш детально подає у своїй праці А. Тютюнник [3, с. 125-126]. Як зазначає автор, Hard skills – це навички стійкі, доступні для огляду, легко вимірювані та піддаються розкладанню на ряд простих і кінцевих операцій в чітко встановленій послідовності дій або «за шаблоном». Soft skills дозволяють бути успішним фахівцем незалежно від специфіки діяльності. Проте, на переконання автора, ступінь сформованості таких навичок складно відстежити, перевірити та наочно продемонструвати.

У зарубіжних працях наводяться різні трактування сутності Soft skills і подаються їх переліки (наприклад, комунікативні навички, критичне та структуроване мислення, навички розв'язання проблем, творчість, управління конфліктами, управління часом, культурна обізнаність та ін.). Так, у праці «The top 60 soft skills at work» Challa Ram Phani [6] наводить список найбільш популярних навичок, які за його твердженнями є особистими рисами, які є затребувані роботодавцями при відборі працівників.

Проте, як зазначає В. Schulz [7], всі Soft skills можна об'єднати у три групи: особистісні якості, міжособистісні навички та додаткові навички / знання. З огляду на великий список Soft skills, дослідник зауважує, що найважливішими слід все ж такі вважати навички спілкування.

В. Шипілов Soft-skills класифікує за чотирма напрямками: 1). базові комунікативні навички, які допомагають розвивати взаємини з людьми, підтримувати розмову, ефективно вести себе в критичних ситуаціях при спілкуванні з оточуючими; 2). навички self-менеджменту: допомагають

ефективно контролювати свій стан, час, процеси; 3) навички ефективного мислення: управління розумовими процесами, які допомагають зробити життя і працю більш системними; 4). управлінські навички, які потрібні людині на етапі управління різноманітними процесами (зокрема, бізнес-процесами) [4].

Переходячи у площину професійної діяльності викладача вищої школи, А. Тютюнник [3, с. 136] також поділяє їх на чотири групи: 1) особиста ефективність: вміння ставити та досягати поставлені цілі; управління часом; стресостійкість; почуття відповідальності; креативність; аналітичне мислення; проведення презентацій; 2) управлінські навички: вміння згуртувати групу; вміння сформувати команду; вміння сформувати систему комунікацій в команді; вміння мотивувати учасників команди; розвиток лідерських якостей; формальне та неформальне керівництво; 3) комунікативні навички: вміння працювати в групі; вміння здійснювати ефективну комунікацію; міжособистісне спілкування; розв'язання конфліктних ситуацій; проведення переговорів; вміння переконувати; прийняття групових рішень; 4) стратегічні навички: стратегічне планування; прийняття стратегічних рішень; вміння працювати в умовах ризику; вміння делегувати повноваження.

З огляду на вище зазначене, можемо стверджувати, що змістова наповненість груп Soft-skills, запропонована А. Тютюнник дещо відрізняється від напрямів, поданих В. Шипіловим. Проте обидва автори єдині у тому, що: такі навички необхідно розвивати, постійно практикувати, застосовуючи у різних стандартних і нестандартних професійних ситуаціях, оскільки вони мають тенденцію до зворотного розвитку; навички Soft-skills доповнюють Hard skills і створюють нові можливості для професійного зростання фахівця.

Інший підхід до формування Soft skills полягає у тому, що цей процес повинен розпочинатися під час освітньо-професійної підготовки фахівця у закладах вищої освіти. Так, О. Дженджеро О. Воєділова [1, с. 25] зауважують, що з економічної точки зору формування необхідних навичок слід розпочинати з «університетської лави», і модернізацію вищої освіти автори праці вбачають в «оновленні освітнього середовища, яке уможливить інструктування сучасних затребуваних навичок Soft skills у професійну компетенцію викладачів вищої

школи та інших зацікавлених осіб, зокрема студентів, молодих спеціалістів, абітурієнтів». У такому разі відповідальність за формування Soft skills покладається одразу на всіх суб'єктів освітнього процесу: від викладача залежить створення сприятливих психолого-педагогічних і організаційних умов, а від студентів – усвідомлення необхідності оволодіння м'якими навичками для успішного працевлаштування і подальшого кар'єрного зростання. В. Schulz [7], відповідаючи на запитання: «Що викладачі можуть зробити для підвищення м'яких навичок своїх студентів?», радить, насамперед, підвищувати обізнаність студентів щодо важливості набуття м'яких навичок та наслідки недоліків у цьому плані; заохочувати студентів до вдосконалення своїх м'яких навичок, застосовуючи різноманітні методи (читати книги, відвідувати курси та приєднуватися до клубів чи товариств, щоб розширити свій кругозір, відвідувати майстрів риторики, або наукові товариства, які пропонують презентації та дискусії). Проте зауважимо, що автор акцентує увагу на формуванні таких Soft skills студентів як комунікативні навички.

На теперішній час у колі дослідників обговорюється нова парадигма, яка в іншому аспекті розглядає проблему набуття Soft skills майбутніми фахівцями, зокрема здобувачами бакалаврського рівня вищої освіти. У своїй праці «Rethinking Soft Skills and Student Employability: A New Paradigm for Undergraduate Education» [5] дослідники пропонують переосмислити сутність м'яких навичок та їх набуття студентами і обґрунтовують парадигму Cultural Capital Paradigm. За твердженнями авторів праці, у галузі вищої освіти підтримується неправильна думка про те, що набуття Soft skills студентами у процесі свого навчання забезпечить їм успішність працевлаштування, а також подальше кар'єрне зростання. Як й у роботі В. Schulz, дослідники акцентують свою увагу на навичках спілкування (комунікації).

Наведемо декілька положень, якими оперують автори парадигми: на противагу парадигмі м'яких навичок Cultural Capital Paradigm розглядає компетентність людини як складну, ґрунтовану на професійних нормах, важку для викладання та навчання та різну оцінку залежно від професії та ситуації;

настав час зміни парадигми, і післяуніверситетські заклади повинні відхилити парадигму м'яких навичок для більш культурно обґрунтованої точки зору [5].

Нині серед вітчизняних дослідників також обговорюється проблема формування Soft skills у процесі освітньо-професійної підготовки майбутніх педагогів, зокрема й вихователів ЗДО. У стандарті вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (2019 р.) [2, с. 7-8] прописані загальні компетентності, які мають бути сформовані у майбутніх вихователів ЗДО. Серед них: здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність до міжособистісної взаємодії та ін.. З огляду на вище зазначене, виникає питання про створення психолого-педагогічних і організаційних умов для формування м'яких навичок у майбутніх вихователів у процесі їх освітньо-професійної підготовки.

Список використаних джерел

1. Дженджеро О.Л., Воєділова О.М. Шляхи оновлення освітнього середовища в закладах вищої освіти / О.Л. Дженджеро, О.М. Воєділова // Збірник матеріалів II міжнародної науково-практичної конференції «Конкурентоспроможність вищої освіти України в умовах інформаційного суспільства». – Чернігів : ЧНПУ ім. Т.Шевченка, 2019. – С. 25-27.
2. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти // Наказ МОН України № 1456 від 21.11.2019 р. – 20 с.
3. Тютюнник А. В. Використання хмарних технологій та soft skills в освітній діяльності студентів та викладачів / А. В. Тютюнник // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. – 2015. – №. 1. – С. 134-143.
4. Шипилов В. Перечень навыков soft-skills и их развития. URL: https://www.cfin.ru/management/people/dev_val/soft-skills.shtml

5. Matthew T. Hora, Ross J. Benbow, Bailey B. Smolarek Re-thinking soft skills and student employability: A new paradigm for undergraduate education. // The Magazine of Higher Learning. – 2018. – 50.6. – PP.30-37.

6. Challa Ram Phani, S. S. J. The top 60 soft skills at work. Retrieved March 23, 2017. 2007.

7. Schulz B. The importance of soft skills: education beyond academic knowledge / B. Schulz // Journal of Language and Communication. – 2008. – June. – PP. 146-154.

*Гребенюк Н.О.,
аспірант, Черкаський
національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Ніколаєску І.О.,
доктор педагогічних наук, доцент,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ВИКОРИСТАННЯ КОНСТРУКТОРА LEGO ЯК ОДНОГО ІЗ ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ ІНЖЕНЕРНОГО МИСЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ

Стрімкий розвиток робототехніки, нанотехнологій вимагає фахівців саме у цих сферах діяльності, а отже перед освітою постає завдання підготувати саме таких фахівців як: математики, інженери, фізики, програмісти, тощо. Та все ж важливо зауважити, що на сьогоднішній день кожен з нас має володіти інженерним мисленням, адже техніка є важливою складовою загальної культури людини та невід’ємною частиною життя кожного з нас. Саме тому так важливо формувати інженерне мислення починаючи з дошкільного віку.

Для сучасної освітньої системи проблема інженерного виховання підростаючого покоління надзвичайно важлива. Необхідність компетентно орієнтуватися у зростаючому обсязі знань пред’являє інші вимоги, ніж були декілька років тому. На перший план висувається завдання формування творчої особистості, здатної до активної розумової діяльності. Зважаючи на це, освіта

має бути спрямована не на подачу дітям окремих знань з різних галузей, а на їх інтеграцію.[1]

Педагогам добре відомо, що розум дитини знаходиться на кінчиках пальців. Чим більше майстерності в дитячій руці, тим розумніша дитина. Це твердження можна віднести до кожної діяльності дошкільника. Тому без розвитку дрібної моторики неможливо розвиток мозкової діяльності, логічного і інженерного мислення.

Важливо формувати у дітей культуру інженерного мислення. Культура мислення – це показник того, як діяльність інтелекту реалізує творчий потенціал особистості, її здатності й можливості. Культура інженерного мислення – показник того, наскільки адекватно його зміст відповідає вимогам і нормам творчого вирішення інженерної задачі, а також потребам і безпеці суспільства, майбутніх поколінь [3].

LEGO-конструювання – компонент STREAM-освіти дошкільників. LEGO – один із універсальних інструментів, що допоможе збагатити ігровий досвід кожного дошкільника з урахуванням його індивідуальних уподобань.

Робота з конструкторами LEGO дозволяє дітям у формі пізнавальної гри дізнатися багато всього важливого і розвинути необхідні в подальшому житті навички. Включення дітей у систематичну конструктивну діяльність можна вважати одним з важливих умов формування здатності сприймати зовнішні властивості предметного світу (величина, форма, просторові і розмірні відносини).

Конструювання впливає на координацію рухів та розвиває моторику рук, а це в свою чергу, як зазначалося вище, впливає в подальшому саме на формування інженерного мислення.

Невід'ємною складовою інженерних задатків є логічне мислення. Для того щоб зібрати ціле, потрібно об'єднати частини. Необхідно подумати, подумки уявити цілісний предмет, зрозуміти яким чином його зібрати. При цьому педагоги мають зауважувати, що більш ефективними вправи будуть, не тоді коли ми даємо одну схему і вимагаємо рухатися чітко за нею, а даючи

дітям можливість самостійно та творчо підходити до вирішення поставленої проблеми. [2, с.56]

LEGO дозволяє дітям вчитися граючись і навчатися у грі. Найголовніше – це надати дітям можливість «проживання» цікавого для них матеріалу. Дізнаючись щось нове, діти навчаються виражати своє ставлення до того, що відбувається. Конструюючи, вони занурюються в організовану дорослими ситуацію. У процесі навчальної діяльності діти стають будівельниками, архітекторами, лікарями, водіями, фермерами і т.д., граючись вони вигадують і втілюють в життя свої ідеї.

Під час діяльності розв'язуються різні задачі: психологічні, розвивальні, пізнавальні. Подорожуючи, діти допомагають своїм друзям, визволяють героїв з біди, дізнаються цікавих фактів тощо. Готуючись до подорожі, діти конструюють, вчать вірші, працюють за схемами. При цьому у дітей розвивається творча уява, комунікативні якості, допитливість. Знання, які отримують діти є актуальними, необхідними для них. А цікавий матеріал засвоюється легко і назавжди.[4]

Отже, використання конструкторів LEGO в навчально-виховному процесі дозволяє, в цілому, підвищити рівень комунікативної компетентності дітей, формує уявлення дітей про навколишній світ та їх відношення до тієї або іншої проблемної ситуації, сприяє навичкам активної та творчої колективної взаємодії, розвитку творчого потенціалу дітей і становленню інженерного мислення.

Список використаних джерел

1. Дослідно-експериментальна робота у ЗДО за програмою «STREAM-освіта або Стежинки у Всесвіт». URL: http://bdpu.org/wp-content/uploads/2019/04/STEM-%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0_page-0001.pdf.
2. К. Крутій STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт: альтернативна програма формування культури інженерного мислення в дошкільників. Друге видання. Запоріжжя: ЛПС, 2019. 146 с.
3. Кравченко Н. І. Філософія і формування творчої особистості інженера.

XII Міжнародна наукова інтернет конференція «Наука і життя: сучасні тенденції, інтеграція в світову наукову думку». URL://intkonf.org/kravchenkonifilosofiyaiformirovanietyvorcheskoylichnostiinzhenerya/.

4. «Роль Лего-конструювання у розвитку дитини». URL: <http://www.svyatoshinruo.kiev.ua/2013-10-10-14-41-03/4181-2015-11-18-10-46-13>

*Демешева С.С.,
учитель початкових класів,
учитель вищої категорії, старший вчитель,
Перша міська гімназія
Черкаської міської ради Черкаської області,
Україна*

НАСТУПНІСТЬ ДОШКІЛЬНОГО ТА ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Розвиток сучасного суспільства, обумовлений науково-технічним прогресом, вимагає єдності освітнього процесу, “цілісності і наступності системи освіти” з метою формування активної, творчої особистості, здатної до самостійного мислення, оцінки та дій. З метою впровадження засад Нової української школи розроблено Концепцію, де окреслено організацію безперервного навчання упродовж 12-и років, а в початковій школі – за двома циклами (адаптаційно-ігровий і основний). У першому циклі (1-2 класи) пропонується організація навчання дітей “через діяльність, ігрові методи як у класі, так і поза його межами”, що значно поліпшує здійснення наступності між дошкільною та початковою ланками освіти [6; 9]. У Законі України “Про дошкільну освіту” (ст. 6), серед принципів дошкільної освіти наголошується, що одним із найважливіших є “наступність і перспективність між дошкільною та початковою загальною освітою”, а у ст. 7 зазначено, що одним із завдань дошкільної освіти є “виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти,

забезпечення соціальної адаптації та готовності продовжувати освіту” [2, с. 6-7].

Базовий компонент дошкільної освіти спрямовує зусилля батьків, педагогів, психологів на розвиток творчого потенціалу дитини, що має свої особливості у дошкільному віці, на своєчасне підтримання досягнень індивідуальної своєрідності й неповторного життєвого шляху дитини, забезпечення психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини у дошкільні роки. Подальший індивідуальний шлях розвитку особистості дитини продовжується в початковій школі. Підготовка дітей до школи має відповідати вимогам та критеріям оцінки дошкільної зрілості дитини. Успіхи шкільного навчання суттєво залежать від якості знань та умінь, сформованих у дошкільному віці, від рівня розвитку пізнавальних інтересів й активності дитини. Особливого значення наразі набуває проблема визначення загальних принципів наступності між ступенями освіти. Актуальність її розгляду викликана розривом наступності зв'язків у цілях і завданнях, змісті та методах, формах організації навчання.

Наступність – багатоаспектне педагогічне явище, яке зумовлюється попередніми етапами, щаблями розвитку, що визначають теперішнє і орієнтують на майбутнє. Тож дошкільний вік є таким, коли формуються найважливіші риси майбутньої особистості: формування комунікативних умінь, ставлення до довкілля, до дорослих, ровесників; формується емоційно-моральна сфера, здатність до співчуття тощо. Незважаючи на це, наступність у дошкільній та початковій шкільній освіті не має розглядатися як підготовка дитини до навчання. Учителі молодших класів мають уважно вивчити форми та методи роботи у дошкільних закладах, щоб зробити перехід дітей від дошкільного закладу до школи “м'якшим”, дати їм можливість швидше адаптуватися до нових умов, зважаючи на те, що психологічні відмінності між дітьми шестирічного і семирічного віку є незначними. Повноцінна підготовка дитини до школи передбачає розв'язання багатьох завдань, пов'язаних з емоційноособистісним, пізнавальним і художнім розвитком, формуванням комунікативних навичок, укріпленням здоров'я дитини тощо. Основи

наступності у навчанні мають бути закладені у стандарти дошкільної освіти саме тому, що дитина у перші роки життя здатна запам'ятати набагато більше, ніж у наступні [3].

Численні дослідження педагогів і психологів доводять, що наявність у дитини знань сама по собі ще не визначає успішності навчання. Важливо, щоб дитина вмiла самостійно їх здобувати та застосовувати. Тому головною метою освітнього процесу має бути формування у майбутніх школярів якостей, необхідних для забезпечення їх навчальної діяльності, а саме: самостійності, ініціативності, обізнаності, творчого самовираження тощо [5]. За даними психолого-педагогічних досліджень, успішне навчання в школі можливе лише за умови відповідного розвитку фізичної, інтелектуальної та особистісної сфери дитини.

Проблема підготовки дітей до школи та формування їх готовності до навчання розглядаються з різних позицій. З одного боку, досліджуються питання, у якому віці починати готувати дитину до навчання у школі, а з іншого – які використовувати методи та засоби для ефективного впливу на формування зазначеної готовності (Л. Венгер, В. Котирло, О. Проскура). Готовність до шкільного навчання передбачає, перш за все, якісну зміну загального розумового розвитку дитини, формування вміння спостерігати, аналізувати, порівнювати, узагальнювати явища та події і на цій основі робити висновки. Представники цього напряму дослідження Л. Виготський, О. Запорожець, В. Котирло, О. Проскура та ін. зазначають, що головним є формування у дітей установки на пізнавальну діяльність, а не звичайне механічне заучування абстрактних знань [5; 11]. Шкільна зрілість фіксує оптимальний рівень готовності 6-річної дитини до шкільного життя – свідомого виконання ролі учня, соціалізації в нових умовах життя, зрослих фізичних та інтелектуальних навантажень, регламентованої навчальної діяльності, самостійної поведінки, спілкування з широким колом нових людей. З проблеми шкільної зрілості відомі дослідження таких учених як Л. Божович, Ю. Гільбух, О. Запорожець, В. Котирло та ін. Сьогодні розглядаються як основні три компоненти шкільної зрілості: 1) розумова зрілість; 2) емоційна зрілість; 3)

соціальна зрілість. Шкільну зрілість у контексті компетентнісної парадигми розглядає О. Кононко. Вона у це поняття вкладає елементарні уявлення дошкільника, його уміння і навички, найпростіші форми ціннісних орієнтацій у сферах життєдіяльності “Природа”, “Культура”, “Люди”, “Я сам” [2]. Базовий компонент дошкільної освіти визначає кінцевою метою мовленнєвого розвитку випускника закладу дошкільної освіти сформованість у нього комунікативної компетенції, яка є однією з провідних базових характеристик особистості, що формується на етапі дошкільного дитинства (А. Богуш, М. Вашуленко, Н. Гавриш, О. Кононко, К. Крутій та ін.).

Список використаних джерел

1. Анісімова Г.О., Нікулочкіна О.В. З дошкільної ланки освіти в початкову : проблеми наступності : метод. реком. Тернопіль : Мандрівець. 2014. 76 с.

2. Базовий компонент дошкільної освіти. Київ, 2012. URL: http://ldnz6-posmyshka.ucoz.ru/baza/bazovij_komponent_doshkilnoji_osviti_ukrajini-nova.pdf (дата звернення 06.02.2019).

3. Богуш А.М. Наступність, перспективність, спадкоємність – складові неперервної освіти // Дошкільне виховання. 2001. № 11. С.11-12.

4. Богуш А. Вектор наступності державних стандартів дошкільної і початкової освіти // Дошкільне виховання. 2012. № 7. С. 20-23.

5. Вашуленко О. Питання наступності в педагогічній теорії // Педагогіка і психологія. №4. 2005. С. 49.

6. Концепція “Нова українська школа”. URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczyia.pdf> (дата звернення 01.03.2019).

7. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення 09.02.2019).

8. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / za zag. red. H.M. Bıbık. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/>

%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/12/12/11/20-11-2018rekviz. pdf (дата звернення 10.04.2018).

9. Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи / упорядники : Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова та ін. Київ. 2016. 40 с. URL: [http:// nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konczepczyia.pdf](http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konczepczyia.pdf) (дата звернення 10.02.2019).

10. Початкова освіта : Метод. реком. щодо використання в освітньому процесі типової освітньої програми для 1 класів ЗЗСО; типова освітня програма для ЗЗСО (колективу авторів під керівництвом О.Я. Савченко) ; метод. коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей НУШ в початковій освіті. Київ : Оріон, 2018. 160 с.

11. Рожок Т., Харматова В. Забезпечення наступності між дошкільним навчальним закладом та початковою школою // Вихователь-методист дошкіль. закл. 2012. № 8. С. 43-46

*Дорош В. М.,
учитель вищої категорії,
Мошнівська ЗОШ І-ІІІ ступенів
Черкаського району, Черкаської області
Україна*

ПРОБЛЕМА НАСТУПНОСТІ МІЖ ДОШКІЛЬНОЮ ОСВІТОЮ ТА НОВОЮ УКРАЇНСЬКОЮ ШКОЛОЮ

Нині в Україні функціонує чітка система дошкільної освіти. Особлива увага звертається на освіту вихованців старшого дошкільного віку, їх підготовку до систематичного навчання в школі та надання їм стартових умінь, навичок, мотиваційної готовності.

Початок шкільного навчання знаменує собою зміну способу життя дитини. Це принципово нова соціальна ситуація розвитку особистості, яка зумовлює психічний і особистісний розвиток дитини у молодшому шкільному віці. На цьому віковому етапі відбувається зміна провідної діяльності з ігрової на навчальну, основою якої є пізнавальний інтерес і нова соціальна позиція.

Подібний стан розвитку супроводжується формуванням у дитини ініціативності, сміливості, вміння приймати самостійно рішення, з урахуванням їх ефективності, швидко адаптуватися до різних умов. Також необхідно враховувати й індивідуальні особливості розвитку дитини, рівень розвитку її центральної нервової системи, особливості типу темпераменту, стан психофізичної сформованості, генотип, вплив системи родинного виховання.[2]

Базовий компонент, в якому визначено державні стандарти дошкільної освіти, орієнтує педагогів на певну роботу в цьому напрямку. У зв'язку з цим постає питання наступності, а також роботи в єдності із сім'єю, щоб забезпечити подальший фізичний, психічний, соціальний, мовленнєвий розвиток дитини в школі. Саме в школі вони отримують перші уявлення про життя, поведінку і вчинки людей, а в родині – набувають корисних звичок та досвіду життя, отримують багато радості.

Принципи побудови дошкільної та початкової освіти в рамках Нової української школи мають багато спільного, а саме: гуманізм як прояв поваги до особистості – доброзичливе, турботливе ставлення до дітей без застосування примусу й насилля; урахування вікових особливостей дітей і досягнень попереднього етапу розвитку; визнання самоцінності кожного вікового періоду; орієнтація на індивідуальні схильності, інтереси, темпи розвитку дітей; створення умов, комфортних для: розвитку пізнавальних та психічних процесів у дітей, їхньої спрямованості на активність у соціумі; усвідомлення мотивів власної поведінки, позитивної самооцінки самоповаги та ввічливого ставлення до інших; забезпечення реалізації можливостей і здібностей дитини.[3]

Розглядаючи процес наступності, варто зазначити, що наступність – це врахування того рівня розвитку дитини, з яким вона прийшла до школи, опора на нього. Вона забезпечує органічне, природне продовження розвитку, виховання та навчання, започаткованих у дошкільному віці, створює умови для успішного переходу від закладу дошкільної освіти до початкової ланки.

Принцип наступності в освіті полягає у зв'язку етапів та ступенів розвитку, що полягає в збереженні окремих чи цілих характеристик при

переході від попереднього до наступного (нового) – таким чином зберігається тільки значиме для наступних кроків.

Відповідно до тлумачення поняття процесу наступності хочемо виокремити пріоритетні завдання цього принципу: залучення дітей до цінностей здорового способу життя; забезпечення емоційного благополуччя кожної дитини, розвиток його позитивного світосприйняття; розвиток ініціативності, допитливості, довільності, здатності до творчого самовираження; стимулювання комунікативної, пізнавальної, ігрової та іншої активності дітей у різних видах діяльності; розвиток компетентності у сфері відносин до світу, людям, собі; включення дітей у різні форми співпраці (з дорослими і дітьми різного віку); формування готовності до активної взаємодії з навколишнім світом (емоційної, інтелектуальної, комунікативної, ділової та ін.); розвиток бажання і вміння вчитися, формування готовності до утворення в основній ланці школи та самоосвіти; розвиток ініціативності, самостійності, навичок співпраці у різних видах діяльності; вдосконалення досягнень дошкільного розвитку (протягом процесу навчання); індивідуалізація процесу навчання, особливо у випадках випереджаючого розвитку або відставання.[4]

Таким чином, можемо зазначити, що наступність закладу дошкільної освіти і початкової школи передбачає, з одного боку, передачу дітей до школи з таким рівнем знань, умінь, загального розвитку і вихованості, який відповідає вимогам шкільного навчання. Формування готовності до навчання в початковій школі означає створення у дітей передумов для успішного засвоєння навчальної шкільної програми та входження кожної дитини в учнівський колектив. При цьому працівники дошкільних установ (у першу чергу методисти та вихователі) повинні бути знайомі з вимогами, які пред'являються дітям в 1 класі і у відповідності з цими вимогами готувати дошкільнят до систематичного навчання у школі, включаючи в процес навчання спеціальні навчальні завдання і вправи, поступово підвищуючи ступінь їх труднощі і тим самим формуючи у дошкільнят передумови до навчальної діяльності.[1]

Отже, в умовах реформування освітньої галузі дошкільна освіта має забезпечувати системний розвиток дитини, формувати її особистісну культуру,

сприяти самореалізації, саморозвитку дитини і здійснювати підготовку до навчання в школі.

Список використаних джерел

1. Галата С. НУШ: педагогічний «вишкіл». *Освіта України*, 2018. № 8. С. 11.
2. Гриневич Л. Школа має формувати цілісний світогляд. *День*, 2017. № 13/14. С. 18-19.
3. Клочек Г. Літературна освіта в новій українській школі: стратегія і тактика реформування. *Дивослово*, 2017. № 1. С. 7-11.
4. Кулик Н. До НУШ: нова укр. шк.: про пілотування Держстандарту почат. освіти. *Освіта України*, 2018. № 25. С. 10.

*Злидар Т. О.,
студентка,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Михальчук О. О.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

В умовах інформатизації сучасного суспільства особливої актуальності набуває формування інформаційної культури дітей старшого дошкільного віку, адже сучасна дитина з народження оточена насиченим інформаційним середовищем. Дитина стає споживачем інформації, що надходить з різних джерел, оскільки її сприйнятливість до будь-якої інформації ґрунтується на цікавості та допитливості, непідробному інтересі до всього нового та незвіданого.

Старший дошкільний вік є найбільш сприятливим для формування інформаційної культури, становлення чуттєво-емоційних якостей особистості, формування здібностей до взаємодії з навколишнім світом, прагненням до міжособистісного спілкування. Інформаційна культура – є фактором майбутнього особистісного становлення та розвитку дітей, а також виступає для дитини джерелом первинних інформаційних знань, навичок роботи з джерелами отримання інформації, умінь її обробляти та цілеспрямовано використовувати на основі пізнавального інтересу.

Проблемам формування інформаційної культури дитини в окремих аспектах присвячені наукові доробки: Г. Воробйов, А. Журіної, Г. Луканкін, В. Мілітарев, Т. Сергєєва, С. Цимбаленко, О. Щеглової, К. Якушиної.

Поняття «інформаційна культура» базується на двох фундаментальних складових: «інформація» та «культура». Цей термін є інтегральним поняттям, що включає в свій конструкт ці два елементи рівнозначно, тобто наділяє їх рівним змістовим призначенням.

Інформація (від лат. *information* – пояснення, викладення) – одне із загальних понять науки; в широкому розумінні – нові відомості про навколишній світ, одержувані в результаті взаємодії з ним. Інформація об'єктивно відображає знання, факти, закони природи та суспільного розвитку; відповідає завданням та змісту певної діяльності людини, допомагає її виконанню; відповідає рівню знань її споживача, а отже є важливою складовою життєдіяльності людства.

Термін «культура» запозичений із латинської мови і в переносному значенні означає показник рівня обізнаності та вихованості людини. У педагогічному аспекті культура розглядається як міра розвитку особистості, що характеризується мірою освоєння накопиченого людством досвіду й здатністю до його збагачення. Саме рівень культури людини дає можливість особистості виразити власну людську індивідуальність.

Очевидно, що дошкільний вік становить особливу важливість для формування інформаційної культури особистості, оскільки саме у цей період відбувається активізація розвитку пізнавальних здібностей, в розумових

процесах з'являється тенденція до узагальнення, встановлення зв'язків, закладаються навички роботи з інформацією .

Науковець О. Суханов розглядає інформаційну культуру як частину загальної культури, що забезпечує повноцінний розвиток особистості дитини дошкільного віку [3].

Тому, першим елементом у структурі інформаційної культури дітей дошкільного віку науковці виділяють мотиваційно-особистісну складову, що полягає в створенні емоційно-позитивного й особистісно-значущого інтересу до різних джерел і засобів інформації, заснованого на пізнавальних потребах, що спонукають дітей дошкільного віку на значущу діяльність. Цінність пізнавального інтересу у формуванні основ інформаційної культури дітей дошкільного віку полягає в тому, що під впливом інтересу до джерел, об'єктів інформації активізуються психічні процеси особистості дитини, настає деяке інтелектуальне задоволення, яку сприяє підйому на емоційному рівні, що, безумовно, є важливим мотивом активності дитини дошкільного віку, його пізнавальної діяльності [1, с.57].

Отже, пізнавальна активність виражається в певному інтересі дітей дошкільного віку до отримання нових знань, умінь і навичок, реалізації внутрішньої цілеспрямованості й постійної потреби в здобутті потрібної інформації, у використанні різних способів дії, що призводять до наповнення новим змістом і поглиблення знань, розширення світогляду.

Іншим елементом в конструкті «інформаційна культура» дітей старшого дошкільного віку є система первинних знань, умінь і навичок, направлених на роботу інформаційно-комунікаційними технологіями і засобами інформації.

Важливим елементом структури інформаційної культури дітей старшого дошкільного віку варто вважати комунікативну активність дошкільника. Комунікативність – це процес взаємодії між людьми, у процесі якої виникають, проявляються і формуються міжособистісні стосунки, передусім, обмін інформацією, думками, почуттями, переживаннями, тощо. Тому, комунікативна активність дитини дошкільного віку проявляється в ініційованих ним

соціальних контактах з іншими людьми – однолітками та дорослими на усіх етапах роботи з інформацією.

Черговим елементом інформаційної культури дитини дошкільного віку є рефлексія. Найперша умова розвитку рефлексивності – це внутрішня свідомість, внутрішня активність. Саме внутрішня активність забезпечує соціальну та пізнавальну самостійність, ініціативність. У дошкільному віці елементи інформаційної рефлексії виражаються в умінні гнучко реагувати на інформаційні зміни та в умінні роздумувати, осмислювати умови і результати пізнавальної діяльності.

Найважливішою умовою у формуванні рефлексії дитини дошкільного віку виступає критичне відношення до інформації, яке розпочинається з отримання відомостей і завершується вже ухваленням обдуманого рішення, утворенням власного відношення. До критичного відношення можна віднести вміння формувати питання, вибудовувати аргументи захисту своєї думки і підводити підсумки [2, с. 35-38].

Не менш важливим у структурі інформаційної культури дітей старшого дошкільного віку – є креативність. Креативність направлена на вироблення у дітей інформаційної потреби шукати, відбирати, оцінювати й інтерпретувати нескладну інформацію та представляти її у вигляді нового інформаційного продукту.

Отже, інформаційна культура дітей старшого дошкільного віку проявляється в пізнавальній, інформаційно-освітній, художньо-творчій діяльності. В результаті цієї діяльності формуються такі первинні навички роботи з інформацією, як вміння: оцінювати потребу в додатковій інформації; визначати можливі джерела, засоби інформації та способи її пошуку; отримувати інформацію зі спостережень, при узагальненні; аналізувати отримані відомості; нарощувати власні знання, порівнюючи, узагальнюючи та систематизуючи отриману інформацію; створювати за допомогою дорослого інформаційні об'єкти (повідомлення, невеликі твори, макети, малюнки); застосовувати засоби інформаційно-комунікаційних технологій у практичній діяльності.

Таким чином, інформаційну культуру слід розуміти як частину загальної культури, як один з найважливіших аспектів культурної діяльності в цілому, що має риси, загальні для культури людини в широкому розумінні цього слова, і нерозривний зв'язок з соціальною природою людини. Інформаційну культуру дітей старшого дошкільного віку слід розглядати як цілеспрямований процес взаємодії дорослих і дітей, що носить особистісно-орієнтований характер, спрямований на досягнення особистісно значущих результатів в інформаційному середовищі.

Список використаних джерел

1. Власенко Ф. П. Цінності інформаційного суспільства й розвиток сучасної особистості. Гуманітарний часопис. 2013. № 4. С. 56-63.
2. Коношевський Л. Л. Інформаційна культура дітей старшого дошкільного віку / Л. Л. Коношевський, Ю. В. Стецька // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. пр. – Вип. 49. – Київ – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2017. – С. 35-38.
3. Крутій К. Л. Дитина в дошкільні роки / К. Л. Крутій // Комплексна додаткова освітня програма. – Запоріжжя : ЛПІС, 2016. – 160 с.

*Зоря Ю. М.,
кандидат педагогічних наук, викладач,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

STEM ЯК ТРЕНД У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Сьогодні стрімкий розвиток ІТ-галузі, робототехніки, нанотехнологій змінює пріоритети в системі освіти і народжує нові її моделі. Базисом побудови цих моделей стають такі інноваційні процеси: цифровізація освіти, персоналізація навчання, проектне навчання, інтеграція формального і неформального підходів в освіті, створення творчих просторів для спільної роботи учнів з представниками реального сектору економіки та промисловості,

створення профорієнтаційних майданчиків у формі науково-освітніх центрів та ін.

У «Стратегії розвитку України – 2020» один із ключових векторів направлений на оволодіння випускниками середніх шкіл основами інженерного мислення. До 2020 року їх процентний відсоток повинен складати - 75%. Тому ми можемо сказати, що сьогодні освіта України знаходиться на шляху інтенсивного розвитку і потребує нових освітніх технологій, які стануть запорукою успішного економічного розвитку та конкурентоспроможності нашої держави в найближчому майбутньому.

Саме тому наш педагогічний словник активно поповнюється новими словами, зокрема таким терміном як «STEM».

Рух за впровадження STEM-освіти (*STEM-education*), як і слово STEM, був започаткований у США Національним науковим фондом – єдиним федеральним агентством, яке підтримує розвиток усіх галузей фундаментальної науки й техніки [4].

Після досліджень якості трудових ресурсів на ринках праці в США дійшли висновку, що їм бракує кваліфікованих кадрів для роботи на високотехнологічних виробництвах. На нараді з природничо-наукової освіти з участю ННФ і Департаменту внутрішньої безпеки США вирішили, що в інтересах національної безпеки слід розробити відповідну стратегію у сфері освітньої та імміграційної політики, спрямовану на підвищення конкурентоспроможності американської робочої сили у царині науки й техніки [4].

У загальному сенсі STEM означає політику розширення вивчення науково-технічних і природничо-математичних дисциплін на всіх рівнях освіти, навіть у початковій школі, причому для всіх учнів, а не лише для обдарованих.

У процесі поширення руху за впровадження та розширення STEM-освіти у США різні його суб'єкти пропонували своє розуміння поняття STEM, що призвело до його розширення й модифікації. Так з'явилися різні варіанти самої аббревіатури і, відповідно, різні модифікації STEM-освіти.

STEM-освіта (англійською – Science, Technology, Engineering, Math, що в перекладі означає науку, технології, інженерію та математику) – це низка чи послідовність курсів або програм навчання, яка готує учнів до успішного працевлаштування, до освіти після школи або для того й іншого, вимагає різних і більш технічно складних навичок, зокрема із застосуванням математичних знань і наукових понять.

Хоча зауважимо, що єдиного розуміння цього поняття немає, навіть у «флагмані» STEM-освіти – США. Кожна країна визначає його самостійно. Нині у світовій освітній практиці вже говорять про STEAM-освіту, додаючи до звичної аббревіатури ще й Arts – мистецтва або All – все (будя-які науки, технології, освітні практики), та SRTEAM-освіту, трактуючи Reading як читання.

Та скрізь єдині в думці, що така система освіти вчить жити в реальному швидкозмінному світі, вміти реагувати на зміни, критично мислити і бути розвиненою творчою особистістю.

Що стосується України, то Міністерство освіти та науки ще у 2016 році опублікувало першу версію «Концептуальних засад реформування середньої освіти» та Концепцію Нової Української Школи (НУШ), де одними із основних компетентностей школярів є:

- вміння логічно і математично мислити,
- наукове розуміння природи і сучасних технологій,
- впевнене користування інформаційно-комунікаційними технологіями
- обізнаність і самовираження у сфері культури [2].

Важливо долучити до змін і вчителів, які мають стати справжніми агентами змін освітньої реформи.

Якщо йдеться про початкову школу, то це формування навичок дослідницької діяльності, але, звичайно, у формі, доступній для певного віку, психічного і ментального розвитку; закладення основ обізнаності зі STEM-галузей і професій; стимулювання інтересу учнів до подальшого опанування курсів, пов'язаних зі STEM.

У середній школі вводяться міждисциплінарні програми навчання, збільшується поінформованість учнів зі STEM-предметів і професій, а також академічних вимог у STEM-областях і професіях.

У старшій школі забезпечується складна програма навчання з акцентом на застосуванні STEM-предметів, пропонуються курси і шляхи для підготовки у STEM-областях і професіях, а також учнівську молодь готують до успішної післяшкільної зайнятості та освіти. При цьому на будь-якій стадії ця система «наводить мости» і з'єднує шкільні й позашкільні можливості та форми навчання.

Педагог, який використовує у своїй професійній діяльності технологію STEM має організувати урок таким чином, щоб учень, використовуючи новітні технології, отримував знання, які б дали йому можливість розробити пристрій, прилад, або ідею, яку можна реалізувати у реальному вимірі [1].

Запровадження в освітній процес методичних рішень STEM-освіти дозволить сформувати в учнів найважливіші навики, які визначають компетентного фахівця:

- ✓ уміння побачити проблему;
- ✓ уміння побачити в проблемі якомога більше можливих сторін і зв'язків;
- ✓ уміння сформулювати дослідницьке запитання і шляхи його вирішення;
- ✓ гнучкість як уміння зрозуміти нову точку зору і стійкість у відстоюванні своєї позиції;
- ✓ оригінальність, відхід від шаблону;
- ✓ здатність до перегруповування ідей та зв'язків;
- ✓ здатність до абстрагування або аналізу;
- ✓ здатність до конкретизації або синтезу;
- ✓ відчуття гармонії в організації ідеї [3].

Це дозволить наблизити зміст різноманітних сфер науково-технічної діяльності людського суспільства до навчального процесу.

Однак, важливо розуміти, що STEAM – це не просто технічна освіта. Вона охоплює значно ширше поняття, а саме вдале поєднання креативності та технічних знань.

Наприклад, при завданні комплексно спроектувати «розумний будинок», крім технічних аспектів, школярі мусять залучити свою уяву і спроектувати будинок так, щоб він виглядав привабливо і був зручним для життя.

За STEM методикою, в центрі уваги знаходиться практичне завдання чи проблема. Учні вчать знаходити шляхи вирішення не в теорії, а прямо зараз шляхом спроб та помилок.

На відміну від класичної, у нашому розумінні, освіти, за STEM дитина отримує набагато більше автономності. На процес навчання набагато менше впливають стосунки, що склалися між учнем та вчителем, що дає можливість більш об'єктивно оцінювати прогрес. За рахунок такої автономності, дитина вчиться бути самостійною, приймати власні рішення та брати за них відповідальність [4].

Навички критичного мислення та глибокі наукові знання отримані в результаті навчання за STEM, дозволяють дитині вирости новатором – двигуном розвитку людства.

Таким чином, STEM-підхід набирає оберти і стає невід'ємною складовою освітнього процесу, дозволяючи виховати в дітях гнучкість та критичне, практично орієнтоване мислення. На перший план виходить здатність вчитись та сприймати зміни, а не самі знання, які нині стають застарілими з неймовірною швидкістю.

Список використаних джерел

1. Мартинюк О.С. Інноваційні напрямки STEM-технологій у системі формування науково орієнтованої освіти / О.С. Мартинюк // Неперервна освіта в модусах минулого, теперішнього, майбутнього : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнарод. участю (Луцьк, 24-26 травня 2018 р.) / уклад. В. О. Савош, Луцьк : Вежа-Друк, 2018. С. 112-114.

2. STEM-освіта у ЗНЗ – 2017/2018 навчальний рік – педрада [електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua/article/1401-shcho-take-stem-osvta-u-navchalnomu-zaklad>

3. STEM-освіта: стан впровадження та перспективи розвитку: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 9-10 листопада 2017 року, Київ. К. : ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», 2017. 160 с.

4. Факел [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://fakel.kr.ua/suspilstvo>

*Івенко О. М.,
студентка, Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Нікітська Ю.М.,
кандидат педагогічних наук, старший викладач,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ НАСТУПНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ І ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Розвиток сучасного суспільства, обумовлений науково-технічним прогресом, вимагає єдності освітньо-виховного процесу, цілісності і наступності системи освіти з метою формування активної, творчої особистості дитини, здатної до самостійного мислення, оцінки та дій. Сьогодні, коли в Україні відбувається глибоке реформування системи освіти, зокрема і впровадження Нової української школи, важливе місце в цьому процесі посідає саме проблема наступності і перспективності між дошкільною та початковою освітою.

Реалізація наступності і перспективності між закладами освіти передбачає об'єднання комплексів організаційних заходів, створення методичних розробок, спрямованих на задоволення вікових і особистісних потреб дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку. Такий комплексний підхід,

насамперед, має на меті забезпечити психологічні умови, які максимально сприяли б усебічному розвитку особистості дитини, збереженню її індивідуальності.

Наступність утворює простір для реалізації в освітньому процесі дитячого садка і школи єдиної, динамічної та перспективної системи виховання і навчання, що сприяє зближенню умов виховання і навчання старших дошкільників і молодших школярів [5, с. 4]. Завдяки цьому перехід до нових умов шкільного навчання здійснюється з найменшими для дітей психологічними труднощами.

Головною умовою забезпечення наступності у вихованні й навчанні є спрямованість освітнього процесу закладу дошкільної освіти і початкової школи на всебічний розвиток особистості дитини. З огляду на це актуальності набуває зв'язок програм, методів і форм навчання в закладі дошкільної освіти та початковій школі. Елементи навчальної діяльності, що формуються в процесі навчання на заняттях у закладах дошкільної освіти, забезпечують успішність навчання в школі, а шкільне навчання має забезпечити взаємозв'язок, розширення, поглиблення й удосконалення отриманих у дитячому садку знань, умінь і навичок. Організація освітнього процесу на принципах наступності та перспективності забезпечить всебічний гармонійний розвиток самодостатньої, ініціативної, компетентної особистості на перших суміжних ланках системи безперервної освіти впродовж життя.

Обізнаність учителів початкових класів із програмами, методами, прийомами розвитку, виховання і навчання старших дошкільників у закладі дошкільної освіти та ознайомлення вихователів старших груп з освітніми програмами, технологіями навчання, що використовуються у першому класі початкової школи, забезпечить умови для уникнення ситуацій форсування або штучного сповільнення природного темпу розвитку дітей. Змістовий і технологічний аспекти здійснення освітнього процесу в закладах дошкільної освіти і початковій школі мають бути узгодженими з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей.

Орієнтовна схема взаємодії закладів освіти має передбачати порядок дій, що корегується з урахуванням фактичних умов і перспектив функціонування закладів освіти:

- проведення закладами освіти внутрішнього моніторингу якості освіти (системи послідовних і систематичних заходів, що здійснюються у рамках річного плану роботи з метою виявлення та відстеження тенденцій у розвитку якості освіти у закладі, встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, а також оцінювання ступеня, напряду і причин відхилень від цілей);

- обговорення проблемних питань і визначення завдань, які необхідно вирішити на тому чи іншому етапі роботи;

- складання плану і проведення спільних заходів відповідно до визначених завдань за участю адміністрації й методичних служб закладів освіти, батьків дітей старшого дошкільного віку [2, с. 49].

З метою обміну досвідом вихователів закладів дошкільної освіти та учителів початкової школи щодо використання ігрових методів і прийомів, форм організації діяльності дітей, системи роботи з розвитку мовлення, формування пізнавальних процесів, соціалізації дитини тощо, доцільно передбачати індивідуальні та інтерактивні (колективні, колективно-групові, групові) форми методичної роботи. А саме:

- взаємовідвідування вчителями та вихователями відкритих занять з дітьми старшого дошкільного віку та уроків у початковій школі;

- анкетування педагогів закладів освіти з питань забезпечення гармонійного розвитку особистості дитини з метою вивчення потреб у підвищенні майстерності;

- участь у спільних педагогічних радах, Днях відкритих дверей; семінарах-практикумах, круглих столах, конференціях, консультаціях, тематичних виставках тощо;

- організація роботи спільних методичних об'єднань, творчих груп вихователів закладів дошкільної освіти і учителів початкової школи;

– залучення педагогів закладів дошкільної освіти і початкової школи до участі в спільних педагогічних проєктах, розроблення методичних рекомендацій і порад;

– обмін педагогічним досвідом з різних питань щодо реалізації наступності між дошкільною та початковою ланками освіти;

– самоосвіта педагогів дошкільного і початкового підрозділу, підвищення фахової майстерності;

– розроблення індивідуальних, колективних та нетрадиційних форм методичної роботи з підвищення рівня компетентності педагогів у вирішенні проблеми наступності щодо переходу з ігрової діяльності дошкільників до навчання з елементами гри в початкових класах;

– взаємодія педагогів закладу дошкільної освіти і вчителів початкових класів щодо здійснення наступності за трьома напрямками: інформаційно-просвітницьким, методичним і практичним [3, с. 35].

У ефективності впровадження неперервності освіти значну роль відіграють і батьки. У роботі з батьками необхідно передбачити: анкетування з питань особистісного зростання дітей, рівня досягнення дошкільної зрілості для надання консультативної допомоги; ознайомлення з психологічними закономірностями розвитку дитини старшого дошкільного та молодшого шкільного віку; зустріч учителів початкової школи з батьками вихованців старших дошкільних груп на батьківських зборах: проведення Днів відкритих дверей у закладах загальної середньої освіти; проведення Інтернет-консультацій, вебінарів, форумів для батьків; організація роботи «педагогічної вітальні» з питань створення психологічно комфортних умов для сприйняття дитиною нової соціальної ролі школяра; батьківських клубів та інших форм взаємодії закладів освіти і батьків вихованців [4, с. 26].

Робота з дітьми старшого дошкільного віку та учнями початкових класів включає: попереднє знайомство вчителів зі своїми майбутніми учнями; відвідування вихователями відкритих уроків, позакласних заходів своїх колишніх вихованців-першокласників з метою спостереження за їх розвитком; проведення екскурсій до школи; організацію спільних тематичних виставок

дитячих робіт, вернісажів, конкурсів в дошкільній та початковій ланках освіти; проведення спільних заходів для дітей старшого дошкільного віку та учнів початкової школи (театралізованих вистав, відвідування музеїв тощо); спільну участь школярів і старших дошкільників у проектній діяльності та інше.

Узгодженості дій потребує і діяльність психологічних служб закладів дошкільної і загальної середньої освіти. Взаємодія закладів дошкільної і початкової освіти у питанні роботи соціально-психологічних служб може включати: здійснення єдиного психолого-педагогічного контролю за динамікою розвитку дітей; дослідження рівня розвитку базових якостей особистості дітей старшого дошкільного віку як умови успішного навчання у початковій школі; аналіз умов успішної адаптації учнів першого класу до шкільного життя; застосування корекційно-розвивальних методів у роботі з дітьми старшого дошкільного і молодшого шкільного віку, які потребують індивідуального підходу, проведення спільних методичних заходів.

Отже, важливим засобом забезпечення наступності між дошкільною і початковою освітою є створення і реалізація єдиної, динамічної, перспективної системи конструктивних дій, спільних для управлінців, педагогів та батьків та спрямованих на розвиток, виховання і навчання старших дошкільників і молодших школярів. Об'єднані зусилля педагогічних колективів закладів дошкільної і загальної середньої освіти та батьківської громадськості забезпечить психологічно виважений та успішний для дитини перехід з попереднього рівня – дошкільна освіта, на наступний – початкова освіта.

Список використаних джерел

1. Богуш А. М. Вектор наступності державних стандартів дошкільної і початкової освіти. 2012. № 7. С. 20-23.
2. Вашуленко О. П. Питання наступності в педагогічній теорії. Київ, 2005. №4. С. 49-54.
3. Калмикова Л. О. Сучасні проблеми наступності й перспективності та шляхи їх упровадження. Переяслав-Хмельницький, 2000. С. 29-52.

4. Онишків З. М. Наступність у навчально-виховній роботі з дошкільниками і молодшими школярами в умовах комплексу «дошкільний навчальний заклад – початкова школа». 2003. № 1. С. 25-27.

5. Савченко О. Я. Наступність і перспектива в роботі двох перших ланок освіти. Київ, 2000. № 11. С. 4-6.

*Капустянська С. М.,
студентка,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Михальчук О. О.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Черкаський національний університет
Імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Основною спрямованістю формування пізнавальних здібностей дітей дошкільного віку – є орієнтація інформаційно-комунікаційних технологій на провідну ігрову та освітню діяльність.

Нині відбувається стрімка модернізація змісту дошкільної освіти, гуманізація її цілей, переорієнтація на розвиток особистості дитини дошкільного віку як важливої складової, що визначає розвиток сучасного суспільства.

Інформаційно-комунікаційні технології – це цілеспрямоване використання комп'ютера, телевізора, відео, Інтернету, мультимедійного та аудіовізуального обладнання, тобто всього, що може представляти широкі можливості для освітньої комунікації.

Науковці зазначають, що інформаційно-комунікаційні технології – це узагальнене поняття, що описує різні механізми, способи, алгоритми

оброблення інформації, а їх найважливішим сучасним пристроєм – є комп'ютер, який обладнано відповідним програмним забезпеченням [1].

Організація роботи щодо формування пізнавальних здібностей дітей дошкільного віку засобами інформаційно-комунікаційних технологій має базуватися на наступних принципах [2, с. 23]:

1. Принцип наочності (процеси, що моделюються комп'ютером, можуть бути різними за формою та змістом, а також демонструвати будь-які явища дійсності).

2. Принцип привабливості (після перегляду мультимедійних презентацій діти активно висловлюють власні думки, міркують).

3. Принцип систематичності та послідовності (діти засвоюють більший обсяг навчального матеріалу із значною економією часу).

4. Принцип психологічного комфорту (передбачає зняття всіх стресових факторів в освітньому процесі).

5. Принцип цілісності (передбачає формування у дітей узагальненого системного уявлення про світ, природу, суспільство, тощо).

В освітньому процесі закладу дошкільної освіти вихователі використовувати такі засоби інформаційно-комунікативних технологій, як: комп'ютер, мультимедійний проектор, принтер, відеомагнітофон, DVD-плеєр, телевізор, магнітофон, фотоапарат, відеокамера, електронні дошки, смартфони, планшети, тощо.

Використання інтерактивних матеріалів під час занять у закладі дошкільної освіти дозволить збільшити сприйняття матеріалу за рахунок збільшення кількості ілюстративного матеріалу; виконувати спільну роботу дітей у взаємодії, здійснювати інтерактивну взаємозв'язок дитина – вихователь; використовувати мультимедійні презентації, що забезпечать наочність, яка сприяє кращому сприйняттю та запам'ятовуванню матеріалу; одночасно використовувати графічну, текстову та аудіовізуальну інформація; змоделювати життєві ситуації, які не можна або складно показати під час освітньої діяльності; використання нових прийомів пояснення та закріплення навчального матеріалу, особливо в ігровій формі; підвищити

мимовільну увагу дітей; повторити (перегляд, коротке відтворення) матеріал попередніх занять; реалізувати доступність сприймання інформації завдяки паралельному представленню інформації – візуальній та слуховій; розвинути пізнавальні здібності, що сприяють ефективному засвоєнню навчального матеріалу, розвитку пам'яті, уваги, мислення, уваги, творчості дітей.

Список використаних джерел

1. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі : навчальний посібник / М. Ю. Кадемія, І. Ю. Шахіна. – Вінниця, ТОВ «Планер». – 2011. – 220 с.

2. Кудикіна Н. В. Моделювання процесу формування пізнавальної активності особистості / Н. В. Кудикіна, Т. В. Потапова // Педагогічна освіта: збірник наукових праць. – Київ: КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2005. – №4. – С. 21-26.

*Коваленко О. А.,
старший викладач,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ-МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

У сучасних умовах процес здобування освіти людиною можна описати формулою: від знаючої людини – до «людини культури». У зв'язку з цим освіта із способу передачі досвіду тим, хто навчається, перетворюється у механізм розвитку їх внутрішньої культури і природних здібностей.

Математичний розвиток дітей дошкільного віку та закладання фундаменту їх математичної культури передбачає: формування елементарних математичних уявлень про кількість, число, лічбу, обчислення, алгоритми, величини, форму, простір, час; розвиток математичних видів діяльності (лічильної, обчислювальної, вимірювальної, орієнтувальної); розвиток логічних прийомів мислення (аналіз, синтез, порівняння, серіація, класифікація,

узагальнення та ін.). А це означає, що розуміння математичних термінів, фактів, видів діяльності та прийомів логічного мислення, розвиток математичної культури майбутніх вихователів має знаходитись на досить високому рівні. Навчальна діяльність студентів повинна бути спрямована, як зазначає А. Сазонова [4], на усвідомлення цілей та завдань математичної освіти дітей дошкільного віку як вихідної ланки формування цілісної картини світу.

Формування математичної культури студентів-майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти відбувається у процесі вивчення математично або методико-математично спрямованих (в тій чи іншій мірі) дисциплін, зокрема «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень». Оскільки вивчення зазначеної дисципліни складається із теоретичної та методичної частин, тому у ході її викладання необхідно, на нашу думку, приділити особливу увагу методичним прийомам – елементам того чи того методу навчання, які розкривають або доповнюють спосіб засвоєння навчального матеріалу, відображають окремі дії педагога і тих, хто навчається.

Класифікація, яка розроблена М. Верзиліним, виділяє такі групи методичних прийомів [3]:

- *організаційні* – допомагають педагогу організувати застосування тих чи тих методів навчання;
- *технічні* – пов'язані з використанням різних допоміжних засобів навчання;
- *логічні* – мають особливий вплив на розвиток мислення тих, хто навчається.

У своїй праці Є. Лодатко [1] зазначає, що «суспільство стало на інформаційний шлях розвитку й поступово рухається до математичної культури інформаційного суспільства... Щоб сучасній людині справлятися з гігантськими потоками інформації, вона повинна бути підготовленою до «приборкування» інформаційного буму... Людина повинна мати певний рівень культури поведінки з інформацією, певну інформаційну компетентність, підкріплену знаннями та навичками оперування інформацією, її

застосуванням... *математична культура* також є тим джерелом, що надає необхідну алгоритмічну підтримку операційним умінням, потрібним для роботи з інформаційними одиницями та потоками в межах окремих частин інформаційного простору... ».

З огляду на зазначене вище під час вивчення курсу «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень дітей» доцільно використовувати в різних комбінаціях логічні прийоми навчання, основою яких є, зокрема, робота з інформацією математичного змісту: пошуку і відбору інформації; змістового читання; обробки інформації; згортання інформації; розгортання інформації; формування навчально-логічних умінь і навичок та ін. Впровадження зазначених прийомів здійснюється завдяки виконанню студентами професійно зорієнтованих методичних завдань, які формують і вдосконалюють: строгість підходу до знання та формулювання математичних термінів і понять; спроможність оперування відношеннями і зв'язками математичних об'єктів; здатність до узагальнення математичного матеріалу, виокремлення головного; уміння оперувати числовою і знаковою символікою; переключення від однієї розумової операції до іншої та ін.

Зокрема, О. Шаран [5] зазначає, що виконувати різноманітні методичні завдання, які передбачають роботу з інформацією математичного змісту, «студенти повинні на лекціях, практичних і лабораторних заняттях, під час підготовки і самоаналізу заняття, під час педагогічної практики, що створює умови для найбільш повного використання потенціалу особистості майбутнього вихователя».

Специфіка курсу «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень дітей» передбачає не відокремлене формування у студентів елементів математичної культури, а комплексного, інтеграційного та взаємозалежного підходу до їх формування. До такої системи елементів, на нашу думку, можна віднести:

- *абстрактне та логічне мислення;*
- *формування і розвиток математичних знань і вмінь;*

- *розуміння основних складників математики та їх взаємозв'язків;*
- *здатність до сприйняття і творчого засвоєння нового; -*
- *розуміння методичних особливостей навчання математик; -*
- *уміння передавати математичні знання.*

Прикладом завдань, які забезпечують системний підхід у формуванні зазначених елементів математичної культури студентів, можуть бути наступні.

Завдання 1 [5]. Яким із двох формулювань надасте перевагу: сьогодні ми ознайомимося зі складом цифри 3; сьогодні ми ознайомимося зі складом числа 3?

Завдання 2 [5]. Розташуйте подані етапи фрагмента заняття з формування математичних уявлень дошкільників (розв'язування простої задачі) у правильній послідовності: виділення числових даних і шуканого задачі; формулювання задачі і розуміння її умови; вибір арифметичної дії; виділення частин задачі; створення моделі (наочне сприйняття) задачі; складання прикладу до задачі; формулювання відповіді до задачі (рефлексія); обчислення розв'язку.

Завдання 3. Вправління в яких уміннях відбувається, якщо вихователь пропонує дошкільникам виконати такі завдання:

- а) знайдіть значення записаних виразів;
- б) з'ясуйте, чого більше в ігровому куточку: машинок чи ляльок;
- в) зафарбуйте улюбленим кольором частини малюнка з написаними виразами, що мають певне значення;
- г) зробіть чотири кроки вперед, потім три кроки вліво, а тепер скажіть скільки кроків ви зробили разом?

Завдання 4. У яких умовах формуються математичні уміння дітей дошкільного віку описані нижче? Для дітей якої вікової групи вони допустимі?

- а) вчора у нашому акваріумі було п'ять рибок, а сьогодні ми з тобою купили ще одну. Нагодуй їх, та скажи, скільки рибок стало;

б) перед тим, як сідатимемо їсти, утвори на столі пари «серветка – ложечка» для кожного з нас. Скільки пар утворилося? Скільки серветок та ложечок разом?

в) кожного разу на день народження тобі дарували книжечку. Скільки книжечок є на твоїй полиці? Скільки їх буде через рік?

г) у твоєму наборі конструктора є різні деталі. Цікаво, скільки круглих деталей і скільки прямокутних? Яких більше? Скільки червоних і жовтих деталей разом?

Завдання 5. Складіть фрагмент заняття з формування елементарних математичних уявлень дітей різних вікових груп використовуючи задачі, наведені у завданнях 3-4.

Завдання 6. Назвіть одним словом перераховані об'єкти: окунь, карась, щука; гривні, долари, франки; лялька, м'яч, машинка; праска, фен, тостер.

Завдання 7. Встановіть зайвий елемент та назвіть характеристичну властивість множини: спідниця, каштан, штани, жилетка; крісло, стілець, вікно, диван; яблуко, груша, гарбуз, слива; кубики, пірамідка, таблиця, конструктор.

Завдання 8. Яке математичне поняття визначають завдання 3-5?

Завдання 9. Робота батьків з ознайомлення дитини з номером будинку, поверха, квартири належить до формування уявлень про: а) множину; б) час; в) число?

Українським педагогом В. Шаталовим, зазначається в [2], «було напрацьовано більше тисячі прийомів навчання ... шляхом спроб і відбору найефективніших, відкидаючи ті, що не сприймаються учнями чи студентами». Кожен педагог (вихователь, вчитель або викладач) створює свій власний «почерк» завдяки застосуванню індивідуально відібраних прийомів. Зокрема, викладач ЗВО намагається створити й реалізувати на практиці таку методичну систему навчання дисципліни, основна мета якої – сприяння всебічному розвитку предметної, професійної та загальнолюдської культури студентів.

Список використаних джерел

1. Лодатко Є. О. Математична культура вчителя початкових класів. Рівне-Слов'янськ: Підприємець Маторін Б. І., 2011. 324 с.

2. Методи навчання та їх класифікація. URL: <https://osvita.ua/school/method/780/> (дата звернення 14.04.2020).
3. Методичні прийоми. URL: https://studopedia.com.ua/1_368632_metodichni-priyomi.html (дата звернення 14.04.2020).
4. Сазонова А. В. Загальнотеоретичні основи природничо-математичної освіти дітей дошкільного віку. Київ: Видавничий дім «Слово», 2014. 248 с.
5. Шаран О. Моделювання у процесі формування професійно-математичної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти. *Людинознавчі студії*. Серія «педагогіка». Випуск 4/36 (2017), 2017. С. 291-300. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lstud_2017_4_31 (дата звернення 11.04.2020).

*Ковтун Є. О.,
бакалавр, Черкаський
національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник –Гнезділова К. М.,
доктор педагогічних наук, професор,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

РОЛЬ ЛЕГО-ТЕХНОЛОГІЇ В РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Конструктор ЛЕГО вже давно викликав зацікавлення зарубіжних і вітчизняних педагогів. Заняття з конструювання чи просто гра у вільний час – дітям завжди цікаві ці різнокольорові цеглинки. З огляду на це, спробуємо дослідити, яким чином розвивається творчий потенціал дитини старшого дошкільного віку за допомогою ЛЕГО конструктора.

Діти дошкільного віку, а особливо старшого досить зацікавлені у вивченні всього нового, їм подобається малювати, будувати щось нове і незвичайне. В цьому і проявляється їх творчий потенціал. Задля того, щоб

краще зрозуміти засоби його розвитку потрібно більш детально розглянути саме смислове поле поняття «творчий потенціал».

Зауважимо, що теоретичний аналіз джерел з психології свідчить про відсутність єдиного підходу до розкриття сутності цього феномену. Так, В. Моляко запропонував власне пояснення, він вважає, що творчий потенціал слід розуміти як інтегративну властивість особистості, що характеризує міру можливостей здійснювати творчу діяльність, готовність та здатність до творчої самореалізації та саморозвитку [3, с. 5]. А вже О. Мельничук в своєму словнику іншомовних слів трактує потенціал як: «можливості, наявні сили, запаси, засоби, щоможуть бути використані» [5, с. 215].

Про можливість цього потенціалу може не знати і сама дитина, його не можна так просто визначити, для цього потрібно оцінювати самі вироби дошкільника. Проте бажано, щоб тема, запропонована дошкільнику, була довільною, тоді дитині буде простіше проявити фантазію, а педагогу – можливості дитини.

З досліджень психологів та педагогів потенціал має певну структуру і можна виділити основні його складові: швидке оволодіння навичками та якісне виконання дій; засвоєння нової інформації за короткий час; в загальному випадку у дитини проявляються всі можливості її інтелекту також завжди можна помітити допитливість, цілеспрямованість, працелюбність. А ще задатки, які легше виявити в дошкільника, коли він самостійно надає перевагу якомусь конкретному виду діяльності.

Серед українських педагогів та психологів, які вивчали проблему розвитку творчого потенціалу можна відокремити: Г. Беленька, С. Добряк, Н. Карпенко, Н. Коновалова, В. Кулганова, В. Моляко, О. Резнікова, Р. Свиначенко, О. Туриніна, В. Чернобровкін та інші. Серед закордонних дослідників, які досліджували творчий потенціал, варто назвати таких: К. Петерсен, К. Ріф, Дж. Роттер, М. Селінгман. Проте на теперішній час недостатньо досліджене питання ролі використання ЛЕГО-технології на розвиток творчого потенціалу дитини дошкільного віку, зокрема старшого дошкільного віку.

Ідея роботи з ЛЕГО-конструктором полягає у конструюванні та аналізі готового виробу. Дошкільника досить легко зацікавити ЛЕГО, бо цей конструктор має велику кількість колекцій на різні теми: аеропорти, житлові будинки, цілі містечка. Дитина відтворює своїми руками сюжети із життя, які бачить на власні очі. Яскравість деталей привертає та концентрує увагу дітей. Зважаючи на це, педагог має можливість продуктивніше працювати з дітьми. Реалістична гра, в якій є життєві сюжети, вчать дитину адекватно бачити світ під час дорослішання. Якщо порівняти ЛЕГО-конструювання та інші види творчої діяльності, до якої залучаються дошкільнята, то вироби з ЛЕГО в більшості випадків є вдалимими. Цим самим дитина отримує більше задоволення від творчості та має мотивацію долучатися до різних видів діяльності у ЗДО.

У процесі роботи педагога з ЛЕГО доречним буде використання програми розвитку конструктивних здібностей, розробленої Т. Пеккер. Суть цієї програми полягає в тому, що педагог двічі на тиждень проводить заняття з підгрупами дітей, обов'язково при цьому створюючи ситуацію успіху і цим самим заохочує дітей до діяльності [4, с. 52].

За дослідженнями науковців ефективним методом у засвоєнні матеріалу є конструювання за зразком, схемою, далі завдання ускладнюється і дитина повинна по пам'яті зробити виріб. Якщо говоримо про розвиток творчого потенціалу дитини дошкільного віку, то суть використання ЛЕГО-технології змінюється: пропонується зробити виріб за власним задумом, але за наявності певної тематики [2, с. 63].

Зауважимо, що перед початком конструювання важливо дітям дати можливість ознайомитися з блоками, їхнім кольором, формою. Вихователь може ставити уточнювальні питання, цим самим забезпечуючи продуктивність проведеного заняття. Для того, щоб повністю розкрити творчий потенціал дитини, важливо, щоб присутність дорослого не обтяжувала заняття. Педагог може знаходитися поряд, будувати так само конструкції, надихаючи власним прикладом, давати потрібні поради, цікавитися успіхами, допомагати, якщо дитина сама звертається до нього.

Вигідність ЛЕГО конструктора в тому, що не обов'язково дорослому чи педагогу втручатися в процес гри. Дитина навчається і розвивається з конструктором самостійно. Комбінуючи кольори, деталі, їхні кріплення дошкільник постає в ролі маленького дизайнера який вчиться красі, смаку та творчості. Після виконання всіх завдань і перерви в діяльності виробу дітей можна поєднати за тематикою тим самим утворивши сюжетно-рольову гру [1, с. 187].

Коли дошкільник регулярно займається ЛЕГО-конструюванням, то помічається і розвиток креативного мислення, яке є однією з складових творчого потенціалу. Креативне мислення в себе включає: пошук цікавих і неординарних відповідей на поставлене запитання; дитина з іншого боку дивиться на ситуацію і шукає нестандартний підхід; навіть якісь повсякденні питання вже в більш дорослому житті, які вирішуються креативно цим самим полегшують життя[6, с. 25].

Підсумуємо: беззаперечно, використання ЛЕГО-технології в освітньому процесі ЗДО сприяє розвитку творчого потенціалу дитини старшого дошкільного віку. Дитині не набридає працювати з ЛЕГО конструктором, бо немає зайвого «дидактизму» з боку педагога, не виникає втоми від діяльності, оскільки постійно відбувається зміна позицій. Отримуючи повну свободу дій, дитина отримує задоволення від створення нового, несхожого на інше. А задоволення, насамперед, заохочує працювати далі старанніше і більше. Зауважимо, що не можна обмежувати фантазію дитини. Якщо педагогом запропонована тема, тоне повинно бути ніяких «кліше», непотрібних підказок з боку вихователя. Лише таким чином буде відбуватися розвиток творчого потенціалу дошкільника засобом ЛЕГО-технології.

Список використаних джерел

1. Крутій К. Л. Дитина в дошкільні роки: комплексна додаткова освітня програма. / К. Л. Крутій. – Запоріжжя : ТОВ «Ліпс» ЛТД, 2016. – 187 с.
2. Куцова Т. О. Реалізація творчого освітнього проекту «Батьківські родзинки для кожної дитинки» № 5./ Т. О. Куцова, О. М. Мельник. – Київ: ДНЗ «Сонечко», Вихователь-методист дошкільного закладу, 2013. – 63 с.

3. Моляко В. О. Психологічна теорія творчості: навч. посіб. / В. О. Моляко. – Київ: Видавництво «Фенікс», 2004. – 2-9 с.
4. Пеккер Т. В. Програма розвитку конструктивних здібностей дітей дошкільного віку «ЛЕГО-конструювання». / Т. В. Пеккер. – Львів: Видавництво «Світ», 2010. – 52 с.
5. Любарт Т. Психология креативности: научно-популярные очерки, пер. с фр. / Т. Любарт – Москва изд. «Знания», 2009. – 215 с.
6. Смоляна С. І. Веселі хвилинки з LEGO-цеглинками. / С. І. Смолянова, О. В. Адаменко // ДНЗ «Калинка». Дошкільне виховання № 12. – Київ: 2017. – С. 26-27.

***Корнієнко Я. В.,**
студент, Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна
науковий керівник – **Гнезділова К. М.,**
доктор педагогічних наук, професор,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗКРИТТЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАТЕМАТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ

У сучасних умовах модернізації освіти все більше увагу науковців привертає проблема розвитку математичних здібностей дітей дошкільного віку. Висвітленням загальних теоретичних положень розвитку математичних здібностей дітей різного віку, зокрема й дошкільного, займалися багато науковців, зокрема, Г. Белошиста, Г. Костюк, В. Крупа, В. Крутецький, Н. Лейстес, С. Рубінштейн, Б. Теплов, О. Чашечнікова та ін. У проаналізованих дослідженнях у галузі психології і педагогіки питання математичних здібностей характеризується з позицій: різноманітних підходів до трактування цього феномену, напрямів дослідження, визначення структури та чинників, що визначають рівень розвитку математичних здібностей у дітей дошкільного віку.

Відзначимо, що визначення змістового поля математичних здібностей дітей є невирішеною проблемою в тематичному колі науковців. Так, Г. Костюк визначає математичні здібності як специфічні властивості сприйняття, мислення та пам'яті, які виявляються в роботі з числами та символами [2, с. 76].

Теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури з цього питання свідчить, що в історії вітчизняних і закордонних досліджень виокремлюються два підходи до теоретичного обґрунтування проблеми математичних здібностей. Перша група визначень математичних здібностей ґрунтується на їх функціональному походженні. Представниками першого підходу є Н. Лейтес, Б. Теплов, С. Рубінштейн. Так, Н. Лейтес визначає математичні здібності, як передумови успішного навчання та здобуття досягнень в математичній галузі [5, с. 192]. Б. Теплов вважає, що математичні здібності дозволяють оволодіти певною системою математичних символів та ефективно їх використовувати, особливо в процесі вирішення математичних задач [7, с. 127]. Цікавим є твердження С. Рубінштейна про те, що здібності слугують «відповідністю між вимогами діяльності й комплексом нервово-психічних властивостей людини, які забезпечують високу продуктивність і зростання діяльності, яке виявляється у високій і швидко зростаючій вправності в оволодінні цією діяльністю та її виконання» [6, с. 59]. На думку вищезазначених вчених, вроджені характеристики людини є передумовою походження здібностей.

Другий підхід до виокремлення поняття математичних здібностей більш повно відображає їх природу, припускаючи, що кожна здібність, незалежно від елементів її структури, є здатністю до чогось. Прикладом такого типу є визначення В. Крутецького, в роботі якого зазначено, що математичні здібності характеризуються узагальненим, зменшеним та пластичним типом мислення у галузі математичних відносин, математичних знаків та символів. За даними автора здібностями до вивчення математики можна вважати індивідуальні особливості, які проявляються перш за все в розумовій діяльності, що відповідають вимогам математичної діяльності дітей і обумовлюють при інших видах діяльності успішність творчого підходу до оволодіння математики як науки, зокрема відносно швидкого, легкого та ефективного оволодіння

знаннями, уміннями та навичками в математичній галузі. Автор переконливо доводить, що формування математичних здібностей у дітей відбувається під ініціацією непідробного та довготривалого інтересу конкретної галузі, в тому числі до математики як науки [4, с. 236].

Заслуговує на увагу визначення математичних здібностей, дане В. Крупою. Дослідник, керуючись специфікою власного дослідження та поєднуючи структурно-функціональний аспект визначення математичних здібностей, а також посилаючись на погляди В. Крутецького, зазначає, що математичні здібності характеризуються узагальненістю та пластичністю математичного мислення, завдяки якому можна опанувати математику на певному рівні програми та швидко оволодіти конкретними знаннями, вміннями та навичками [3, с. 36].

У своїх дослідженнях В. Крутецький поділяє загальні математичні здібності на навчальні (непродуктивні) та творчі (продуктивні) математичні здібності. Творчий тип здібностей також називають евристичним. Такий тип здібностей схильний до узагальнення оригінальних системних законів та одночасно до пошуку нових рішень. При такому підході математичні здібності набувають характеру творчого таланту. З іншого боку, навчальний, алгоритмічний тип пов'язаний з освоєнням відомих схем рішення, дотримуючись заздалегідь визначених правил та правил рішення [4, с. 241]. У своїй праці Г. Белошиста презентує положення щодо двох типів математичного мислення: алгебраїчного та геометричного. Алгебраїчний тип пов'язаний з мисленням, що орієнтується на числа. І, навпаки, геометричне мислення, характеризується образним сприйняттям [1, с. 121].

Більшість дослідників дотримуються думки, про те, що математичні здібності складаються з серії характеристик, взаємопов'язаних один з одним і утворюють специфічну структуру здібностей. Так, Г. Белошиста виокремила два компоненти математичних здібностей: здатність запам'ятовувати і розуміти найпростіші формули та вміння використовувати набуті знання для вирішення завдань [1, с. 130].

Натомість В. Крутецький перелічує декілька характеристик математичних

здібностей: вміння бачити та виявляти відношення та способи їх поєднання, а також робити висновки; здатність виявляти залежності; навичка вільно використовувати окремі математичні символи; аналітичне мислення та планування наступних етапів дій для вирішення завдання [4, с. 140]. На думку Г. Костюка, структура математичних здібностей дітей складається з чотирьох видів діяльності, які відповідають просторовій, логічній, числовій та символічній складовій [2, с. 101].

У своїй праці В. Крутецький презентує специфічний підхід до визначення структури математичних здібностей. Відзначимо, що висновки авторів, які були зазначені вище, мають своє походження в результатах досліджень В. Крутецького. Науковець визначає власну концепцію виокремлення компонентів структури математичних здібностей: отримання математичної інформації; математична обробка інформації; можливість швидко узагальнити цей матеріал; гнучкість мислення при вирішенні завдань, прагнення до простих і раціональних рішень; здатність швидко і вільно змінювати напрямок мислення; зберігання математичної інформації; загальний синтетичний компонент [4, с. 253].

Успішність розвитку математичних здібностей залежить від багатьох чинників, а саме від: педагогічного впливу, який формує знання та вміння дітей впродовж навчання математики; залучення дітей до певного виду діяльності; почергове залучення дітей у теоретичну та практичну діяльність; перебування дітей в постійному інтелектуальному напруженні, пов'язаним з постійним розв'язуванням математичних проблем; достатня кількість часу для вирішення завдань; використання дидактичних матеріалів та ігор; залучення для спостереження за діяльністю більш компетентних дітей [6, с. 207]. Дитина дошкільного віку, на думку Г. Белошистої, повинна володіти навичками аналізу, синтезу, класифікації, порівняння [1, с. 93].

Таким чином, огляд наукової літератури щодо специфіки розвитку математичних здібностей свідчить про те, що до цього питання є різні підходи. Складність проблеми дослідження вимагає багатогранного викладу характеристик математичних здібностей. Відзначимо, що проблема аналізу

математичних здібностей є предметом дослідницької діяльності небагатьох науковців. Навчально-виховний процес повинен вибудовуватися виходячи з рівня розвиненості вже наявних математичних здібностей у дітей. Передумовами ефективного розвитку здібностей вважають педагогічні умови та особисті характеристики дітей. Процес розвитку здібностей є індивідуальним, тому він не є чітко регламентованим та очікуваним окремо на кожному році життя дитини. Педагоги повинні з уважністю спостерігати за діяльністю дітей, для того щоб вчасно виявити здібність у дитини та розширити її. Лише залучаючи дітей дошкільного віку до діяльності, пов'язаної з навчанням математиці, педагог сприяє розвитку їх математичних здібностей.

Список використаних джерел

1. Белошистая А. В. Дошкольный возраст: формирование и развитие математических способностей/ А. В. Белошистая // Дошкольное воспитание. – 2002. № 2 – 140 с.
2. Костюк Г. С. Здібності та їх розвиток у дітей / Г. С. Костюк. – Київ: Знання, 1963. – 80 с.
3. Krupa W. P. Zależność między uzdolnieniami matematycznymi a poziomem inteligencji i uzdolnieniami twórczymi młodzieży licealnej W. P. Krupa. – Lublin: Wydawnictwo UMCS, 1986. – 95 с.
4. Крутецкий В. А. Психология математических способностей школьников / В. А. Крутецкий. – Москва: Просвещение, 1968. – 432 с.
5. Лейтес Н. С. Возрастная одарённость школьников: учеб. пособ. для студ. пед. вузов / Н. С. Лейтес. – Москва: Академия, 2000. – 320 с.
6. Рубинштейн С. Л. Проблема способностей и вопросы психологической теории. Психология индивидуальных различий. Тексты / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, В. Я. Романова. – Москва: Моск. ун-т, 1982. – С. 59–68.
7. Теплов Б. М. Избранные психологические труды: в 2-х т. Т. I./ Б. М. Теплов. – Москва: Педагогика, 1985. – 328 с.

*Коротун Д. В.,
студентка,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

*наук. керівник –Ляховець О. О.,
кандидат педагогічних наук, старший викладач, Черкаський національний
університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ІГРИ – ДРАМАТИЗАЦІЇ В РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Для дітей дошкільного віку досить актуальна тема розвитку особистості, адже саме у цьому віці діти, як ніколи, потребують спілкування з однолітками. Але для того щоб чітко визначити засоби розвитку творчого мислення у дітей старшого дошкільного віку, потрібно вивчити особливості і можливості дітей цього віку.

Проблема розвитку творчого мислення дітей, досить розповсюджена на протязі довгого періоду. Всі знання, які ми можемо зараз отримати, здобуті за допомогою досліджень. З часом людям починає бракувати знань та вмінь, тому, що кожне нове покоління вимагає досконаліших методів виховання.

На думку сучасних учених, що досліджують проблеми дошкільної освіти, розкриттю внутрішніх якостей особистості і самореалізації її творчого потенціалу найбільшою мірою сприяє синтез мистецтв. Цей погляд на виховання дитини зробив актуальною проблему освіти і виховання дошкільників засобами театрального мистецтва, як могутнього синтетичного засобу розвитку їх творчих здібностей (Л. Виготський, Б. Теплов, Д. Менджеріцкая, Л. Артемова, Е. Трусова, Р. Жуковська, Н. Карпінська) [2, с. 5].

Пріоритетним завданням сучасної освіти в Україні, зокрема системи дошкільного виховання є розвиток творчої особистості дитини. Відповідно у Базовому компоненті дошкільної освіти його метою визначається розвиток особистісної культури дитини через відкриття їй світу в його цілісності та

різноманітності. При цьому дитина має займати активну, самостійну, творчу життєву позицію [1].

Для того щоб у дитини проявлялись творчі здібності, потрібно систематично розвивати їх. Перед педагогами стоїть не легке завдання, адже сучасні дошкільники потребують нових підходів у вихованні та навчанні. Гра – драматизація є чудовим засобом всебічного розвитку дитини, а особливо розвитку творчого мислення. Під час гри дитина вчиться контролювати свою поведінку, слідувати правилам, також діти починають проявляти свою ініціативу.

Ігри-драматизації розігруються за змістом літературних текстів, віршів, оповідань або казок. Казки особливо улюблені дітьми, оскільки персонажі представлені дуже яскраво, герої приваблюють дітей сміливістю, добротою, щирістю, відвагою своїх вчинків. Послідовність дій в казці чітко змінюють одне інше, тому дитині легко вловити сенс і зміст історії. Дітям молодшого віку цікаві казки, де дійові особи звірі, оскільки їм найбільш легко уявити себе боягузом зайчиком або захисником півником. У більш старшому віці дітей вже привертають образи героїв, богатирів, королів або принцес – це пояснюється тим, що у дошкільника вже сформовано своє почуття і ставлення до добра або зла, чесності і щирості персонажа. Робота з театралізацією казки має варіативний і розвиваючий характер. Процес ведеться педагогом в гнучкій формі при тісній співпраці з батьками і близькими дитини. Чи вирішує дошкільник розумову задачу, розучує слова, або це процес виготовлення костюмів і декорацій разом з дітьми – у всіх ситуаціях підтримка і віра в успіх маленького артиста надають йому сил до самовираження, розкриття своїх внутрішніх талантів і здібностей.

Важливим завданням для педагога буде поступове розширення і ускладнення соціального досвіду дитини, за рахунок освоєння різних видів гри-драматизації. Реалізація даного завдання досягається поступовим ускладненням ігрових вправ, методів і прийомів, в які включається дитина.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – Київ, 2012. – 26 с.
2. Олійник О. М. Театрально-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу / О. М. Олійник.– Кам'янець-Подільський, 2017. – 163 с.

*Костяна В. В.,
студентка,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Ніколаєску І. О.,
доктор педагогічних наук, доцент,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Проблема використання інноваційних технологій є актуальною, оскільки ці технології починають впливати на розвиток дитини та її навколишній світ. Саме впровадження інноваційних технологій в умовах нової української школи реалізуються через ідеї гуманізації й демократизації навчання, індивідуалізації й соціалізації особистості молодшого школяра, укрупнення дидактичних одиниць, активізації навчальної діяльності та її рефлексія.

На актуальності й значущості проблеми, пов'язаної із використанням інноваційних технологій в освітньому просторі, наголошено в роботах таких учених, як: Ю. Бабаєва, І. Васильєв, С. Смірнова, Т. Корнілова та інші. У наукових розвідках цих учених-педагогів з'ясовано, що інноваційні технології мають не лише позитивний, але й негативний вплив на розвиток дитини. Використовуючи комп'ютер для вирішення навчальних завдань в учня зменшуються міжособистісні контакти, дитина починає менше спілкуватися з однолітками і, в результаті, зникають навички спілкування [5, с. 93-94].

Варто зауважити, що найчастіше у предметному навчанні орієнтуються не на одну яку-небудь глобальну технологію, а на їхні варіації й сукупності

елементів різних технологій, адекватних цілям, змісту навчання та специфіці наукового й навчального пізнання молодшого дошкільника. Вирішенню цих завдань сприяє активне використання різноманітних засобів ІКТ. Досить поширеними є мультимедійні програми для учнів 1-4 класів. Наприклад, гра «Математичний космодром» з інформатики, яка використовується для вивчення таблиці множення і ділення, містяться плакати з наочними об'єктами, приклади з додаванням і відніманням у межах сотні, також присутні зображення з героями мультфільмів для ефективності навчання [3-4]. Це все дає можливість учням з цікавістю вивчати новий матеріал і узагальнювати вивчене. Ці програми використовуються при вивченні різних предметів: математики, природознавства, читання, української мови та іноземної, малювання, музики і мають в собі багато різних цікавих ігор різних видів, програм, завдань.

Сьогодні в початковій школі впроваджується багато інноваційних технологій, серед яких виділяють наступні групи: технології особистісно-орієнтованого навчання й виховання; традиційні педагогічні технології; педагогічні технології на основі підвищення ефективності навчального процесу; педагогічні технології на основі дидактичного матеріалу. На нашу думку, ефективним є саме особистісно-орієнтований підхід, який успішно впливає на навчання, виховання і розвиток особистості молодшого школяра [1].

Оскільки інноваційне навчання – це навчальна і освітня діяльність, яка спрямована на розвиток особистості, різноманітних форм її мислення та творчих здібностей, варто під час освітнього процесу використовувати різноманітні дидактичні засоби навчання та потенційні можливості інформаційно-комунікаційних технологій.

Найпоширенішим в початковій школі є інтернет-сервіс LearningApps, за допомогою якого учні розв'язують різноманітні інтерактивні завдання, складають цікаві задачі, ігри, які одночасно позитивно впливають на процес навчання і закріплення вивченого матеріалу.

Актуальним ресурсом у початковій школі є STEM-технології. Ця технологія дає можливість поєднувати науку, технологію, інженерію і математику. STEM-освіта сприяє формуванню навичок дослідницької

діяльності, але, звичайно, у формі, доступній для певного віку, психічного і ментального розвитку; закладення основ обізнаності зі STEM-галузей і професій; стимулювання інтересу учнів до подальшого опанування курсів, пов'язаних зі STEM. Наприклад, при завданні комплексно спроектувати «розумний будинок», крім технічних аспектів, школярі мусять залучити свою уяву і спроектувати будинок так, щоб він виглядав привабливо і був зручним для життя. За STEM-методикою, в центрі уваги знаходиться практичне завдання чи проблема. Учні вчать знаходити шляхи вирішення не в теорії, а прямо зараз шляхом спроб та помилок.

Перевагою інноваційних технологій є те, що використовуючи їх можна виконати більший обсяг роботи; покращується засвоєння матеріалу і формування умінь, розвивається навчальна діяльність.

Отже, інноваційні технології – дієвий засіб навчання, використання якого необхідне у початковій школі. Вони сприяють підвищенню інтересу до навчання, ефективно впливають на розвиток особистості, підвищують рівень знань і умінь.

Список використаної літератури:

1. Дзеба М. М. Використання мультимедійних технологій на уроках у початкових класах / М. М. Дзеба // Педагогічний дискурс. – Київ, 2015. – № 7. – С. 79–82.
2. Досяк І. М. Нестандартні уроки з використанням інноваційних технологій. 1 – 4 класи. – Харків: Видавництво група «Основа», 2013. – 160 с.
3. Полякова Г. О. Наукові записки Інституту журналістики, 2016 / Г. О. Полякова. [Електронний ресурс]. Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua
4. Сейдаметова С. М. Інформатика в іграх для молодшої школи / С. М. Сейдаметова, Л. М. Меджитова, Ф. В. Шкарбан // Інформаційні технології в освіті. – Миколаїв, 2014. – № 13. – С. 156–162.
5. Сиротинко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. – Харків: Видавнича група «Основа», 2013. 162 с.

*Кривенко Л. О.,
студентка,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Михальчук О. О.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У сучасній освіті інформаційно-комунікаційні технології стають найголовнішим засобом навчання, що дає можливість реалізувати педагогічні ідеї. Тому можна сказати, що технічні засоби навчання мають дидактичні можливості, які визначають дидактичні функції освітнього процесу. На думку дослідників, інформаційно-комунікаційні технології та традиційні засоби навчання потрібно поєднувати в одне ціле, щоб вони співіснували гармонійно.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі дітей дошкільного віку сприяє: орієнтуванню в інформаційному середовищі навколишнього світу; опануванню практичних засобів роботи з інформацією з урахуванням вікових можливостей дитини; формуванню вміння обмінюватися інформацією за допомогою технічних засобів навчання. [1, с. 42]

Як стверджують дослідники, однією з найважливіших функцій інформаційно-комунікаційних технологій – є навчальна. Інформаційно-комунікаційні технології створили умови, за яких дитина дошкільного віку засвоює не визначену навчальну ситуацію, а має уявлення про ситуації або схожі предмети. Тому, у дитини починають формуватися мисленнєві операції такі як узагальнення та класифікація предметів за ознаками. За допомогою інформаційно-комунікаційних технологій в дітей дошкільного віку підвищується самооцінка, розвивається оцінково-контрольна діяльність, адже

при застосуванні технічних засобів навчання для дітей дошкільного віку широко використовують прийоми зовнішнього заохочення: під час розв'язання ігрового завдання в кінці дитина чує веселу музику, а якщо завдання розв'язати неправильно – то побачить сумного героя. У кінці завдання діти чекають оцінку, відображається емоційний характер її сприйняття. Відбувається формування емоційно-позитивного ставлення до занять на яких використовується комп'ютер. У дитини розвивається здатність знаходити у запропонованих завданнях велику кількість відповідей. [4, с. 14]

При інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес з'явиться можливість розширити його наповнення, а інформація для навчання дітей дошкільного віку стане доступною для сприймання ними. Інформаційно-комунікаційні технології допоможуть підвищити інтерактивність освітнього процесу в закладах дошкільної освіти та відбудеться перехід від пояснювально-ілюстративного до діяльнісного способу навчання, за якого дитини дошкільного віку стане активним суб'єктом педагогічної дії. Тому можна сказати, що при використанні інформаційно-комунікаційних технологій навчання дітей дошкільного віку стане цікавим, якісним та продуктивним, сформує у дітей мотивацію до навчання, а також допомагає дитині адаптуватися до інформаційного суспільства. [2, с. 20]

Вітчизняні науковці вважають, що найвдалішою формою підготовки та подання навчального матеріалу в закладах дошкільної освіти використовуючи інформаційно-комунікаційні технології – є створення мультимедійних презентацій.

Мультимедійна презентація – це зручний спосіб представлення потрібної інформації з використанням комп'ютерних програм, що дає змогу поєднати в собі звук та зображення, які поєднують ті чинники, які здатні втримати увагу дитини. В основі сучасної презентації лежить сприймання та запам'ятовування інформації, яка представлена в яскравих образах. Також, за допомогою презентації вихователь може самостійно підбирати та komponувати навчальний матеріал, звертати свою увагу на особливості вікової групи і теми, щоб

отримати максимальний розвивальний ефект від заняття, бесіди чи спостереження. [4, с. 9]

До дидактичних можливостей мультимедійних засобів навчання слід віднести такі якості: збільшення мотивації до навчання; розширення меж для самостійної діяльності дітей дошкільного віку; індивідуалізацію освітнього процесу; використання різних форм подання інформації; урізноманітнення навчальних завдань; створення такого навчального середовища, яке забезпечить дитині уявний світ у розвивальній ситуації; використання ігрових прийомів.

Саме в дошкільному віці комп'ютер стає найцікавішим пристроєм, а спілкування дітей розпочинається з комп'ютерних ігор. Вихователю слід добирати ігри навчального спрямування відповідно до вікових особливостей дітей дошкільного віку. Тому, комп'ютерні ігри для дітей дошкільного віку стають ефективним способом для підвищення їх мотивації до навчання та розвитку особистісних здібностей.

Отже, за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій під час заняття ми можемо вийти за межі освітнього середовища, можемо імітувати різні ситуації та процеси довкілля.

Список використаних джерел

1. Кузнєцова І. В. Дитина і комп'ютер: виховання особистості в інформаційному суспільстві / І. В. Кузнєцова // Обдарована дитина. – 2010. – № 6. – С. 41–46.

2. Ляшенко С. Інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій у освітній процес / С. Ляшенко, З. Зінченко // Вихователь-методист дошкільного закладу. — 2013. — №7. — С. 16-30.

3. Чекан О. І. Застосування комп'ютерних технологій у професійній діяльності вихователя дошкільного навчального закладу : навчальний посібник / О. І. Чекан. — К. : Слово, 2015. — 184 с.

4. Чекан О. І. Комп'ютерні технології в роботі з дітьми: курс лекцій для студентів денної та заочної форм навчання напряму підготовки «Дошкільна освіта» / Укладач: О. І. Чекан – Мукачєво: МДУ, 2016. –123 с.

*Криса Д. О.,
студентка,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

*наук. керівник – Коваленко О. А.,
старший викладач,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ У РІЗНОВІКОВІЙ ГРУПІ

У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено, що «дошкільна освіта ... має гнучко реагувати на сучасні соціокультурні запити та суспільні потреби, збагачувати знання дитини необхідною якісною інформацією, допомагати їй реалізувати свій природний потенціал ...» [1]. Відповідно до цього у закладах дошкільної освіти (ЗДО) передбачається поділ дітей на групи відповідно до їх віку: молодша, середня, старша. Однак трапляються і такі випадки, коли з різних причин дітей різного дошкільного віку об'єднують в одну групу – різновікову.

Комплектування різновікової групи у ЗДО, як зазначають Н. Кирста та Х. Піндус [3], зумовлено низкою обставин: незначною кількістю дитячого населення у конкретному населеному пункті (переважно у сільській місцевості); незначною кількістю дітей сьомого року життя, які не вступили до школи; браком педагогічних кадрів в окремих ЗДО; тимчасовим зменшенням кількості дітей у літній період; невеликою кількістю вихованців у приватних закладах тощо.

Науковці та вихователі-практики зазначають, що різновікова група дошкільників має значний розвивальний потенціал. Однак він не проявляється автоматично, для його реалізації потрібні певні умови. Організація педагогічного процесу в різновікових групах має свої особливості та труднощі, вимагає від педагога знання програм усіх вікових груп, уміння співвідносити програмові вимоги з віковими та індивідуальними особливостями всіх дітей

«змішаної» групи, здатності правильно розподіляти увагу, розуміти і бачити кожну дитину і всю групу в цілому, забезпечувати розвиток дітей відповідно до їх можливостей. Для формування життєвої компетентності дітей в умовах різновікової групи педагоги використовують групові та індивідуальні форми організації зайнятості дітей, а також різноманітні педагогічні прийоми, які сприяють урахуванню інтересів та можливостей усіх дітей.

Дослідники зазначають [2; 5], що найраціональнішою для різновікової групи дітей суміжного віку (середній-старший, молодший-середній) є *тематично об'єднана* навчально-розвивальна діяльність, коли заняття проводиться одночасно з усіма дітьми з одного розділу програми (спільна тема), але з диференціюванням навчальних завдань для кожної вікової підгрупи. У такій ситуації вихователь обов'язково повинен враховувати різну тривалість заняття для дітей кожної підгрупи. Наприклад, молодші діти або запрошуються на заняття пізніше, або раніше закінчують його.

Якщо в різновіковій групі є діти «контрастного» віку (молодший – старший), то у вихователя виникає необхідність організувати *окрему роботу* з кожною підгрупою дітей. Такий підхід дає можливість враховувати індивідуально-вікові особливості окремої підгрупи за рахунок зменшення кількості дітей, які одночасно виконують завдання та скорочення діапазону індивідуальних відмінностей.

На наш погляд цікавим є ще й такий прийом організації навчально-розвивальної діяльності дітей різновікової групи, який можна назвати *взаємне навчання* (Белль-Ланкастерська система [2; 4; 6]) – старші діти під керівництвом вихователя пояснюють та навчають якійсь дії менших за віком дітей. У такий спосіб старші діти мають змогу вдосконалювати свої знання та навички, відчутти свою потрібність і значущість, а молодші діти в них вчать, наслідують їх дії та відчувають впевненість у своїх силах.

А. Гончаренко [2] виокремлює, також: одночасну, паралельну, послідовно-одночасну, одночасно-послідовну форми зайнятості дітей.

Перелік усіх зазначених вище форм організації педагогічної роботи не виключає їх комбінування та доповнення на розсуд вихователя.

Педагогічне керівництво навчально-розвивальною діяльністю дітей різновікової групи слід також спрямовувати на організацію спільних ігор, вільне спілкування старших і менших дітей, їх взаємодію, адже це впливає на психічний та комунікативний розвиток дошкільників, формує товариські взаємини, виховує толерантність, відповідальність та самоконтроль кожного з них. Кожній дитині різновікової групи важливо відчувати любов, повагу та значимість у тому колективі, де відбувається її становлення як особистості.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. керівник А. М. Богущ. Київ: Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, 2012. 26 с.

2. Гончаренко А. М. Різновікова група та організація діяльності дітей. Київський університет імені Бориса Грінченка, 2009.

3. Кирста Н., Піндус Х. Організаційно-педагогічні засади функціонування навчально-виховного процесу в різновікових групах сучасних ДНЗ. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/792/1/1888-5122-1-SM.pdf> (дата звернення 22.04.2020).

4. Організація життєдіяльності дітей у різновікових групах. URL: https://e-ranok.com.ua/upload/o134068u_riznovikovij-grupi_demo.pdf (дата звернення 23.04.2020).

5. Робота з дітьми з ФЕМУ в різновіковій групі. URL: <https://vseosvita.ua/library/robita-z-ditmi-z-femu-v-riznovikovij-grupi-153212.html> (дата звернення 21.04.2020).

6. Шавровська В., Шавровська Н. Белль-Ланкастерська система актуальна й сьогодні. URL: <http://kzref.org/belle-lankasterseka-sistema-aktualena-j-seogodni.html> (дата звернення 21.04.2020).

*Кутова А. А.,
студентка,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Михальчук О. О.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Черкаський національний університет
Імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Використання інформаційно-комунікаційних технологій стрімко поширюються у всіх сферах нашого життя, тому, вільне та доступне володіння даними технологіями є невід'ємною складовою базової освіти. Відповідно, успішне управління закладом дошкільної освіти неможливе без опанування новими технологіями. Такий стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій спонукає до формування інформаційної компетентності керівників закладу дошкільної освіти.

Інформаційна компетентність – це здатність самостійно шукати, аналізувати, відбирати, опрацьовувати та передавати необхідну інформацію за допомогою засобів інформаційно-комп'ютерних технологій.

Актуальність проблеми інформаційної компетентності керівника закладу дошкільної освіти полягає у створенні, впровадженні та розвитку комп'ютерно-орієнтованого освітнього середовища на основі інформаційних систем, мереж, ресурсів та технологій.

Головною метою формування інформаційної компетентності є підготовка керівника закладу освіти до діяльності в умовах інформаційного суспільства, підвищення якості та ефективності освіти.

Національна доктрина розвитку освіти України у розділі «Інформаційні технології в освіті» зазначає, що впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес є основою розвитку освіти [2]. Тому,

інформаційну компетентність виділяють як окрему складову професійної компетентності педагога.

Інформаційна компетентність полягає у здатності збирати, обробляти інформацію, забезпечувати взаємозв'язок між учасниками освітнього процесу та використовувати засоби інформаційно-комунікаційних технологій в управлінській діяльності [4].

Інформаційна компетентність є основним компонентом інформаційної культури. Виділяють такі компоненти інформаційної культури: інтелектуальні, до них відносять розвиток мислення та пізнавальних інтересів, розширення кругозору; інформаційно-технологічні, тобто, вільне володіння засобами інформаційно-комунікаційних технологій і використання їх на практиці; комунікативні, вільне володіння та активне використання засобів комунікації під час власної діяльності; лексичні, які полягають у постійному вдосконаленні культури мови та правописі; моральні, до них відносять дотримання етичних правил поведінки в процесі інформаційної діяльності; психологічні, продуктивно діяти в умовах відсутності необхідної інформації; толерантні – розуміти чужий погляд та співвідносити його зі своїм [1, с. 26].

Для підвищення інформаційної компетентності керівника закладу дошкільної освіти необхідно: надати керівникам закладу освіти інформацію про переваги та недоліки, можливості, призначення та способи використання інформаційно-комунікаційних технологій в управлінській діяльності; сформувати практичні вміння та навички у користуванні цими технологіями; розвинути позитивне ставлення до новітніх технологій, переконати у доцільності використання їх для покращення управління освітнім процесом в закладах дошкільної освіти; провести ряд заходів: семінари, лекції, бесіди, дискусії, круглі столи, тренінги, вебінари, веб-конференції, майстер-класи, консультації, анкетування, опитування, спостереження, виконання практичних завдань, індивідуальних та колективних проектів, самостійних робіт [3, с. 74].

Найбільш популярними інформаційно-комунікаційними технологіями є сервіси Google, які доречно використовувати і для організації освітнього процесу, і для управління закладом дошкільної освіти. Ці сервіси

класифікуються за напрямками: підтримка комунікацій (Gmail, Hangouts, Google Sites, Google Forms, Blogger), електронні документи (Google Диск), саморозвиток (Google книги, Google Академія, YouTube), створення позитивного іміджу та зворотного зв'язку (Google Sites, Google Forms, YouTube).

Опанування кожного сервісу відбувається за такими категоріями: можливості використання, тобто яким чином можна застосувати даний сервіс для вдосконалення діяльності керівника закладу; опису інтерфейсу, призначення основних складників сервісу; виконання практичних занять [3, с. 92].

Отже, інформаційна компетентність керівника закладу дошкільної освіти дає змогу підвищити рівень інформаційної культури. Саме впровадження та використання інформаційно-комунікаційних технологій в управлінську діяльність надає низку суттєвих переваг, а саме: безкоштовність, можливість саморозвитку, зручність використання, наявність необхідної інформації, доступність будь-де та будь-коли з будь-якого цифрового пристрою, який підключений до мережі Інтернет.

Список використаних джерел

1. Горобець С. М. Формування професійної компетентності засобами інформаційно-комп'ютерних технологій / С. М. Горобець. – Рівне, 2008. – 131 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта України. – 2002. – №33. – С. 6.
3. Овчарук О. В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / О.В. Овчарук. – Київ, 2004. – 112 с.
4. Стандарти в галузі інформаційних технологій для керівників навчальних закладів. Електронний ресурс: http://www.iste.org/Libraries/PDFs/NETSA_Standards.sflb.ashx

*Лень Є. В.,
студентка,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Михальчук О. О.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНО-ІГРОВОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Впровадження комп'ютерних технологій у сферу освіти – одна з актуальних проблем сьогодення. Інтенсивний розвиток суспільства вимагає своєчасного впровадження новітніх технологій.

У дошкільному віці відбувається становлення особистості дитини, закладаються основи знань, понять, вмінь, навичок. Об'єм інформації, який діти повинні засвоювати потребує розуміння, а не тільки механічного запам'ятовування. Тому, виникає завдання підвищення ефективності освітнього процесу дітей у закладі дошкільної освіти. Використання у дошкільному вихованні комп'ютерної техніки, в поєднанні з традиційними засобами виховання, сприяє підвищенню загальної якості виховання, розвитку творчої особистості. Вчені О. Кореганова, Г. Лаврентьєва, Т. Поніманська зазначають, що одним із шляхів уведення комп'ютера в освітній процес – є гра, тому в закладах дошкільної освіти використання комп'ютера можливе через комп'ютерно-ігрове середовище, що дозволяє реалізовувати принципи диференційованого та індивідуального підходу до навчання дітей дошкільного віку [1, с. 40]. Комп'ютерно-ігрове середовище може допомогти покращити організацію освітнього процесу, а також сформувати у дітей психологічну готовність до роботи з обчислювальною технікою у школі.

Комп'ютерно-ігрове середовище становить особливий метод, систему педагогічних умов і новий зміст дитячої діяльності, це так званий комплекс,

який складається з комп'ютерної зали, ігрової зали та зали релаксації. Ці приміщення знаходяться поруч одне з одним, ізольовано від інших зал із підвищеним рівнем шуму. Даний комплекс має відповідати таким вимогам:

- Зона комп'ютерної кімнати має бути площею не менше 30 м², забезпечена комп'ютерами у кількості 5-7 штук та меблями спеціальної конструкції.
- Ігрова кімната має бути оснащена комплектом м'яких модулів та спортивним комплексом та забезпечувати можливість підготовки дитини до роботи за комп'ютером.
- Кімната релаксації – це зона психологічного розвантаження, яку рекомендують оформити у вигляді зимового саду [2, с. 10-12].

Завдяки такій комплектації забезпечується раціональне використання комп'ютерів у педагогічному процесі закладів дошкільної освіти; забезпечується поєднання процесу освоєння персонального комп'ютера з розвивальними та рухливими іграми; включаються заняття фізкультурою, вправи на зняття втоми очей.

Мета комп'ютерного навчання дітей полягає в інтелектуальному та творчому розвитку, в ознайомленні з основними поняттями інформатики.

Для того, щоб впровадження комп'ютерних засобів було оптимальним для розвитку та досягнення педагогічної мети, необхідно враховувати особливості віку дітей. Одна з важливих ліній розумового розвитку дітей дошкільного віку полягає у послідовному переході від елементарних форм мислення до більш складних.

Заняття повинно проводитись один раз на тиждень в залежності від віку дитини: для дітей п'ятого року життя – 20 хвилин; для дітей старшої групи – 25 хвилин.

Заняття проводиться по підгрупах. Поки одна підгрупа працює в комп'ютерному класі, інша займається в ігровій кімнаті. Таким чином, чергується розумове й фізичне навантаження, а також створюється позитивна атмосфера. Правильне використання комп'ютерних технологій у закладах

дошкільної освіти потребує застосування сучасних комп'ютерних програм та ігор. Комп'ютерні ігри поділяють на: розвивальні комп'ютерні ігри, навчальні комп'ютерні ігри, комп'ютерні діагностуючі ігри [2, с. 10-12].

Використання в освітньому процесі закладу дошкільної освіти навчальних і розвивальних програм допомагає дитині виконувати різноманітні завдання, контролювати, аналізувати власні дії, виправляти помилки. У процесі гри дитина подорожує за певним сюжетом, що супроводжується яскравими зображеннями відомих дитині персонажів, завдання з кожним кроком ускладнюються. Дитину це захоплює. Саме завдяки цьому, дитина стає зосередженою та уважною.

Отже, для розумового розвитку дитини дошкільного віку комп'ютерно-ігрове середовище відіграє важливу роль. Але, комп'ютер це тільки засіб діяльності дитини. Слід зазначити, що використання інформаційно-комунікаційних технологій не повинно замінити традиційні форми роботи з дітьми: екскурсії, прогулянки, спостереження, тощо. Комп'ютерно-ігрове середовище має органічно доповнювати і включатись в навчальну, ігрову діяльність дитини.

Список використаних джерел

1. Кореганова О. І. Комп'ютер у дошкільному закладі / О. І. Кореганова // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2000. – №3. – С. 40.
2. Лаврентьева Г. П. Комп'ютерно-ігровий комплекс у дошкільному закладі / Г. П. Лаврентьева // Дошкільне виховання. – 2003. – № 1. – С. 10-12.
3. Петрович С. Д. Основи роботи з комп'ютером [Текст]/ С. Д. Петрович// Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2013. – № 1. – С. 24-26.

*Lugina Olena,
PhD in Pedagogical Sciences,
Senior Teacher of the Preschool Education Department
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy,
Ukraine*

GENERAL CHARACTERIZATION OF SPEAKING AS A TYPE OF SPEECH ACTIVITY AND ABILITY

Foreign language is an important tool for the harmonious development of the individual, the formation of his vital competence. The urgency of early foreign language learning is driven by the urgent need to prepare the younger generation for the development of a new Ukrainian society and state that is confidently moving through integration into the European and world cultural, political, and economic space.

Knowledge of a foreign language implies knowledge of four types of speech activity. These include: listening, speaking, reading, and writing. In the article we will look at the speaking process in detail.

Speaking provides verbal communication in a dialogical and monologic form. The condition of speaking activity is the presence of speaking skills: grammatical, lexical, pronunciation. These skills together make up the level of speaking as a competence. Competence has its own qualities: purposefulness, productivity, autonomy, dynamism, integration [1, p. 8]. Let's look at these qualities in more detail.

The purposefulness of the competence ensures the functioning of the sphere of thinking: the constant correlation of motive and purpose, feedback signals – verbal and non-verbal reaction of the speaker, knowledge about him, the situation and context of all activity. Purposefulness is also expressed in the correlation of the speech utterance itself with the intended result.

Productivity applies to both content and form of expression. In terms of content, it is a wealth of facts, information, thoughts that are needed to achieve the goal. In terms of form, productivity is determined by the number of new

combinations of material learned: the less in the statement of the learned, the higher his productivity.

Autonomy in the ability to speak a foreign language implies independence from the mother tongue, as well as from resistance-prompting, which testifies to the independent planning of one's expression and the selection of appropriate speech means.

The dynamic of a competence is its ability to transfer. It correlates with such a trait of skill as flexibility, but flexibility provides the transfer of skill into similar situations of communication, and the dynamic of skill in new ones.

Integrity refers to the quality of a competence that arises from the active synthesis of the various skills on which it is based, as well as the integration of automated and non-automated components of the competence – motives, interests, life experience, knowledge of all areas of the speaker's personality [2, p. 264].

Speaking can be dialogical and monologic. Dialogue speech is the process of speech interaction between two or more participants in communication. Conversational speech is always motivated, characterized by conversion, situationality, spontaneity. In the process of learning, we are not interested in any situation of reality, but only those that encourage speech. Such situations are called speech or communicative. Dialogue has a two-sided nature (replica exchange).

A characteristic feature of dialogic speech is its emotional color. Speech is usually emotionally colored as the speaker conveys his thoughts, feelings, attitudes to what is being said. This dialogue contains cues of wonder, admiration, appreciation, disappointment, dissatisfaction etc.

A monologue is an organized kind of oral speech, which involves the expression of one person, directly to the interlocutor or the audience. Monologue speech performs the following communicative functions: 1) informative – communication of information about objects or events of the environment, description of phenomena, actions, status; 2) influential – prompting an action or preventing an unwanted action, belief in the fairness or injustice of certain views, thoughts, actions, beliefs; 3) expressive – the use of speech communication to describe the state in which the speaker is, to relieve emotional tension; 4) entertaining

– the performance of a person on stage or among friends for the entertainment of listeners ect [3, p. 101].

We considered the speaking process as one of four types of speech activity. We determined that speaking can be dialogical and monologic. The difference between dialogic and monologue speech was covered.

References:

1. Slattery M., Wills J., (2017). English for primary teachers. A handbook of activities and classroom language. UK: Oxford University Press, 148 p. (in Eng).
2. Vovk O., (2019). *Communicative-cognitive methodology of teaching English*. Tutorial. Cherkasy: publishing house Nechitailo O. F, 318 p. (in Ukr).
3. Vovk O., Kostenko A., (2014). *Methods of teaching English communication to elementary school students*. Course of lectures. Cherkasy: publishing house Nechitailo O. F, 127 p. (in Ukr).

Ляпкало О. В.,
студентка, Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Скакун Н. С.,
викладач кафедри дошкільної освіти,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна

ТЕХНОЛОГІЯ СТОРІТЕЛЛІНГУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБАГАЧЕННЯ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Всім дітям подобається слухати та складати різноманітні історії. Разом з тим, сучасному поколінню дітей іноді важко орієнтуватися у величезній кількості інформації, буває досить складно запам'ятовувати великий обсяг фактологічного матеріалу, і, як наслідок, в подальшому діти втрачають інтерес до навчання. Для того, щоб уникнути цього у педагогіці послуговуються ефективним прийомом навчання – *сторітеллінгом*. Сторітеллінг або

мистецтво розповідати історії, як формат навчання у закладах дошкільної освіти, має велику практичну цінність, а саме:

- ✓ позитивно впливає на процес встановлення стосунків з іншими дітьми;
- ✓ допомагає дітям розвивати уяву, фантазію, креативність, логіку;
- ✓ є творчим інструментом для подолання страхів публічного виступу;
- ✓ сприяє формуванню високорозвиненого мовлення.

Тож не випадково, що з кожним роком технологія сторітеллінгу зазнає креативних трансформацій та користується все більшою популярністю.

Поняття *«сторітеллінг»* походить з англійської мови, від слова *«storytelling»*, де *story* – історія, а *telling* – розповідання. Тож, у нашому трактуванні **сторітеллінг** – це мистецтво транслювати реальні історії засобами метафор, казок, оповідей [3, с.182] та впливати за їх допомогою на емоційну, мотиваційну та когнітивну сфери дитини.

Сьогодні, ми маємо змогу використовувати сторітеллінг у педагогіці і як ігровий інструмент, і як прийом навчання. Саме ця технологія допомагає вихователю збагачувати словниковий запас дітей та досягати результатів за освітньою лінією *«Мовлення дитини»* [1]. При складанні історій педагог спонукає дитину використовувати всі частини мови та слова з абстрактним значенням; добирати антоніми й синоніми, багатозначні слова, слова-омоніми; пояснювати смислові відтінки різних понять. Творчий досвід сторітеллінгу сприяє формуванню вміння використовувати в мовленні образні вислови, порівняння, вживати прислів'я та приказки.

Як показує практика, сторітеллінг є ефективним методом навчання та виховання саме старших дошкільників. Тому що дітям до вподоби слухати різноманітні цікаві історії, аніж сухі розповіді чи описи, бо вони набагато легше сприймаються, та торкаються емоційної сфери дитини. Таким чином, реалізується *принцип доступності та емоційного забарвлення навчання*. Також в історіях сторітеллерів є герой, який змінюється в процесі наполегливої праці, шляхом виконання непростих завдань, набуває різних супер-сил та володіє світом. До переваг таких історій можна віднести їх динамічність, що є

першочерговим для сприйняття дітьми з характерним кліповим мисленням. Історії також впливають на почуття та емоції дошкільників, а це значно підвищує рівень концентрації уваги, реалізуючи *принципи міцності знань*.

Сторітеллінг допомагає нам досягти бажаних результатів у розвитку мовлення старших дошкільників. А саме: дитина складає різні види розповідей: описові, сюжетні, творчі (розповіді-повідомлення, роздуми, пояснення, етюди), переказує художні тексти, складає розповіді як за планом вихователя, так і самостійно. Також у старшому дошкільному віці дитина з допомогою вихователя у стилі сторітеллінгу вже може складати розповіді про улюблену іграшку (за запитаннями вихователя, а потім самостійно): описує її якості та властивості (зовнішній вигляд, одяг, якщо це лялька), називає найбільш характерні ознаки [2, с. 160-165].

Державним стандартом дошкільної освіти України чітко визначено мовленнєві результати, яких має досягти вихователь, за бажанням послуговуючись технологією сторітеллінгу також, з метою формування комунікаційної компетентності дошкільника. Серед них такі: звукова культура мовлення, словникове збагачення, граматична правильність мовлення, зв'язність та діалогічність мовлення дошкільника тощо[1].

Для збагачення мовлення старших дошкільників та урізноманітнення методів та прийомів навчання на заняттях вихователь може використовувати кубики Рорі, або ***Rory's Story Cubes***. Такі незвичайні ігрові кубики у 2004 році вигадав ірландський тренер з креативного мислення і творчого вирішення проблем Рорі О'Коннор. І хоча задум кубиків полягав у створенні інструменту пошуку нестандартних рішень для дорослих, згодом їх почали застосовувати і для навчальних ігор з дітьми різного віку.

Існує вибір наборів з трьох кубиків Рорі різної тематики: «Звірі», «Медицина», «Космос», «Кам'яний вік», «Казки», «Порятунок», «Спорт», «Середньовіччя» та інші. А також серії з дев'яти кубиків: «Дії», «Подорожі», «Фантазія», універсальні. Такий асортимент наборів кубиків дає змогу організувати будь-яке заняття з їх використанням. Вихователю достатньо оголосити тему та запросити дітей до веселої гри, де кожен має скласти

словосполучення/речення/історію за картинками, що випали на кубиках[4]. Разом з цим кубики Рорі – це чудовий дидактичний інструмент для розвитку уяви та фантазії дошкільника, його пам'яті та логічного мислення.

Підсумовуючи вищесказане варто наголосити, що сторітеллінг – це інструмент подвійної сили – він навчає та одночасно створює умови ігрової пізнавальної діяльності. Як влучно підкреслив педагог українського походження П. П. Блонський, для того щоб вчитель «захопив дитину розповіддю (а діти їх обожнюють), потрібно бути простим і щирим, самому відчувати й уникати пишних фраз»[3, с.191].

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти /*Міністерство освіти і науки України*: Електронний ресурс. – Режим доступу:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij.pdf> (дата звернення: 02.05.2020).

2. Дитина:Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук.кер.проекту В. О. Огнев'юк; авт.кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, Н. І. Богданець-Білокаленко[таін.]; наук.ред.: Г. В. Беленька, М. А. Машовець. Київ. ун-тім. Б. Грінченка, 2016.—304с.

3. Скакун Н.С. Використання вчителем природничих наук сторітеллінгу як інструменту розвитку креативності / Н.С. Скакун // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. - №61. – 2018. – с.184-192

4. Як навчити дітей вирішувати проблеми за допомогою кубиків Rory's Story Cubes /*Media Освіторія*:Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://osvitoria.media/experience/yak-navchyty-ditej-vyrishuvaty-problemy-za-dopomogoyu-kubykiv-rory-s-story/> (дата звернення: 08.05.2020).

*Михальчук О. О.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Черкаський національний університет
Імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИХОВАТЕЛЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Нині реформування дошкільної освіти та необхідність її інформатизації потребує використання в освітньому процесі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Фундаментальні основи поняття «інформаційна компетентність» закладені в роботах С. Бешенкова, Я. Ваграменко, І. Вострокнутова, А. Кузнецова, О. Козлова, М. Лапчик, О. Лесневського, О. Овчарук, Н. Пак, Л. Петухової, І. Роберта, І. Румянцева, Н. Сороко, О. Спіріна та багатьох інших.

Зміст поняття «інформаційна компетентність» включає наявність у сучасній людині виробленої звички одержувати знання з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Інформаційна компетентність заслуговує на особливу увагу тому, що саме вона дає можливість особистості бути сучасною, активно діяти в інформаційно-освітньому середовищі, використовувати новітні досягнення техніки у власній професійній діяльності.

Багато науковців виділяють інформаційну компетентність як обов'язкову складову професійної компетентності вихователя. У структурі професійної компетентності В. Бубнов, А. Гуржій, М. Жалдак, С. Іванова, Н. Морзе та багато інших виділяють інформаційну компетентність, під якою розуміють здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати дані та оперувати ними відповідно до власних потреб і вимог сучасного інформаційного суспільства.

На думку Н. Зав'ялової, інформаційна компетентність – це знання, уміння, навички й здатність їх застосовувати при розв'язанні задач з використанням засобів нових інформаційних технологій [1, с. 45].

За словами О. Овчарук, інформаційна компетентність – це здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в навчанні та повсякденному житті; раціональне використання комп'ютера й комп'ютерних засобів у процесі розв'язування завдань, пов'язаних з опрацюванням інформації, її пошуком, систематизацією, зберіганням, поданням та передаванням; будувати інформаційні моделі й досліджувати їх за допомогою засобів інформаційно-комунікаційних технологій [4, с. 3].

Науковець І. Молодоженя, визначає інформаційну компетентність як властивість педагога, який компетентно, тобто цілеспрямовано й самостійно, із знанням вимог до професійної діяльності в умовах інформатизації освітнього простору та власних можливостей та обмежень здатен застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі, методичній та дослідницькій діяльності та власної неперервної професійної педагогічної діяльності, та на основі аналізу педагогічних ситуацій може бачити й формулювати педагогічні завдання, а також знаходити оптимальні способи їх розв'язання із максимальним використанням можливостей інформаційно-комунікаційних технологій [3, с. 151].

Дослідник С. Семчук визначає інформаційну компетентність вихователя закладу дошкільної освіти як певний рівень компетентності, що дозволяє оперативно орієнтуватися в інформаційно-освітньому середовищі, здійснювати пошук, оцінку, зберігання та використання отриманої інформації в освітньому процесі закладу дошкільної освіти [1, с. 89].

Отже, на підставі аналізу теоретичних джерел з проблеми дослідження, можна виділити спільну характеристику в розумінні поняття «інформаційна компетентність» – це вміння розв'язувати відповідні завдання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Необхідно зазначити, що окремі дослідники розглядають інформаційну компетентність як складову професійної компетентності, інші – поняття

«інформаційна компетентність» пов'язують з поняттям «культура» і розглядають його у взаємозв'язку з поняттями «інформаційна грамотність», «інформаційна культура», що характеризують рівень розвитку особистості.

Розвиток інформаційної компетентності вихователя – є важливою умовою для здійснення професійної діяльності в сучасних умовах розвитку суспільства.

Інформаційна компетентність передбачає здатність вихователя закладу дошкільної освіти орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства.

Відповідно до ієрархічної структури компетентності науковці відносять інформаційну компетентність вихователя закладу дошкільної освіти до загальногалузевої компетентності. Вихователю необхідно бути у постійному інформаційному пошуку (під час самопідготовки, самовдосконалення), а також мати здатність використовувати Інтернет-технології, телеконференції, локальні мережі, бази даних, інтерактивні дошки, тощо.

На думку науковців, інформаційна компетентність є сукупність двох складових: комп'ютерної грамотності та комп'ютерної освіченості. Тому, інформаційна компетентність є інтегральною характеристикою особистості, що виявляється в здатності засвоювати відповідні знання, уміння та навички щодо розв'язання завдань у педагогічній й професійній діяльності за допомогою комп'ютера [2, с. 100].

Науковці зазначають, що у процесі формування інформаційної компетентності важливим є: наявність процедури набуття інформаційної компетентності, що є головною проблемою, з якою зустрічаються вихователі в процесі формування ключових компетентностей.

Конкурентоспроможними в інформаційному суспільстві є фахівці, які можуть самостійно підвищити власний професійний рівень, перекваліфікуватися, набути будь-яких необхідних додаткових знань, тобто метою закладу освіти – є сформувати особистість, яка знає, як навчатися, здатна досягати мети, вміє працювати з книгою, електронним ресурсом, шукати

та знаходити необхідну інформацію, щоб вирішити ті або інші проблеми та використовувати для цього найрізноманітніші джерела інформації.

Список використаних джерел

1. Дяченко С. В. Підготовка майбутніх вихователів до формування основ комп'ютерної грамотності старших дошкільників : дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / С. В. Дяченко; Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 2009. – 225 с.

2. Коломієць А. М. Інформаційна культура вчителя початкових класів : монографія / А. М. Коломієць. – Вінниця : ВДПУ, 2007. – 379 с.

3. Морзе Н. ІК-компетентність викладачів та студентів як шлях до формування інформаційно-освітнього середовища університету / Н. Морзе, О. Буйницька, А. Кочарян // Компетентнісно зорієнтована освіта: якісні виміри / Н. Морзе, О. Буйницька, А. Кочарян – Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. – С.151-196.

4. Овчарук О. В. Інформаційно-комунікаційна компетентність як предмет обговорення: міжнародні підходи / О. В. Овчарук // Комп'ютер у школі і сім'ї. – 2013. – № 7. – С. 3-6.

*Молокова М. Р.,
студентка,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Степанова Н. М.,
кандидат філософських наук, доцент,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я

ДОШКІЛЬНИКІВ

Активна діяльність дитини як особистості, її соціальна зрілість безпосередньо пов'язана з взаємодією дошкільника з середовищем у якому він перебуває постійно. До цього середовища відноситься його родина, педагогічний колектив закладу дошкільної освіти який він відвідує,

безпосередньо група у якій знаходиться індивід, різноманітні гуртки, секції до яких входять інші діти поєднані у групи за спільними цілями та інтересами [3, с. 116].

Важливим напрямом роботи закладу дошкільної освіти у сучасні часи є зміцнення і збереження здоров'я дітей. Тому формувати культуру здоров'я дітей, як вже зазначали вище, потрібно, починаючи з дошкільного віку.

Проблема вивчення формування різних аспектів здоров'я у дітей дошкільного віку входить також до кола наукових досліджень сучасних вчених. Так, у своїх працях Е. Вільчковський, О. Богініч, Н. Денисенко та О. Дубограй вивчали можливості удосконалення системи фізичного виховання з метою покращення здоров'я дітей дошкільного віку.

Розвиток культури здоров'я дитини здебільшого залежить від традиційного впливу. Сюди відноситься спосіб життя сім'ї, в якій знаходиться дошкільник, способу організації повсякденного життя, участі обох батьків у житті дитини, організації вільного часу, а також культура здоров'я самих батьків. Саме в сім'ї формується ставлення дітей до навколишнього світу, а також набувають соціального досвіду і правильної поведінки.

У дослідженнях О. Тихомирової [5] зазначається, що виховання культури здоров'я у дошкільників – це певний процес змін поведінки, уявлень та знань, які стосуються як і самої особистості, тобто у ставленні до самих себе, свого здоров'я, так і інших, тобто свого оточення. Це все відбувається і в результаті цілеспрямованого впливу на них педагогів дошкільного закладу і батьків, який був спланований заздалегідь з використанням певних методів і прийомів.

Як зауважує Т. Андрющенко, для того щоб успішно керувати процесом формування та засвоєння здоров'язберезувальних компетентностей в дошкільників потрібно використовувати загально-дидактичні та конкретно-дидактичні принципи, а саме: принципи співробітництва, індивідуалізації та диференціації, комфортності, мотиваційного та емоційного забезпечення, наступності та неперервності, свідомості та активності, та принципу удосконалення життєвих навичок [1, с. 392].

Дошкільний вік є основним періодом в який відбувається розвиток всіх систем організму та їх функцій, також закладаються базові вміння та навички, які насамперед мають основний вплив на формування культури здоров'я. Саме тому у дошкільному віці потрібно приділяти основну увагу фізичному вихованню, так як саме в цей період відбувається становлення функціональних структур [4, с. 149].

Важливим завданням вихователів у закладі дошкільної освіти є створення відповідних умов, які впливають на гармонійний розвиток, забезпечують зміцнення здоров'я, сприяють його відновленню та розвитку фізичних та рухових якостей. Педагог повинен активно впливати на формування не тільки фізичних навичок, але й сприяти психічному, соціальному та моральному розвитку. Діяльність у дошкільному закладі повинна бути організована з урахуванням базових потреб дошкільника до яких відносяться гра, особистісний саморозвиток, наслідування дій, набуття досвіду [2, с. 43].

Таким чином, виховання фізично здорової дитини є пріоритетним завданням усього освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. Великого значення набуває зміцнення та збереження повноцінного здоров'я і рівня фізичного розвитку дошкільника, оскільки всі ці фактори впливають на майбутній людський потенціал суспільства.

Список використаних джерел

1. Андрющенко Т. К. Теоретико-методичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності в дітей дошкільного віку : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.08. Умань, 2015. 504 с.
2. Кошель В. М., Колянова В.А., Овчиннікова Н.В., Тополь Е.В. формування здоров'язбережувальної компетентності в дітей дошкільного віку. Чернігів. 2017. С. 42-46.
3. Пруткова О. Л. Проблема формування культури здоров'я дітей старшого дошкільного віку. *Вісник Харківського Національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Валеологія: сучасність і майбутнє»*. 2017. №22. С 116-120.

4. Слабінська К. А., Мамешина М. А. Рівень фізичного здоров'я дітей старшого дошкільного віку. *III Всеукраїнська науково-практична конференція*. Харків. 2017. С. 149-159.
5. Тихомирова О. Б. Формування валеологічної культури дітей старшого дошкільного віку : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Саранськ, 2004. 224 с.

Нікітська Ю. М.,
*кандидат педагогічних наук, старший викладач,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ДЕТЕРМІНАНТИ ДЕЗАДАПТАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Початкова ланка шкільної освіти – важливий період в дитячому житті. Його актуальність пов'язана не лише зі зміною соціальної ситуації розвитку, соціального статусу й оволодінням нової, соціальної ролі школяра, але й з низкою різноманітних особливостей розвитку й формування дитини як члена суспільства, зі складним взаємозв'язком процесів соціалізації й персоналізації, які у період молодшого шкільного віку детермінують становлення нових способів діяльності, формування засад особистості [3].

Деадаптованим молодшим школярам є незрозумілою ситуація навчання, у них не складаються стосунки з однолітками, а пізнавальна діяльність практично не розвивається або розвивається повільно. Під впливом дезадаптації дитина втрачає навчальну мотивацію, в неї знижується рівень успішності, натомість, зростає конфліктність у спілкуванні з учителями й однолітками, знаходить прояв схильність до асоціальної поведінки, знижується самооцінка і домінує негативний емоційний фон. Такі діти потребують особливої уваги та допомоги вчителя, індивідуального підходу до їх навчання і виховання.

Науковиця Р. Овчарова вбачає провідні чинники дезадаптації дітей молодшого шкільного віку у характері сімейного виховання. Якщо дитина

долучається до школи з родини, де вона не зазнавала колективного ставлення, то і адаптація до школи відбуватиметься тяжко. Несвідоме прагнення дитини до відчуження, несприйняття норм і правил колективу заради збереження цілісності власного «Я» слугують підґрунтям для дезадаптації дітей, які виховані в сім'ях із несформованим почуттям колективу або в родинях, де батьки байдужі у ставленні до дітей. Інша причина дезадаптації молодших школярів, на думку Р. Овчарової, полягає в тому, що труднощі у навчанні й поведінці усвідомлюються дітьми, переважно, через ставлення до них учителя, а причини формування дезадаптивних проявів часто зв'язані зі ставленням вихователя до дитини та її успішності ще в закладі дошкільної освіти [2].

Сучасні вітчизняні дослідження феномену дезадаптації дитини молодшого шкільного віку в умовах Нової української школи свідчать, що уповільнене й ускладнене пристосування дітей до умов навчання в школі, зумовлене, здебільшого, низьким рівнем шкільної зрілості школяра. Формування цих проблем пояснюється низкою зовнішніх та внутрішніх чинників, зокрема [1]:

зовнішні детермінанти – невідповідність умов навчання дітей їх психофізіологічним особливостям; негативне ставлення педагога до дітей у класі; недосконала методика навчання; відсутність батьківського контролю за навчанням дитини;

внутрішні детермінанти – негативна мотивація молодшого школяра; низький рівень інтелектуальної готовності, несформовані вольові навички і вольова готовність до навчального процесу, недостатній рівень соціальної готовності дитини.

Розуміючи під поняттям дезадаптації молодшого школяра психічний стан, що викликаний стійкою, тривалою напругою, і провокує дисфункцію механізмів саморегуляції, зниження продуктивності пізнавальних процесів і загострення комунікативних проблем, основними чинниками, що можуть викликати означений феномен вважаємо наступні:

- рівень готовності дитини до школи (фізичної, соціальної, психологічної);

- стан здоров'я;
- психологічні особливості (слабкий тип нервової системи, підвищена сенситивність, надмірна збудливість);
- особливості розвитку (несформованість емоційно-вольової сфери, слабка саморегуляція поведінки);
- неправильне виховання в сім'ї (егоцентричний тип виховання, несприйняття дитини, гіперсоціальне виховання, тривожно-підозріле);
- стиль спілкування вчителя з учнями (авторитарний, демократичний, ліберальний, скандальний, непослідовний тощо) [4].

Всі перераховані детермінанти є безпосередньою загрозою для адаптивності окремих дітей, цілих колективів, їх розвитку, виховання і навчання. Актуальним завданням Нової української школи, робота якої спрямована на гармонійне формування особистості, забезпечення сприятливих умов для самореалізації кожної дитини постає практичне дослідження ознак та проявів наведених вище чинників на процес адаптації до освітнього середовища, що є необхідною умовою розвитку продуктивної пізнавальної активності та творчого прояву інтелектуальних ресурсів молодшого школяра.

Список використаних джерел

1. Ангелова В. В. Причини та ознаки шкільної дезадаптації дитини молодшого шкільного віку [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/pricini-ta-oznaki-skilnoi-dezadaptacii-ditini-molodsogo-skilnogo-viku-25328.html>
2. Овчарова Р. В. Практическая психология для учителей начальных классов. Москва-Архангельск : изд. ИРЛ РАО и АИППКРО, 2016. 224 с.
3. Мельник Ю. Б. Концептуальні засади формування культури здоров'я особистості молодшого школяра : монографія / Ю. Б. Мельник. Харків : ХОГОКЗ, 2012. 244 с.
4. Північний А. А., Іовчук Н. М. Соціум як пусковий фактор реалізації конституційних і патологічних нахилів до відхиляється дітей та підлітків // Соціальна дезадаптація: порушення поведінки у дітей та підлітків: матеріали науково-практичної конференції. 26-28 листопада 2016 р. Харків, 2016. 185 с.

*Ніколаєску І. О.,
доктор педагогічних наук, доцент,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ОНЛАЙН НАВЧАННЯ МАГІСТРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ : ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Індивідуальна освітня траєкторія майбутніх магістрів у галузі дошкілля на сучасному етапі цифровізації освіти в цілому є одним з найголовніших трендів та вимог часу. Однією з найбільш значущих новацій у фаховій підготовці магістрів дошкільної освіти є активне впровадження в освітній процес закладів вищої освіти онлайн технологій.

Онлайн навчання все більше призводить до появи студентів так званого покоління «digital natives», яке розвивається в світі цифрової мови комп'ютерів, відеоігор та Інтернету та є носієм «кліпового мислення». У зв'язку з цим, онлайн навчання є своєрідним фактором інтенсивного ІТ-розвитку, поява якого, у першу чергу, зумовлює готовність суспільства відійти від традиційних освітніх моделей та активно використовувати для власного професійного розвитку інноваційні моделі навчання, зокрема різні онлайн ресурси.

Проте в реаліях сьогодення постало питання: чи готові майбутні магістри дошкільної освіти, які переважно навчаються за індивідуальним графіком та здійснюють власну професійну діяльність (методист закладів дошкільної освіти, вихователь, вчитель початкових класів, педагог-організатор), навчатися онлайн та використовувати всі потенційні можливості інформаційно-комунікаційного простору?

На основі власних спостережень та практичного досвіду, спілкування з колегами-педагогами вдалося з'ясувати, що, з одного боку, онлайн освіта є перспективним фактором розвитку всієї сфери освіти в цілому, а з іншого боку, онлайн навчання має істотні недоліки, які впливають на загальний процес формування конкурентоспроможного фахівця галузі дошкільної освіти.

Виокремимо, на нашу думку, істотні переваги онлайн навчання та його недоліки у фаховій підготовці майбутніх магістрів дошкільної освіти.

Власний практичний досвід дозволяє констатувати той факт, що завдяки активному використанню *різноманітних онлайн курсів* ефективність освітнього процесу зростає. Опанування магістрами дошкільної освіти онлайн курсів від провідних університетів світу, учених, спікерів дозволяє підвищити власні професійні знання та навички, орієнтуватися в медіа просторі, розробляти власну траєкторію самореалізації й фахового зростання. Проте варто зауважити, що не завжди запропоновані на ринку освітніх послуг онлайн курси є високої якості. Як свідчить аналіз статичних даних, фактично цінність пропонувананих онлайн курсів є не більше, ніж 10-15% від усього представленого освітнього контенту. При цьому завжди апріорна оцінка рівня і якості підготовки студента по тій чи іншій програмі часто буває складна, а іноді і взагалі неможлива. У підсумку це призводить до ситуації, коли більшість роботодавців готові беззастережно визнавати тільки професійні сертифікати навчальних центрів чи провідних університетів країни.

Наступною перевагою онлайн освіти є можливість викладачам здійснювати *навчання для великих за кількістю студентських груп*. Однак масовизація освіти не дозволяє констатувати ефективність отримання знань та стовідсоткову залученість студентської спільноти до навчання. Це зумовлено як недостатнім технічним забезпеченням самого студента (відсутність Інтернету у віддалених куточках регіону (60% населення землі досі не мають доступу до мережі Інтернет [4], комп'ютерного забезпечення чи то оснащення), так і неспроможністю ефективного впровадження онлайн технологій в освітній процес закладами вищої освіти. Аналізуючи наявний досвід країн близького зарубіжжя [2], можна відзначити невтішний факт: різні онлайн технології використовує лише 26,8% закладів середньої та професійної освіти і 39,3% закладів вищої освіти. Ці причини зумовлюють, у свою чергу, появу низького відсотку здобувачів вищої освіти, які успішно закінчують опанування навчальної дисципліни у форматі онлайн навчання. І, хоча сучасні онлайн-ресурси дозволяють використовувати різні технології управління і утримання

уваги студентів (від вже класичної гейміфікації і симуляції до новаторських технологій віртуальної і доповненої реальності), проте онлайн освіта з точки зору мотивації студента і його занурення в освітній процес відстає від традиційних форм навчання.

Як свідчать дані досліджень В.Єфімова і А.Лаптевої [1], онлайн освіта сприятиме *появі освітніх технологій нового покоління, сучасного обладнання та ІК-лабораторій, інноваційних освітніх інфраструктур (університетських технопарків, освітніх інкубаторів та стартапів тощо), університетських кампусів, PR просування університетів в онлайн просторі*. На думку експертів, ці ресурси можуть бути пріоритетним напрямом інвестицій у розвиток всіх сфер освіти та появи так званої «інвестиції в активність» (високоєфективну мотивацію й залученість викладачів до розвитку онлайн освіти). Разом із тим, виникає проблема підготовки викладачів нової формації, які зможуть ефективно працювати в цифровому середовищі. Є очевидним, що сучасний викладач повинен одночасно поєднувати в собі різні типи компетенцій: фахівець у предметній області з досвідом практичної роботи, який володіє сучасними освітніми технологіями, має необхідні цифрові компетенції. Варто зауважити, що сам процес викладання за допомогою онлайн платформ та онлайн ресурсів вимагає наявності вкрай специфічних навичок, наприклад, вміння «тримати себе перед камерою», швидко орієнтуватися в технічних функціях онлайн програм, своєчасно орієнтуватися в інформаційних запитах студентів тощо .

Одним з можливих варіантів щодо розв'язання окресленої вище проблеми є організація так званого «змішаного навчання», коли онлайн навчання є допоміжною й додатковою формою аудиторних занять. Крім того, позитивний ефект має навчання у вигляді «живих» вебінарів і онлайн трансляцій, яке, з одного боку, зберігає всі переваги онлайн формату, а з іншого – створює відчуття контакту студентів з викладачем. У такий же спосіб знаходить свій вияв впровадження в освітній процес закладів вищої освіти так званої системи штучного інтелекту, спрямованої на створення в здобувачів вищої освіти «ілюзії присутності». Причому в цій сфері вже досягнуті істотні

результати. Зокрема, китайський алгоритм-репетитор YiXue вперше перевершив викладача-людину, показавши покращення результатів тестів в учнів на 36,13 балів, проти 26,18 балів [3]. Однак це, скоріше за все, технології далекого майбутнього, оскільки педагогічна діяльність викладача повністю автоматизована бути не може.

Відтак, можна впевнено стверджувати, що глобалізація ставить перед вищою школою України завдання щодо розробки і впровадження в практику сучасних освітніх програм і технологій, конкурентоспроможних на світовому освітньому ринку. При цьому сучасну систему освіти чекають настільки швидкі і кардинальні зміни, що тим, хто не зможе або не захоче впроваджувати сучасні технології, просто не залишиться місця в освітньому середовищі.

Сучасна освіта в цілому і дошкільна освіта зокрема повинні вміти швидко адаптуватися до динамічно мінливих потреб ринку праці. При цьому ринок праці не тільки формує попит на ті чи інші спеціальності, але також і визначає конкретний набір компетенцій, які повинні бути освоєні учасниками освітнього процесу. Цифрова революція зажадає відмови від традиційної форми групового навчання на користь індивідуалізації освітніх траєкторій. Однак при стрімкому й активному впровадженню онлайн навчання та різноманітних онлайн технологій варто враховувати й недоліки таких інновацій, зокрема звернути на можливості та результативність онлайн навчання студентів, оскільки вони є основним учасником освітніх змін.

Список використаних джерел

1. Ефімов В. Цифровизация в системе приоритетов развития российских университетов: экспертный взгляд /В. Ефімов, А. Лаптева // URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrovizatsiya-v-sisteme-prioritetov-razvitiya-rossiyskih-universitetov-ekspertnyu-vzglyad> (дата звернення: 04.05.2020).
2. Показатели развития информационного общества в Российской Федерации/Федеральная служба государственной статистики// URL: http://www.gks.ru/free_doc/new_site/business/it/monitor_rf.xls (дата звернення: 10.02.2019).
3. YiXue Education. URL: <http://www.classba.cn/en/>(дата звернення:

05.05.2020).

4. <http://www.worldbank.org/en/publication/wdr2016>

*Однoволик Д. М.,
студентка,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Михальчук О. О.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Інформаційно-освітнє середовище закладу дошкільної освіти – важлива складова освітнього процесу, яка забезпечує доступ до потрібної інформації в будь-який момент за наявності Інтернету. Питаннями формування інформаційно-освітнього середовища закладу дошкільної освіти займалися багато науковців, зокрема: С. Дерябо, В. Орлова, В. Панова, які досліджують інформаційно-освітнє середовище як об'єктивний феномен освіти та розглядають його системоутворюючі компоненти, інваріантні властивості, зокрема і педагогічні умови [3, с. 132]. Актуальні проблеми розвитку інформаційної компетентності педагогічних працівників різних категорій розглядали Г. Дегтярьова, С. Литвинова, А. Кочарян, Н. Сорока [1]. Формування інформаційно-освітнього середовища та виокремлення педагогічних умов досить нове явище, що знаходиться у стадії розробки й дослідження.

Створення сучасного інформаційно-освітнього середовища закладу дошкільної освіти передбачає: проектування, монтаж та налагодження локальної мережі з виділеним сервером, що об'єднує всі комп'ютерні ресурси закладу; формування медіатеки та впровадження локальних мережних

освітніх програмних комплексів; створення єдиної інформаційної бази закладу дошкільної освіти; надання користувачам регламентованого доступу до інформації [2, с. 86].

Від компетентності педагога, любові до власної роботи залежить ставлення до освітнього процесу та поданої інформації. Для того, щоб донести важливість використання інформаційно-комунікаційних технологій, вихователь має дотримуватись певних педагогічних умов формування інформаційно-освітнього середовища.

Педагогічні умови полягають у наявності виховної мети, яку потрібно визначити й неухильно дотримуватись. У процесі організації інформаційно-освітнього середовища вихователі навчаються правильно, доступно, лаконічно викладати інформацію, краще оволодівають роботою в мережі Інтернет, знайомляться з різними комп'ютерними програмами навчаються створювати інтерактивні ігри та заняття для дітей. Батьки мають змогу поспостерігати за роботою закладу дошкільної освіти не виходячи із дому, знайти необхідні документи та інформацію, прочитати чи написати відгуки, тощо.

Однією з педагогічних умов є обізнаність педагогічного колективу у використанні інформаційно-комунікаційних технологій. Сучасна освіта передбачає активний обмін інформацією між вихователями, батьками та дітьми та максимально використовує для цього сучасні засоби інформаційно-комунікаційних технологій. Швидкі неперервні зміни наукових досягнень, економіки, культури сприяють швидкому старінню знань та інформації, створенню нових цінностей практично у всіх життєвих аспектах: здоров'ї, індустрії, мистецтві, інформації, способах сприйняття дійсності, формах міжособистісного спілкування, якості життя, освіти [3, с. 49].

Інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, активне їх впровадження в усі ланки освітньої діяльності породжують низку педагогічних проблем. Засоби інформатизації будь-якого закладу освіти потребують розробки та впровадження різноманітних методичних та технологічних підходів, вимагають відповідних знань. В умовах формування інформаційно-освітнього середовища закладу дошкільної освіти традиційні

педагогічні технології перетворюються у інформаційні технології, які використовуються в усіх формах освітньої діяльності з метою оброблення, передачі та розповсюдження інформації, перетворення способів її представлення.

Наступною педагогічною умовою є використання інформаційно-комунікаційних технологій вихователями закладу дошкільної освіти. Безперечно, використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі спрощують роботу вихователя, прискорюють тривалість обробки інформації, таким чином виокремлюють такі форми використання інформаційно-комунікаційних технологій у методичній діяльності вихователів:

- співпраця із закладами дошкільної освіти інших міст України (вихователі з легкістю обмінюються досвідом з колегами у зручній формі та у зручний для них час);

- підготовка документації: довідок, звітів та інших документів, що спрощує роботу педагога, економить час та зменшує використання паперу;

- спілкування на фахових форумах, чатах, різноманітних он-лайн-конференціях;

- створення портфоліо вихователями та дітьми дошкільного віку;

- оформлення атестаційних матеріалів, картотек періодичних видань, методичної та художньої літератури, стендів, інформаційних куточків, матеріалів для участі у конкурсах, тощо;

- оформлення результатів моніторингу рівня розвитку дітей дошкільного віку за допомогою електронного забезпечення;

- пошук інформації в мережі Інтернет з метою самоосвіти;

- розробка презентацій до семінарів, конференцій, консультацій для вихователів, до засідань педагогічної ради, метод об'єднань, тощо;

- використання мультимедійного супроводу під час занять, проведення свят та розваг, режимних моментів, батьківських зборів та консультацій для батьків;

– створення електронної бази для накопичення ілюстративних матеріалів, заготовок для оформлення презентацій, буклетів, інформаційних стендів [1].

Ще однією необхідною педагогічною умовою є інформаційна компетентність вихователів. Підготовка вихователя в галузі інформаційно-комунікаційних технологій має бути спрямованою не лише на навчання компетентних користувачів, а й на вивчення питань, які пов'язані з використанням цих технологій в освітній діяльності, тобто на виконання завдання формування інформаційної компетентності вихователя [2, с. 94].

При цьому передбачається постійне підвищення кваліфікації у ході самоосвіти педагогів, а також різних інформаційних курсів, організованих на базі закладу дошкільної освіти чи поза ним. Можна виокремити три рівні комп'ютерної підготовки вихователя: початковий, базовий та достатній.

Початковий рівень передбачає формування знань та вмінь на рівні користувача інформаційно-комунікаційних технологій: прийоми роботи з комп'ютером; основи роботи з текстовою та графічною інформацією; основи роботи в мережі Інтернет.

Базовий рівень передбачає формування вмінь використання інформаційно-комунікаційних технологій як ефективного засобу підвищення якості підготовки, а також для оцінки й аналізу досягнень дітей.

Достатній рівень слід будувати на основі базового рівня, що передбачає такі додаткові вміння вихователя: інсталяцію системного та прикладного забезпечення та використання апаратного забезпечення, мережових та веб-технологій для спільної роботи в освітньому середовищі [1].

Важливим у складі інформаційно-комунікаційних технологій компетентності вихователя є методична компетентність, що передбачає наявність умінь використовувати власні технологічні компетенції для розробки навчальних програм, які передбачають системне та ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі. Але потрібно пам'ятати, що одержані компетентності знадобляться лише у тому випадку,

якщо в закладі дошкільної освіти функціонує інформаційно-освітнє середовище.

Робота вихователя в інформаційно-освітньому середовищі потребує модернізації системи методичної роботи, а для цього в закладі дошкільної освіти необхідно розробити програму неперервного підвищення професійної компетентності вихователя у галузі інформаційно-комунікаційних технологій, використання їх у відповідності до професійних потреб і здібностей.

Таким чином, для ефективного впровадження та використання інформаційно-комунікаційних технологій необхідно проаналізувати обізнаність педагогічного колективу закладу дошкільної освіти стосовно інформаційно-освітнього середовища та використання інформаційно-комунікативних технологій; виявити аспекти, над якими потрібно працювати; розробити методику, за допомогою якої можна поліпшити знання та вміння вихователів; закріпити практично набуті навички. Лише за допомогою правильно спланованої роботи, належного керівництва та безпосереднього бажання педагогічного колективу можливо досягти успіхів у роботі з інформаційно-комунікаційними технологіями, а також ефективно впровадити їх в інформаційно-освітнє середовище закладу дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. ІКТ компетентність вихователів – [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела: <https://www.pedrada.com.ua/article/1946-kt-dlya-vihovatelya-metodista>.
2. Мардарова І. К. Підготовка вихователів до використання комп'ютерних технологій у професійній діяльності / І. К. Мардарова. – Львів, 2011. – 160 с.
3. Таран І. Г. Організація підготовки майбутніх вихователів до застосування інформаційно-комунікаційних технологій в умовах ЗДО / І. Г. Таран. – Суми, 2014. – 356 с.

*Олексієнко Ю.О.,
студентка,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Михальчук О.О.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

МОВЛЕННЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Усі психічні функції, які виникають в організмі людини, розвиваються за великого впливу мовлення, яке поглиблює та стимулює розвиток. При цьому розвиток дитини дошкільного віку неможливий без допомоги дорослого.

Дитина дошкільного віку намагається проявляти власну активність у мовленні, у неї є потреба дізнаватись, хотіти вплинути, розповідати щось та ділитись важливими для неї речами. У дітей з віком все інтенсивніше розвиваються мовні компетенції, комунікативні форми та види мовленнєвої діяльності [3, с. 35].

Необхідно зазначити, що мовленнєва діяльність є однією з провідних базових характеристик особистості, що формується на етапі дошкільного віку (А. Богуш, М. Вашуленко, Н. Гавриш, О. Кононко, К. Крутій). Саме тому вчені приділяють значну увагу розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Своєчасний та якісний розвиток зв'язного мовлення – важлива умова повноцінного мовленнєвого розвитку дитини старшого дошкільного віку [2, с. 51].

Взагалі, мовлення – це процес використання конкретної мови людиною, при якому людина самостійно будує власну думку та висловлює її. Мовлення поділяють на усне та писемне [1, с. 19].

Усне мовлення існує в двох формах: діалогічній та монологічній. Діалогічна форма – це розмова чи бесіда між двома або більше особами. Саме така форма спочатку найбільше імпонує дітям, адже змалку дитині слід спілкуватися з людьми, починати ділитися власними думками та переживаннями.

У сім'ї потрібно обов'язково спілкуватися з дитиною за допомогою індивідуальних розмов., що має велике та особливе значення. Дитина через дорослого більше вивчає навколишній світ і це позитивно впливає на розвиток мови та загальний розумовий розвиток малюка [1, с. 87].

Діалогічне мовлення є дуже важливою складовою освітнього процесу дітей дошкільного віку, оскільки вони вивчають себе, власні інтереси, внутрішній та навколишній світ, розвиваються швидше і говорять краще. Але без монологічного мовлення також неможливий повноцінний розвиток [4].

Монолог – це мова однієї людини. Тобто, той, хто веде монолог – має викладати інформацію послідовно та нерозривно і ця розповідь має відповідати опису подій. Ось чому монологічну мову називають зв'язною, розповідною. Більшість дітей оволодівають зв'язною мовою, вміють послідовно описувати побачене, передавати зміст казки, оповідання, кінофільму тільки на кінець дошкільного віку, та, все одно, не всі діти вміють послідовно й логічно викладати власні думки. Деякі діти через власні переживання мають проблеми з впевненою вимовою – вона уривчаста, з паузами, інколи трапляються слова-замінники, при недостатці слів діти починають використовувати жести та міміку, щоб все ж викласти власні думки [1; 2].

Діалогічну мову діти опановують до п'яти років. На шостому році життя діти самостійно намагається розповідати казки, пояснювати зміст переглянутих мультфільмів, тобто користується монологічною мовою [4].

Хотілося б сказати, що найбільш ефективним у сучасній методиці навчання іноземної мови вважається комунікативний підхід, який у дошкільному віці зорієнтований на вивчення мови через спілкування. Застосування такого підходу в освітньому процесі англійської мови означає, що формування іншомовної мовленнєвої компетентності відбувається шляхом

здійснення дітьми іншомовної мовленнєвої діяльності. Адже будь-який сучасний підхід до навчання іноземної мови в закладі дошкільної освіти повинен бути не лише модернізованим, а й методично грамотно побудованим, оскільки ефективність освітнього процесу залежить саме від правильної, систематичної та вмотивованої подачі інформації [3, с.88].

Взагалі, розрізняють чотири види мовленнєвої діяльності: слухання, говоріння, читання, письмо, але у закладі дошкільної освіти діти опановують лише два види – слухання і говоріння.

Оволодіння вміннями слухання, правильного говоріння здійснюється шляхом реалізації цих видів мовленнєвої діяльності у процесі навчання в умовах, які створюють ситуації реального спілкування. У зв'язку з цим, освітня діяльність дітей організовується таким чином, щоб вони виконували вмотивовані дії з мовленнєвим матеріалом для вирішення комунікативних завдань, спрямованих на досягнення цілей та намірів спілкування [2, с. 50].

Найлегшим видом оригінальної творчості для малюків є складання самостійних розповідей, оповідань за опорними словами. Дорослий називає 3-4 слова і пропонує з ними скласти розповідь. Наприклад, група слів: літо, пес, метелик. Дитина старається скласти розповідь, починає вигадувати, фантазувати. Якщо запропонувати зробити це із англійськими словами – їй буде важче, тому тут ми полегшуємо завдання, наприклад: «Я буду говорити слова англійською мовою, а ти покажеш відповідності їм на картинці. І навпаки». Тут увага дитини буде зосереджена на звук, тобто вона буде слухати правильну вимову слів. Можна пропрацювати різні варіанти зосередження уваги саме на конкретному елементі чи етапі вивчення. Головне – мотивувати, викликати бажання у дитини і дивувати її різноманіттям тематичних завдань [2, с. 53].

Отже, мова, в цілому, виступає «каналом зв'язку» для одержання інформації з немовних сфер життя, є засобом пізнання світу для дитини. Мовленнєва діяльність дітей дошкільного віку складається із різних видів говоріння та слухання, під час якої формуються мовленнєва компетентність. Правильний підхід вихователя у навчанні іноземної мови забезпечує

самостійну та творчу роботу дітей, а також використання мови, як засобу спілкування для досягнення освітніх цілей.

Список використаних джерел

1. Богуш А. М. Розвиток мовлення дітей п'ятого року життя : для використання в дошк. навч. закладах / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш. – Київ : Генеза, 2017. – 184 с.

2. Богуш А. М. Технологія розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку / А. М. Богуш // Науковий вісник ПНПУ імені К. Д. Ушинського : Педагогічні науки : зб. наук. праць / [редкол. : А. М. Богуш (голов. ред.) та ін.]. – Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. – 2015. – № 4. – С. 48–53.

3. Кондратенко Р. В. Діагностичний супровід розвитку та виховання старших дошкільників / Р. В. Кондратенко, В. Ф. Олійник, І. В. Онищенко – Навч. посіб. – К.: Кривий Ріг, 2015 – 223 с.

4. Методика розвитку діалогічного мовлення дошкільників – [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела https://knowledge.allbest.ru/pedagogics/2c0b65625a3ad68b5c53b88521306c26_0.html

*Оран М. М.,
студентка кафедри дошкільної освіти,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Соловей Ю.О.,
викладач кафедри дошкільної освіти,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

КОЛІР ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ЕМОЦІЙНОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Навчаючи дітей неможливо не зачепити емоційну сферу особистості. Якщо педагогу вправно вдається створювати на занятті позитивну емоційну атмосферу, то таке заняття стане значно цікавішим та жвавішим для дітей дошкільного віку.

Колір відіграє вагоме значення для дітей дошкільного віку, адже вони сприймають все візуально. Тому, використання кольору є дієвим засобом при вихованні емоційності дитини дошкільного віку [3].

Актуальність даної теми підтверджують наукові розвідки таких вчених як Б. Ананьєва, К. Бардіна, Л. Венгера, А. Запорожця, Є. Ігнат'єва, С. Ігнат'єва, З. Істоміної, які вважають, що колір впливає на емоційну сферу, нервову систему, має значення в релігії та різних культурах. Особливе значення науковці надають кольору як засобу виховання емоційності дитини.

Варто зауважити, що основні навички дітей закладаються в дошкільному віці. Наука не стоїть на місці, нині розроблено багато нових методів та засобів виховання. Раніше, кольору як засобу виховання, було приділено не достатньо уваги, тому що важливим було навчити дитину елементарним навичкам – мови, письма та літер. Еволюціонуючи люди помітили, що ефективніше навчання дитини проходить тоді, коли в неї зручні умови, гарне освітлення, а особливо правильне проектування кімнат.

Звичайно, кожна кімната в будинку дитини важлива, однак, дитяча – повинна бути привабливою та цікавою. При виборі кольорової гами для кімнати дитини, батьки повинні прагнути захистити зір дітей, забезпечити їм належний навчальний осередок, захистити їх фізичне та психічне здоров'я, створити умови, що сприяють комфортному сну та позитивному емоційному стану дитини.

Проаналізувавши методику дослідження емоційного стану Є. Дороф'євої, ми можемо зробити висновок, що характер та емоційність дитини можна розпізнати за трьома основними кольорами – жовтим, червоним і синім. Слід навчити дітей поєднувати дані кольори і створювати нові відтінки, на основі цього в неї буде формуватися правильне сприйняття кольору, розвиватиметься креативність та увага.

Відтак, виховання емоційності дітей дошкільного віку з допомогою кольору відбувається при залученні дитини до вправ та ігор, які стосуються образотворчого мистецтва. Завдяки систематичним заняттям, ознайомленню з семантикою кольорів дошкільник також ознайомлюється з виразними

особливостями кольору, у нього поступово розвивається естетичне відчуття кольору [1, с. 24].

Щоб правильно керувати дитячою творчістю, необхідно знати особливості художньої діяльності дітей. Це допоможе знайти ключ до серця дитини, налагодити контакт з нею, розвинути його мистецькі здібності. Малюючи, дитина не лише змальовує інші предмети чи явища, але й виражає своє ставлення до світу. Під час образотворчої діяльності дитини, можна дослідити її психічний та емоційний стан. Варто звертати увагу на відтінки кольорів, які переважають у роботах. Найчастіше діти обирають яскраві кольори – червоний, жовтий, помаранчевий. Вони їх не дратують, а навпаки, заспокоюють і допомагають відчувати себе комфортно [2, с. 168].

Колір несе нам не тільки інформацію про психічний та емоційний стан дитини, але і безліч інформації про можливості розвитку дитини. Нам залишається тільки навчитися сприймати та аналізувати її.

Вважаємо доречним здійснити коротку характеристику чотирьох головних кольорів, які найчастіше використовують діти дошкільного віку:

- червоний – домінуючий колір серед інших; збуджуючий, активний, енергійний, тепловий, хвилюючий колір, який активізує всі функції організму (передає щастя дитини);
- жовтий – найбільш радісний колір на колірній шкалі. Він уособлює мудрість і доброту, випромінює тепло, радість, ентузіазм, веселощі і натхнення (передає радість дитини);
- зелений – асоціюється зі здоров'ям, надає заспокійливу дію на нервову систему, нагадує мир, спокій і тишу, є найбільш розслаблюючим кольором (передає спокій дитини);
- синій – викликає відчуття задоволеності, комфорту, колір неба та океану (передає почуття комфорту та зосередженості на певній діяльності дитини) [3].

Отже, варто відзначити, що колір є ефективним засобом виховання емоційності дітей дошкільного віку. Колір використовується дитиною як засіб

для характеристики відтворюваного персонажу, для висловлювання до нього свого ставлення. Вміння бачити і відтворювати складні кольори не з'являється у дитини самостійно без цілеспрямованої роботи зі сторони педагога та батьків.

Список використаних джерел

1. Дерібере М. Колір в житті і діяльності людини / М. Дерібере, 2002. – 183 с.
2. Масол Л. М. «Методика навчання мистецтва у початковій школі» / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко. – Харків: «Ранок», 2006. – 307 с.
3. Вплив кольору на людину [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://mirznani.com/a/201514/vpliv-koloru-na-lyudinu/>

*Остапенко А. К.,
кандидат педагогічних наук,
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, Україна*
*Солодка Ю. В.
студентка, Черкаський національний університет
ім. Б. Хмельницького, Україна*

ВПЛИВ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ НА СОЦІОКУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Нині надзвичайно важливо організувати змістовне культурне дозвілля студентів ЗВО з метою задоволення та втілення їх інтересів та потреб, розкриття та реалізації творчого потенціалу, пошуків суспільно-громадської діяльності та соціокультурного виховання. Правильно організоване дозвілля здобувачів освіти є важливим чинником формування в них культурних, морально-етичних та естетичних цінностей, без яких не можна досягти повноцінного розвитку особистості. У процесі становлення високоморальної, культурної особистості неабияке значення мають позанавчальні культурно-дозвіллієві заходи.

Орієнтуючись на те, що держава очікує від закладу освіти підготовку висококваліфікованого спеціаліста, а суспільство зацікавлене в розвитку висококультурної, інтелігентної, порядної, творчої особистості, заклад освіти має бути націлений на різносторонній розвиток майбутнього конкурентоспроможного фахівця, який володіє високою культурою, соціальною активністю. Тому головна ціль морально-етичного та естетичного виховного впливу культурних заходів є формування цінностей особистості через залучення студентів до активної життєвої позиції, з метою самовизначення і самореалізації, максимального задоволення потреб студентів в інтелектуальному, культурному і моральному розвитку.

Становлення молоді проходить через вибір певного способу життя та діяльності, зумовлених конкретними соціокультурними умовами. За відносно однакового рівня потреб у суспільстві кожна особистість характеризується індивідуальним способом їх втілення, тому поведінка молоді різна і залежить від багатьох чинників. Свідомий і несвідомий вибір способу життєдіяльності пролягає через процес виховання молоді. Соціокультурне виховання – процес і результат цілеспрямованого впливу на особистість з метою опанування нею соціальними цінностями й позитивно значущими якостями. У процесі такої виховної роботи реалізуються наступні **завдання**: вивчення індивідуальних особливостей студентів; сприяння засвоєння індивідом моральних цінностей, вироблення моральних якостей, здатностей орієнтуватися на ідеал; організація культурного дозвілля студентів; залучення молоді до самоврядування та формування у них активної життєвої позиції; розвиток духовно-культурного потенціалу тощо. Вагому цінність у вихованні студентів становить організація їхнього дозвілля через проведення культурно-пізнавальних заходів.

Н. Цимбалюк розкриваючи поняття «культурне дозвілля» зазначає, що основними соціально обґрунтованими принципами організації культурно-дозвіллевої діяльності є: гуманізація змісту виховного компонента дозвілля; орієнтація на розвиток особистості як основної цінності суспільства; національна спрямованість змісту і форм діяльності; децентралізація та

демократизація дозвілля; рух від стандартизації та уніфікації до строкатості та багатобарвності форм дозвілля [1, с. 25].

Основним органом закладу вищої освіти, що здійснює організацію культурного дозвілля студентів є орган студентського самоврядування. У ЗВО студентське самоврядування трактується як форма організації діяльності студентів, що сприяє максимальному виявленню і реалізації їх творчих здібностей, формуванню моральних та професійних якостей, відповідальності за результати своєї життєдіяльності.

Діяльність органів студентського самоврядування спрямована на вдосконалення освітнього процесу, підвищення якості навчання, виховання культури студентів, збільшення їх соціальної активності та відповідальності. Культурно-дозвіллева діяльність закладу створює також додаткові можливості для самоосвіти, самовдосконалення, отримання додаткових знань, умінь, навичок, сприяє багатогранності майбутнього фахівця [2].

Нині поширеними формами культурно-дозвіллевої діяльності студентської молоді є: клубна робота за інтересами, художня самодіяльність, аматорські об'єднання, драматичні гуртки, волонтерські, екологічні, суспільно-політичні об'єднання тощо. Розробка дозвіллевих програм та заходів сприяє формуванню культурних норм, традицій, установок та ціннісних орієнтацій. Сфера культурного дозвілля у закладах вищої освіти виконуватиме функції розвитку та становлення особистості молодій людині лише за умови відповідності форми і методів дозвілля їхнім інтересам та потребам. З цією метою органи студентського самоврядування щорічно здійснюють анкетування та опитування студентів першокурсників щодо їхніх талантів, інтересів, побажань щодо різних студентських колективів. Ознайомлюють студентів з вже існуючими творчими колективами. Більшість вступників до університету займалися в різних гуртках, колективах і мають змогу продовжити розвиватись в цьому напрямі залучаючи й інших. Таким чином студенти цінно проводять свій вільний час і заохочують інших бути схожими на них, всебічно розвиватись, творити, удосконалювати свої уміння, у студентів формуються моральні уявлення, цінності, життєві погляди, стереотипи поведінки і

самовираження, естетичні смаки тощо. Найкращі студентські колективи активно долучаються до мистецьких і культурних заходів, що проходяться в місті.

Окрім органів студентського самоврядування культурно-дозвіллеві заходи організують куратори академічних груп, окремі викладачі та студенти за власною ініціативою. Вони можуть долучатись до розробки загальноуніверситетських, факультетських культурних проєктів, програм, заходів. Також існують певні університетські традиції, такі як: «посвята в студенти», «екватор», «випускний», «день університету», «день інституту/факультету», «студентська весна». Робота куратора групи спрямована також на формування позитивного морально-психологічного клімату в колективі, стимулювання студентів до активної громадської позиції, саморозвитку, творчих ініціатив, самостійності за допомогою творчих вечорів, бесід, диспутів, вікторин, участі студентів у загальноміських та благодійних акціях, відвідування закладів культури та мистецтва, участі в різних університетських дозвіллевих заходах.

Отже, сукупність поглядів, оцінок, норм і установок, вироблених у студентські роки, визначатимуть відношення майбутніх фахівців до світу й ставатимуть орієнтирами та регуляторами людської поведінки. Здобувачі освіти мають бути суб'єктом організації культурного дозвілля, активним учасником, а не пасивним споживачем. Це уможливить розвиток нових форм культурної діяльності, де будуть враховані як колективні, так індивідуальні інтереси та потреби студентської молоді.

Список використаних джерел

1. Цимбалюк Н.М. Соціологія дозвілля: навч. посіб. – К. – 2010. – 180 с.
2. Ірхіна Ю. Організація дозвілля студентів у вищих навчальних закладах України як проблема 21 століття. – URL: file:///C:/Users/VOVIK/Downloads/Nvmdup_2019_2_21.pdf

*Павленко А. О.,
студентка, Черкаський національний
університет імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Ніколаєску І. О.,
доктор педагогічних наук, доцент,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ГРА ЯК ЗАСІБ ЕКОНОМІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність проблеми економічного виховання дітей дошкільного віку зумовлена змінами в освітньому інформаційно-комунікаційному просторі сучасного закладу дошкільної освіти. Формувати елементарні економічні знання, володіти так званими базовими «ринковими» навичками поведінки, набуття первинного економічного досвіду дітей є пріоритетними завданнями вихователів під час здійснення освітнього процесу. Чільне місце серед найефективніших засобів економічного виховання дітей займає гра, яка сприяє закріпленню і розширенню знань про економічну сферу діяльності дорослих, виробленню елементарних практичних навичок у сфері економічних відносин.

Психолого-педагогічні аспекти економічного виховання дітей дошкільного віку були предметом дослідження багатьох науковців різних часів (С. Балабанов, А. Богуш, Н. Гавриш, Р. Жадан, О. Козлова, О. Кульчицька, І. Прокопенко, Б. Шемякін, Г. Ягода). Ми суголосні з думкою Н. Гавриш про те, що гра є одним із ефективних засобів у навчання дошкільників елементам економічної грамотності, оскільки саме гра «активізує мисленнєву діяльність старших дошкільників, сприяє формуванню економічної культури та виробленню таких якостей, як працьовитість, ощадливість, ініціативність, організованість, самостійність, діловитість» [3, с. 54].

Надзвичайно важливе значення для цілісного розвитку дітей має гра. В ігровій діяльності розвиваються мовлення й мислення дитини, формуються її почуття й сприйняття світу, збагачується емоційна сфера. У зв'язку з цим

завдання економічної освіти вирішується через ігрову діяльність, ігрові прийоми, за допомогою яких закладаються основи економічного образу мислення у дитини дошкільного віку, пізнання нею того, який «Я» у світі економічних цінностей і як себе поводити в ньому [2].

Як показують власні практичні спостереження, саме у грі діти наслідують форми суспільних відносин людей, поступово опановують моральні норми й починають керуватися ними у своїх стосунках з оточуючими. Відомо, що саме через гру діти старшого дошкільного віку пізнають світ, здобувають власний досвід, опановують цілий спектр практичних навичок.

Коротко опишемо ігри та їхні види, які спрямовані на формування елементарних економічних понять та уявлень дітей старшого дошкільного віку.

У дидактичних іграх «Ким бути?», «Обмін», «Сімейний бюджет», уточнюються і закріплюються уявлення дітей про світ економічних явищ, отримуються нові економічні знання, формуються уміння і навички. Діти засвоюють такі поняття, як «бюджет», «кошти», «обмін», «товар», а також, здійснюючи велику кількість ігрових дій, вчаться реалізовувати їх в різних умовах, з різноманітними об'єктами, що підвищує міцність і усвідомленість засвоєння знань.

Сюжетно-рольові ігри сприяють покращенню знань дітей з основ економіки. Так, ознайомлюючись з професіями людей, що здійснюють певні операції з реалізації продуктів праці (продавець, касир, підприємець, фермер), діти осягають сенс праці, відтворюють трудові процеси дорослих і одночасно «навчаються» економіці. У сюжетно-рольових іграх моделюються реальні життєві ситуації: операції купівлі-продажу, виробництва і збуту готової продукції, створюються найбільш благоприємні умови для розвитку у дітей інтересу до економічних знань, наближені до реальних обставини [1, с. 29].

У ході сюжетно-рольових ігор «Супермаркет», «Ательє», «Аптека», «Кафе», «Магазин продуктів», «Магазин одягу», «Туристична агенція» діти здобувають практичні навички поводження з грошима, їх цінність; виховується бережливе ставлення до природи та суспільного майна. Також вони

оволодівають такими якостями як, ощадливість, самостійність, працьовитість, раціональність, засвоюють етику економічних стосунків.

Поглибленню економічних знань дітей найліпше сприяють ігри-стратегії, що містять чітко визначену ціль, задум, сюжет, передбачають розподіл обов'язків між дітьми та спільну покрокову реалізацію мети, або вирішення проблеми. Такі ігри сприяють усвідомленню суспільних відносин, формуванню економічного досвіду, планування дій, передбачати можливі наслідки; розвивають самоконтроль, вміння взаємодіяти та колективно мислити [1, с. 9].

Особливе місце займають інтелектуальні ігри-розваги «Що? Де?», «Бізнес-клуб», «Аукціон». Інтелектуальна гра дозволяє в ігровій формі підвести підсумок вивченого матеріалу, узагальнити і систематизувати знання, провести аналіз того, наскільки діти засвоїли певні економічні поняття.

Формуванню та закріпленню певних економічних понять та розвитку економічного мислення у дошкільників сприяє дидактична гра «Розкладіть товар». Перед дітьми розкладають кілька картинок із зображенням предметів, що можуть бути товаром у різних крамницях. Їхнє завдання розкласти картинки на групи, у яких предмети поєднано за спільним призначенням та дати назви крамницям, які можуть взяти даний товар для продажу, наприклад: «Хліб», «Одяг», «Іграшки». За допомогою цієї гри діти вчаться класифікувати предмети за спільними ознаками, а також закріплюють знання про різновиди торгових об'єктів.

Іншої цікавою грою є сюжетно-рольова гра «Ми їдемо будувати дім». Вихователь розповідає дітям, що їх запросили в інше місто будувати дім. Пропонує розподілити ролі, визначити потрібні інструменти (атрибути) для роботи. Діти обговорюють професії людей, з яких буде складатися бригада, а також обирають найвигідніший вид транспорту який потрібен для поїздки. Та визначають чи потрібні їм кошти і для чого. За допомогою цієї гри діти вчаться планувати власні дії, передбачати їх можливі наслідки. Закріплюють знання про професії будівельників. Дана гра виховує повагу до людини та праці.

Отже, враховуючи зазначене вище, а також аналіз науково-методичної літератури пропонуємо в освітньому процесі закладу дошкільної освіти

використовувати вимоги до ігор, які спрямовані на виховання економічної грамотності дітей старшого дошкільного віку:

- 1) ігри економічної спрямованості повинні бути тим полігоном, на якому діти відпрацьовують елементарну економічну діяльність, розвивають власні морально-економічні якості, збагачують первинний економічний досвід;
- 2) необхідно дотримуватись поетапності впровадження ігор економічної спрямованості в освітній процес: на першому етапі впроваджувати дидактичні ігри, спрямовані на формування елементарних економічних понять, на другому – ситуативні, орієнтовані на засвоєння найтипівіших способів соціально-економічної поведінки, на третьому – сюжетно-рольові, зокрема ігри- стратегії, для збагачення досвіду дій у різноманітних соціально-економічних ситуаціях;
- 3) необхідно пам'ятати, що для проведення гри економічної спрямованості необхідна термінологічна підтримка. Отже, ключові економічні поняття гри повинні бути знайомі дітям;
- 4) у процесі ігор важливою є робота, спрямована на формування й закріплення знань з економічної сфери, але особливої значущості набуває процес формування якостей, ставлень, цінностей. Це обумовлено тим, що сформований ціннісно-мотиваційний компонент є призмою, через яку дитина стане розглядати, оцінювати соціально-економічну сферу життя та на цій основі набувати економічний досвід;
- 5) сюжети ігор повинні бути максимально наближені до інтересів дітей. В основу мають бути покладені реальні ситуації, з якими діти стикаються кожного дня в повсякденному житті;
- 6) ігри повинні надавати дітям можливість виконувати різні соціально-економічні ролі та оцінювати одну й ту саму ситуацію з різних позицій (покупець – продавець, касир – клієнт банку тощо);
- 7) вихователів не потрібно брати на себе провідну роль у процесі ігор- стратегій. Необхідно надати дітям можливість робити помилки, знаходити їх, виправляти та, як результат, збагачувати власний досвід;

8) у процесі гри-стратегії важливо не мінімізувати проблеми. Розглянуті суперечливі та конфліктні соціально-моральні ситуації сприятимуть формуванню морально-економічних якостей дитини [3, с. 55];

Таким чином, ігри економічного змісту є одним із найефективніших засобів економічного виховання дітей старшого дошкільного віку. Під час різних ігор діти обмінюються іграшками чи іншими предметами, продають їх, купують, працюють з ними, тим самим засвоюють складні економічні поняття, навчаються планувати свої дії. Ігрова діяльність розвиває психічні процеси, інтелект дитини, удосконалюють особистісні якості, створюють передумови для психологічної підготовленості та залучення до економічної сфери діяльності.

Список використаних джерел

1. Прокопенко І. Ф. Педагогіка та психологія : збірник наукових праць / І. Ф. Прокопенко, С. Т. Золотухіна. – Харків : Видавництво ТОВ «Щедра садиба плюс», 2015. – 314 с.

2. Формування економічної свідомості дітей дошкільного віку – [Електронний ресурс] – Режим доступу – <https://vseosvita.ua/library/posibnik-formuvanna-ekonomichnoi-svidomosti-ditej-doskilnogo-viku-109085.html>

3. Сverdлова І. Формування економічної досвідченості дошкільників засобами гри / І. Сverdлова. – Харків : Дошкільне виховання, 2013. – №1. – С. 54-56.

*Панченко О. О.,
аспірант,
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Ніколаєску І. О.,
доктор педагогічних наук, доцент,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ДЛЯ 3D МОДЕЛЮВАННЯ В ОЗНАЙОМЛЕННІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З НАВКОЛИШНІМ СВІТОМ

Зміни, що зумовлені входженням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в життя людини, потребують від сучасного педагога нових підходів в організації освітнього процесу, креативних рішень, нових ідей. Такі вимоги потребують активного впровадження інновацій у системі освіти в цілому, та дошкільної освіти зокрема. Аналіз сучасних практик у закладах освіти України та зарубіжного досвіду переконливо доводить, що комп'ютерні технології є невід'ємною частиною освітнього процесу. А це, у свою чергу, вимагає необхідності у з'ясуванні потенційних можливостей використання ІКТ вихователями закладів дошкільної освіти (ЗДО).

Розглянемо особливості використання ІКТ, зокрема мобільних додатків у 3D моделюванні як інноваційного засобу ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з навколишнім середовищем.

В освітньому процесі ЗДО ознайомлення дітей старшого дошкільного віку за допомогою 3D моделювання постає як засіб навчання та практична дія, що дозволяє дитині самостійно створювати та відображати зовнішній вигляд досліджуваного об'єкта за допомогою можливостей ІКТ [1, с. 111]. Подібний метод є ефективним, оскільки дозволяє сформувати в уявленні дошкільника загальний образ об'єкта, що вивчається, та виокремити його найістотніші ознаки (забарвлення, розмір, особливості зовнішньої будови тощо).

Ватро пам'ятати, що будь-яке моделювання передуює попередньому вивченню оригіналу, а отже, потребує особливої підготовки до його

впровадження в освітній процес. Важливим аспектом використання мобільних додатків для 3D моделювання на заняттях з дошкільця є дотримання педагогом послідовності впровадження цього засобу навчання в освітню діяльність дошкільників. Зокрема, враховуючи досвід Т. Гільберг, ми виокремлюємо наступні етапи запровадження 3D моделювання на заняттях з дошкільця: збір інформації, постановка проблеми, обґрунтування припущень, створення 3D моделі, перевірка адекватності створеної моделі [1, с. 111]. Наведемо приклад етапів застосування 3D моделей з використанням мобільних додатків в контексті ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з тваринами.

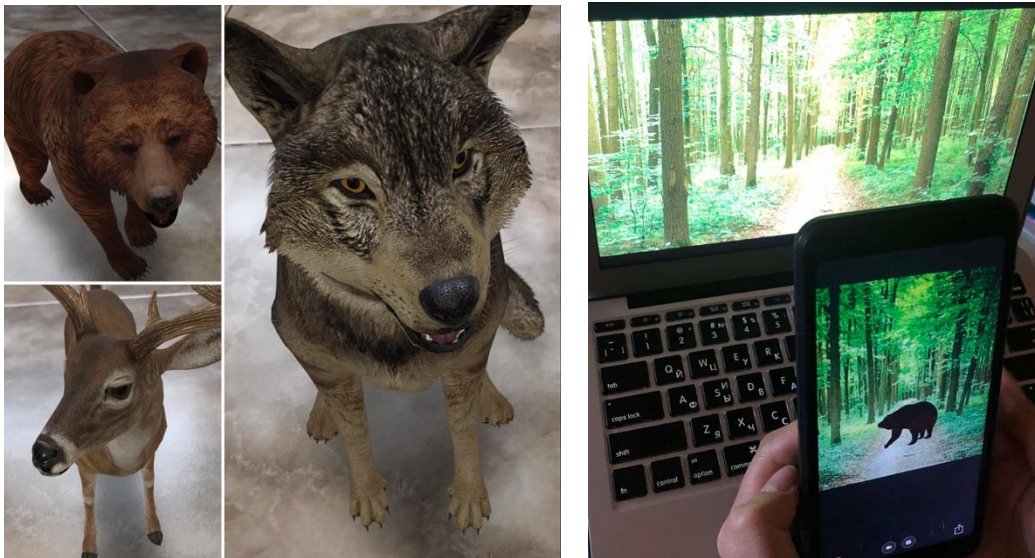
На початковому етапі заняття з використанням 3D моделей дитина дошкільного віку має отримати загальну інформацію про об'єкт без здатності його зорового сприйняття. Тому, керуючись тільки загальними характеристиками досліджуваного об'єкта, дошкільник має з'ясувати, що це за тварина та уявити її зовнішній вигляд. На цьому етапі педагог може використати загадку (наприклад: «Не проста у нього роль, він між звірів, як король: грива жовто-золота, має довгого хвоста. Хоч і схожий він на кицю, кожен звір його боїться, хто сховався між дерев? Це звичайно, грізний ... (лев)» [2, с.28].

Етап постановки завдань характеризується створенням проблемної ситуації: завдяки демонстрації зображення тварини дитина розмірковує над ймовірним місцем проживання (у водоймах, під землею, у лісі тощо), умовами пристосування (наприклад, кігті тварині необхідні для життя на деревах, крила - для польоту, шерсть - для життя в холодних місцевостях і т. д.), життєвими циклами тварини (сплячка, зміна забарвлення тіла відповідно до пори року, міграції тощо) [3, с. 24]. Зокрема, розглядаючи зображення лева, дитина починає пригадувати місця чи обставини, за яких цю тварину могла бачити і, відповідно, пригадувати її зовнішній вигляд та особливості поведінки. Звісно, на запитання педагога типу: «Чим харчується лев? Яку користь/шкоду тварина приносить людині? тощо», дитина відповісти не зможе. Саме тому передбачено наступний етап, - висунення припущень, - де діти пояснюють й аргументують міркування, керуючись лише власними знаннями та досвідом. Для формування

правильного уявлення дитини про життєдіяльність тварин, на етапі висунення припущень, педагогу варто використати ігрові вправи та завдання (наприклад, «Де чий хвостик?», «Хто і що їсть?», «Знайди спільні та відмінні риси?» тощо). Таким чином, завдяки грі можна підтвердити чи спростувати твердження, висунуті дітьми щодо досліджуваного об'єкту.

Після формування у дітей старшого дошкільного віку уявлень про тварину, варто переходити до створення його 3D моделі використовуючи мобільні додатки. Для демонстрації подібних 3D зображень рекомендуємо скористатися програмами для смартфона 3D Artist або HP Reveal (Рис. 1.). Використання доповненої реальності для перегляду динамічного 3D зображення в умовах групової кімнати допоможе закріпити нові знання старших дошкільників про досліджуваний об'єкт.

Рис. 1. Зразки 3D моделювання зображень тварин на основі використання мобільних додатків 3D Artist та HP Reveal

Заключним етапом застосування 3D моделювання на занятті з дошкільця є перевірка адекватності створеної моделі. Таким чином, по завершенню заняття діти мають переконатися в тому, що дана 3D модель є тотожною реальному об'єкту, проте не замінює його, а лише відображає дійсність.

Зазначимо, що засоби моделювання на заняттях з дошкільця - це не тільки можливості 3D зображень, але й використання в освітньому процесі схематичних малюнків, карт, таблиць істотних ознак, муляжів, макетів, телурій, мініатюрних аналогів, що є перспективою для наших наукових досліджень.

Таким чином, нами розглянуто загальну характеристику основних етапів використання 3D моделювання на заняттях з довкілля на прикладі ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з тваринами. З'ясовано, що 3D моделювання завдяки мобільним додаткам є ефективним засобом ознайомлення дітей з навколишнім світом, оскільки формування знань про досліджуваний об'єкт відбувається на основі встановлення причинно-наслідкових зв'язків, узагальнень, суджень та висуненні припущень.

Резюмуючи вищевикладене, зазначимо, що наочні образи досліджуваних об'єктів у вигляді 3D моделей, сприяють підвищенню пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку, мотивують до активної участі в освітній діяльності, передують формуванню цифрової компетентності дітей старшого дошкільного віку, роблять освітній процес ефективним та сучасним.

Список використаних джерел

1. Гільберг Т. Г. Навчально-методичний посібник нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу. Київ : Генеза, 2020. 256 с.

2. Беленька Г. В. Дошкільнятам про світ природи: діти 5-го року життя. Київ: Генеза, 2016. 96 с.

3. Беленька Г. В. Дошкільнятам про світ природи: старший дошкільний вік: навч.метод. постб. 2-ге вид. Київ : Генеза, 2014. 112 с.

*Петренко І. О.,
студентка,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Лугіна О. В.,
старший викладач, кандидат педагогічних наук,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Теперішнє соціальне становище нашої країни кардинально змінило суспільні орієнтири та відносини, відтак сучасна система моральних цінностей потребує певної переоцінки й усвідомленого переосмислення. В нашому соціумі не існує чітко визначених моральних установок. Ті норми поведінки, які раніше були пріоритетними сьогодні вже не мають такого значення. Підвищення актуальності соціальних факторів виховання, як обов'язкового елементу виховання цінностей, виражається у вчасній готовності дітей до соціально-політичних змін.

Актуальність обраної проблеми дослідження визначена стрімким падінням моралі, зниженням рівня загальної культури, дезорієнтації у реальній цінності моральних орієнтирів тощо. Нинішня система виховання і навчання недооцінює величезної складності виховного процесу, його важливості у формуванні повноцінної особистості. Вихователі знають основні положення програми виховання та навчання дітей дошкільного віку, концепції виховання й Базового компоненту дошкільної освіти, які включають завдання розвитку високоморальної особистості, проте не завжди керуються ними у своїй практичній діяльності. Вони уявляють структуру морального виховання не стільки як систему взаємопов'язаних елементів розвитку особистості, скільки як формування набору якостей, які треба виховувати незалежно від логіки цього виховного процесу. Більше уваги приділяють навчанню з самого раннього віку.

Зважаючи на науковий досвід відомих вчених минулого і сучасності (Л. Божович, І. Беха, А. Богуш, Л. Виготського, Д. Ельконіна, А. Макаренка, Т. Поніманської, С. Русової, В. Сухомлинського) можна сказати, що саме дошкільний вік є основою для всебічного розвитку особистості, одним із напрямків якого є моральне виховання.

Якщо говорити про цінності родинного виховання, то дані дослідження висвітлено в працях В. Постового, О. Докукіної, М. Стельмаховича та ін. У дослідженнях К. Карасьової, Т. Піроженко, Л. Соловійової, де визначено ряд моральних цінностей дитини дошкільного віку та подана характеристика процесу становлення ціннісних орієнтацій дітей.

Мета даного дослідження полягає у висвітленні педагогічних умов формування моральних цінностей у дітей старшого дошкільного віку на основі аналізу наукової літератури.

Дошкільний вік – це період стрімкого розвитку дитини. Особливості її психічного розвитку повністю допомагають формуванню моральних якостей, почуттів, переконань, сприяє виконанню і дотриманню правил і норм.

Процес формування моральних цінностей у дітей дошкільного віку може відбуватися ефективніше в умовах цілеспрямованого педагогічного впливу і виховання у дітей навиків та вчинків, спрямованих на втілення їх у життя.

Організація життя вихованця повинна відповідати його моральним цінностям. Відсутність гармонії у міжособистісних стосунках дошкільників, яка виникає, коли дитина випереджає своїх ровесників у розвитку цінностей вважається для них неприпустимим і незрозумілим процесом. Педагогу важливо зрозуміти, що такі дії не потрібно згладжувати, а зробити предметом усвідомлення вихованця.

На думку І. Беха цікавим і ефективним є створення для малюка ситуації «мучитися невідомістю». Після скоєння асоціального вчинку дитиною, вихователь лише через певний час пропонує їй «серйозно поговорити». Важливо, щоб дитина поміркувала над своєю поведінкою, проаналізувала її, оцінила та зробила належні висновки [1, с. 4].

У виховному процесі повинна панувати розумна наукова доцільність. Потрібно, щоб дитина чітко розуміла важливість та доцільність дій вихователя, була впевнена в необхідності виконання вимоги. Для цього педагог має раціонально застосовувати значення цінностей, тобто ставити перед дитиною лише ті з них, які можна вважати абсолютно потрібними.

В ході аналізу досліджень було визначено такі принципи виховання моральних цінностей у дітей:

- пріоритетність загальнолюдських, духовних цінностей особистості;
- вимогливість до дітей в поєднанні з повагою до їх особистості;
- єдність впливів на почуття, усвідомленість поведінки;
- систематичність, послідовність та єдність вимог в сім'ї та дошкільному закладі;
- виховання в колективі та через колектив;
- врахування вікових та індивідуальних особливостей.

Прищеплення моральних якостей дошкільникам потрібно також здійснювати в процесі самого навчання, в трудовій діяльності, на заняттях з музики, образотворчої діяльності. Діти повинні спостерігати і оцінювати вчинки героїв фільмів, театральних вистав [2, с. 9].

У формуванні в дошкільників моральних цінностей, важливе збагачення досвіду морального вибору в конкретних ситуаціях. Щоб збагатити досвід морального вибору дітей, вихователям слід постійно поповнювати їхнє повсякденне життя (ігри, працю, навчання, дозвілля) різноманітними конкретними проблемними ситуаціями морального змісту, тобто реальними і близькими дітям. Вони можуть бути спонтанними і спеціально створеними. Педагог може виступати рівноправним учасником.

Проте наявність проблемної ситуації ще не гарантує того, що малюк здійснить належний вибір чи навіть проявить активність. Тоді дорослий має допомогти дитині помітити проблему, проаналізувати ситуацію, прийняти рішення, реалізувати його у вчинку, оцінити свої дії та їхні наслідки. Тому спілкування вихователя з вихованцем – незмінна та обов'язкова умова

ефективності застосування ситуацій морального вибору як засобу педагогічного впливу [2, с. 10]

Враховуючи головні завдання морального виховання, зокрема, моральних цінностей, Л. Артемова і Є. Таранова радять створити в дитячому садку відповідні педагогічні умови, а саме:

1. правильний стиль взаємовідносин між вихователями, вихователями і батьками, дорослими і дітьми;
2. моральна атмосфера в групі;
3. чіткий режим дня для вихованців, наявність необхідного обладнання, матеріалу [3, с. 69].

Важливою і найнеобхіднішою умовою формування моральних цінностей у дітей є спільна діяльність дошкільного закладу і сім'ї. Сучасні дорослі усвідомлюють лише два свої обов'язки – нагодувати та гарно вдягнути дитину. Але цього зовсім недостатньо для того, аби дитя вирости порядною людиною, повноцінним громадянином. Дітям вкрай необхідна присутність дорослих та постійне спілкування з ними. Завдання педагога – пояснити батькам, наскільки важливо вже зараз вчити дитину вести себе стримано, дотримуючись загально прийнятих норм і правил взаємовідносин з іншими.

Отже, для успішного формування моральних цінностей у дітей старшого дошкільного віку необхідні відповідні психологічні та педагогічні умови, як в дитячому садку, так і в сім'ї.

В першу чергу, виховні дії педагога повинні виконуватись у відповідності з встановленими правилами та з дотриманням вимог. Вихователь повинен застосовувати індивідуальний підхід і колективну роботу, враховувати індивідуальні та вікові особливості, визнавати право кожної дитини на самостійний моральний вибір і водночас встановити до неї стійку систему моральних норм та правил поведінки.

Важливо збагачувати моральний, інтелектуальний і практичний досвід дітей та використовувати засоби педагогічного впливу, а саме: читання художньої літератури, розв'язання ціннісних, морально-етичних завдань,

проведення бесід, створення ситуацій морального вибору в процесі ігор, праці, навчання, дозвілля.

Список використаних джерел:

1. Артемова Л. В., Таранова Е. А. Моральне виховання дошкільників / Л. В. Артемова, Е. А. Таранова, 2010. – 136 с.

2. Бех І. Д. Концепція правилвідповідного виховання / І. Д. Бех – Дошкільне виховання, 2014. – 3-7 с.

3. Кошелівська О.І. Між двох полюсів / О. І. Кошелівська – Дошкільне виховання 2013. – 9-11 с.

Пищик О.В.,

*кандидат педагогічних наук, заступник директора з НВР,
Чернігівський центр професійно-технічної освіти,
Україна*

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

*Людське мислення подібне до сувою заплутаного шовку:
передовсім потрібно обережно знайти кінець нитки.
В. Скотт*

Перехід до інформаційного суспільства якісно змінив вимоги до структури та характеру професійної діяльності сучасного педагога, зайнятого в постійно поновлювальних сферах життєдіяльності: він повинен вміти проектувати, приймати рішення, виконувати творчу роботу і освоювати нові знання і вміння протягом усього свого трудового життя. Отже, сучасна освіта повинна бути спрямована на розкриття у майбутнього педагога здатності до творчого мислення та інноваційної діяльності, до самостійності й нестандартності рішень, він повинен володіти інтелектуальною компетентністю в різних сферах життєдіяльності.

Компетентність майбутнього педагога визначається як форма виконання ним своєї діяльності, зумовленої глибокими знаннями властивостей перетворюваних предметів (людина, група, колектив), вільним володінням

змістом власної праці, а також її відповідністю професійно важливим якостям вчителя, його самооцінка, відношення професійних обов'язків.

Поняття «компетентність» (лат. *competens*) у буквальному трактуванні означає «відповідний, здатний». Компетентність – це сукупність знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію [1, с. 560]. Згідно Р. Мильруд, компетентність можна розглядати як комплекс компетенцій, детермінуємо сукупністю взаємопов'язаних якостей особистості, необхідних сьогодні для результативної діяльності кожного фахівця, педагога [4, с. 36].

Отже, професійна компетентність майбутнього педагога проявляється як інтегральна якість особистості, що пов'язана із цінностями людини, його життєвими цілями, а також професійно важливими якостями, до яких можуть належати спеціальні знання, вміння та навички, професійні здібності, професійне мислення комунікативна культура тощо. Компетентний педагог може досягти успіху у своїй діяльності лише тоді, коли навчиться визначати мету діяльності, передбачити варіанти її досягнення, вибирати оптимальний шлях розвитку, аналізувати результати діяльності, робити висновки із тимчасових невдач. В основі саморегуляції діяльності особистості, в тому числі діяльності педагога, лежать механізми мислення в цілому, критичного мислення зокрема.

Американський психолог Д. Халперн розглядала *критичне мислення* передовсім через призму психологічних характеристик та механізмів функціонування. Вона відзначала, що критичне мислення – це використання когнітивних технік або стратегій, які збільшують імовірність отримання бажаного кінцевого результату [7, с. 22]. Психологи визначають склад критичного мислення: запам'ятовування, зв'язок між мисленням та мовою; логічні розмірковування; аналіз аргументації, перевірка гіпотез, розуміння законів імовірності, ухвалення рішень, навички розв'язування задач та творче мислення [2]. Критичне мислення визначається як мислення, яке долає всі сумніви та труднощі, з одного боку, і забезпечує осмислений, аргументований

вибір варіантів для прийняття рішення, з іншого. Критичне мислення – це вагомий чинник існування і формування педагогічної спільноти, оскільки в демократичному суспільстві на перше місце виходить здібність та готовність оцінювати ситуацію критично. Оскільки цивілізований спір – дієвий спосіб відносин двох або більшого числа педагогів щодо питань зі сфери перетину їхніх інтересів, постільки критичне мислення виявляється необхідною умовою досягнення успіху у реформуванні освіти.

Отже, критичне мислення характеризується контрольованістю, обґрунтованістю та цілеспрямованістю, а використовується для розв'язання задач, формулювання висновків, імовірнісної оцінки та ухвалення рішень. При цьому важливе значення, як вважає Д. Халперн, має врахування контексту: «Той, хто міркує, використовує уміння, які обґрунтовані та ефективні для конкретної ситуації та типу розв'язуваної задачі» [7, с. 22].

Слід зазначити, що будь-який тип мислення має свої конкретні характеристики, тобто ознаки, властивими саме цього типу мислення. До основних складових критичного мислення Д. Клустер відносить самостійність; інформацію, як відправний пункт критичного мислення; постановку та з'ясування проблем; широку аргументованість; соціальність [6, с. 5-6.]. Рефлексивність, прагматичність, суб'єктність І. Федотовських виділяє як властивості критичного мислення, що дозволяють усвідомити його як особистісне досягнення особистості.

На думку дослідників, до розвитку критичного мислення особистість має пройти шість послідовних кроків: 1.Інтуїтивне мислення – ще не усвідомлює «недорозвиненість» свого мислення. 2.Спантеличений мислитель – усвідомив, що має проблеми зі своїм мисленням. 3. Початківець – намагається удосконалюватися, але без регулярної практики. 4.Практик-мислитель – визнає необхідність регулярної практики. 5.Прогресивний мислитель – росте у процесі своєї регулярної практики. 6.Майстер мислення – усвідомлене і проникливе мислення стає візитівкою особистості [3].

Неабияк вагомо у процесі пізнання користуватися різноманітними інструментами, сприймати об'єкт вивчення різнобічно, розглядаючи його з

різних точок зору та ракурсів, враховувати контекст. Саме ці шість кроків формують основу критичного мислення. Взяті разом, вони дозволяють критично осмислити будь-яку інформацію, що надходить із мережі Інтернет, спілкування з колегами, та зробити правильний вибір.

Важливо підкреслити, що представлені кроки критичного мислення безпосередньо співвідносяться між собою. Кожен крок ґрунтується на ознаках критичного мислення. Вони в інтегрованому вигляді є своєрідними «стадіями», спираючись на які, стає можливим використання напряду критичного мислення

Варто розуміти те, що одного разу зрозумів американський психолог Б. Блум, який створив таксономію освітніх результатів. Б. Блум розклав процес думання на мисленнєві операції та визначив, що є мисленнєві операції низького рівня (знання, розуміння та застосування) і високого (аналіз, синтез, оцінка). Б. Блум встановив також, що між рівнями мислення і відповідями на запитання, які ми ставимо, існує прямий зв'язок. Навіть більше, самі запитання утворюють ієрархію цілком відповідну таксономії мислення. Питання на запам'ятовування відносяться до найнижчого рівня. Питання на оцінку або судження розглядаються як високий рівень мислення. Розуміння вимагає знання, застосування вимагає розуміння і знання і так далі. Використання на уроках запитань високого рівня – на аналіз, синтез, оцінку – дозволить педагогу ефективно розвивати критичне мислення учнів [5].

Уміння педагога формулювати такі запитання є обов'язковою умовою розв'язання цієї проблеми. З іншого боку, він має навчити також учнів формулювати запитання різного рівня у процесі дослідження того чи іншого джерела знань. Визначаючи критичне мислення як критичне міркування та аналізуючи дослідження науковців, визначаємо три його елементи.

Перший – це відношення критика до даного явища, зображене в загальному судженні «добре» або «погано», визначення негативного або позитивного, істинного або хибного в роботі, вміння зробити висновки. *Другий* – обґрунтування оцінки з вибором аргументу, шляхом аналізу доказів, істинності суджень, причин помилок або досягнень, спираючись на закономірності природи та суспільства, на досягнення науки, техніки. *Третій* –

припущення щодо вдосконалення предмета, явища, яке оцінюється. Тоді механізм критичного мислення, включає розумові операції, що визначають процес міркування та аргументації: постановка мети, виявлення проблеми, висування гіпотези, приведення аргументів і їх обґрунтування, прогнозування наслідків, прийняття або неприйняття альтернативних точок зору.

Отже, питання значущості критичного мислення та тренування навичок даного типу мислення набули особливої актуальності, що виникла необхідність в тому, щоб навчити майбутніх педагогів приймати зважені рішення, що стосуються різних аспектів освіти та життя, а також вміти сприймати та аналізувати отриману інформацію. Натомість, важливо не лише використовувати критичне мислення, а в першу чергу розуміти сутність цього феномену задля кращого опановування критичним мисленням як практичною навичкою. Багатоаспектність критичного мислення, його феноменальність дозволяють розвивати професійну компетентність майбутнього педагога, що сприяє модернізації освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.
2. Волков Е. Критическое мышление: Статьи и тексты Евгения Волкова URL: <https://evolkov.net/critic.think/articles/> (Дата звернення: 09.03.2020).
3. Калінська Г.В. Критичне мислення на уроках англійської мови. URL: <https://naurok.com.ua/kritichne-mislennya-na-urokah-angliysko-movi-5346.html> (Дата звернення: 26.04.2020).
4. Мильруд Р. П. Компетентность в изучении языка. *Иностранный язык в школе*. 2004. № 7. С. 36-42.
5. Пометун О. Що таке таксономія Блума і як вона працює на уроці. URL: <https://www.criticalthinking.expert/usi-materialy/shho-take-taksonomiya-bluma-i-yak-vona-pratsyuue-na-urotsi/> (Дата звернення: 26.04.2020).
6. Терно С.О. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії: посібник для вчителя. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2012. 70 с

7. Халперн Д. Психология критического мышления. СПб.: Питер, 2000. 512с.

*Половинка А. В.,
студентка,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Коваленко О. А.,
старший викладач,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ У РІЗНОВІКОВІЙ ГРУПІ

У сучасній системі дошкільної освіти поряд з іншими питаннями вирішується питання виховання та навчання дітей в умовах різновікової групи. Як відомо, перші дошкільні установи (у тому числі в Україні) працювали саме з різновіковими групами. Вдало організована різноманітна діяльність дітей різновікової групи закладу дошкільної освіти (ЗДО) є важливим складником формування й розвитку особистості кожної дитини. Таку діяльність планують і проводять з урахуванням умов розвивального, предметного, природного середовища, а також потреб, інтересів та здібностей дітей.

Вихователі-практики говорять [3], що в умовах різновікової групи для старших дітей спілкування з молодшими є своєрідною «школою гуманізму», в якій вони вчаться турботливому ставленню і любові до інших людей, проявляють увагу до молодших – надають їм допомогу, організовують для них ігри, розваги. У молодших дітей з'являється можливість звернутися за допомогою не лише до вихователя, а й до старшої дитини, проявити до неї довіру, чомусь навчитися у неї.

Професійне використання педагогом усіх переваг різновікової групи буде сприяти формуванню в колективі правильних взаємин, інтересу дітей до спільних ігор. Гра приносить задоволення, радість, викликає різні почуття, хвилювання, є цікавою і доступною формою пізнання дітей, творчим відображенням їх вражень про навколишню дійсність.

До організації гри в різновіковій групі висувається ряд вимог [2]: діти молодшого віку не пасивні спостерігачі, а є активними учасниками ігрового процесу; вихователю слід дотримуватись принципу «від простого до складного», тобто навички, які формуються у дітей протягом усього дошкільного віку, з року в рік розширюються в обсязі й ускладнюються вимогами вихователя до їх виконання.

О. Попович [1] зазначає, що гра, як специфічна діяльність, неоднорідна. Кожен вид гри (дидактична, сюжетно-рольова, режисерська тощо) виконує свої функції у розвитку кожної дитини. У грі дитина долає суперечність між прагненням до більшої самостійності, активної участі у житті дорослих із реальними можливостями щодо цього. У грі дитина набуває основних навичок спілкування та встановлення контактів з однолітками, а в умовах різновікової групи ще й з дітьми іншого (молодшого чи старшого) віку. Наприклад, старші діти можуть з допомогою вихователя організувати для молодших ляльковий або настільний театр, літературне свято, вікторину. До виконання окремих нескладних ролей потрібно залучати малюків.

Творчі ігри є улюбленим видом самостійної ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Однак вони вимагають постійної уваги вихователя, його систематичного і тактовного керівництва, створення належних умов для ігор як у групі в цілому, так і для кожної вікової підгрупи дітей в умовах різновікової групи.

Список використаних джерел

1. Виховання та навчання дітей дошкільного віку в різновікових групах : курс лекцій / укладач О. М. Попович. Мукачево: МДУ, 2018. 104 с.

2. Організація ігрової діяльності в різновіковій групі. URL: <http://pedkopilka.com.ua/blogs/irina-kotova/organizacija-igrovoi-dejatelnosti-v-raznovozrastnoi-grupe-1084.html> (дата звернення 21.04.2020).

3. Праця з дітьми в умовах різновікової групи : сторінка керівника. URL: <https://dnz2zhrvo.jimdofree.com/> (дата звернення 21.04.2020).

*Пустовіт І. М.,
студентка,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Коваленко О. А.,
старший викладач,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ФОРМУВАННЯ ЧАСОВИХ УЯВЛЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

З поняттям «час» людина стикається щодня, щохвилини, дивлячись кожного ранку чи вечора у вікно, на годинник або календар. Знайомство дитини дошкільного віку з навколишнім світом включає в себе і ознайомлення з тим, як події відбуваються та змінюються у часі. Чим більше підростає дитина, тим життєво необхідніше їй самій навчитися орієнтуватися в часі: вимірювати та визначати час, планувати і регулювати у часі свою діяльність тощо.

Формування часових уявлень та їх вплив на розвиток дітей дошкільного віку досліджували К. Щербакова, О. Грибанова, А. Сазонова, Т. Поніманська та ін. У психолого-педагогічних дослідженнях виокремлюють такі засоби, що забезпечують навчання дітей орієнтування в часі [5]: накопичення соціального досвіду в різних видах діяльності (гра, праця, навчання); художні засоби (картинки, фотографії, художня література); суспільні та природні явища навколишньої дійсності, різноманітні моделі.

Час завжди рухається в одному напрямку – від минулого до майбутнього, його не можна повернути, затримати і тим більше показати. Поняття часу належить до абстрактних понять, тому сприймання та опанування його особливостей дошкільникам, як зазначає К. Щербакова [6], дається непросто.

Уявлення дітей про час у дошкільній педагогіці розглядається як складова частина, перш за все, їх інтелектуального, гармонійного та всебічного розвитку.

У Базовому компоненті дошкільної освіти [1] у розділі «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі (сенсорні еталони)» серед компетенцій, якими має володіти дитина дошкільного віку зазначено:

- визначає, встановлює часову послідовність подій, вживає такі слова, як *вчора, сьогодні, завтра, раніше, пізніше, зараз, спочатку, тепер, давно, скоро*;
- розуміє властивості часу, володіє такими часовими поняттями, як *на світанку, в сутінках, опівдні, опівночі, доба, тиждень, місяць, рік*;
- має уявлення про причинно-часові залежності ритмічних природних явищ, як *тривалість секунди, хвилини, години*;
- може визначити час за годинником, знає, що година складається з хвилин, оцінює часові інтервали;
- називає порядок та пояснює послідовність пір року, днів тижня, частин доби;
- встановлює причинно-наслідкові зв'язки між різними явищами в природному та соціальному довкіллі.

Здійснивши аналіз різних чинних програм розвитку дітей дошкільного віку, а саме: «Дитина» [2], «Я у світі» [4]; «Українське дошкілля» [3], – ми прийшли до висновку, що формування у дошкільників уявлень про час здійснюється за наступною схемою:

- ранній вік – діти вчать за малюнками розрізняти частини доби, запам'ятовують слова *день – ніч*;
- молодший дошкільний вік – діти називають частини доби (*ранок, день, вечір, ніч*), навчаються розрізняти пори року за характерними ознаками, знайомляться з деякими часовими відношеннями (*тепер – пізніше, спочатку – потім, учора – завтра*);
- середній дошкільний вік – діти закріплюють попередні уявлення про частини доби та часові відношення, вчать розрізняти пори року, а також засвоюють нові відношення *швидше – повільніше*;

– старший дошкільний вік – діти усвідомлюють послідовність днів тижня, розрізняють і називають пори року, їх послідовність і тривалість, навчаються розрізняти та користуватися різними видами календарів та годинників.

Оскільки основною діяльністю дітей дошкільного віку є ігрова діяльність, тому формування уявлень про час і часові відношення здійснюється, насамперед, у грі й ігрових вправах. Під час проходження педагогічної практики у закладах дошкільної освіти (у різних вікових групах) ми використовували наступні:

– ранній вік: словесна гра «Коли це буває?» (вчити визначати частини доби *день і ніч*), «Коли спати, коли бавитися» (закріплювати знання про частини доби, тобто вміння орієнтуватися в часі);

– молодший дошкільний вік: «Наш день» (вчити визначати частини доби, вміти їх розпізнавати на картинках), «Що спочатку, а що потім?» (ознайомлювати з часовими відношеннями *тепер-пізніше, спочатку-потім*), «Яка пора року?» (вчити розрізняти пори року за їх характерними ознаками);

– середній дошкільний вік: «Кожну картинку – на своє місце» (вчити зіставляти певні дії під певний час доби), «Знайди, що не так» (вчити розрізняти пори року за дитячими розвагами), «Частина доби» (закріплювати знання про різні частини доби), «Пори року» (закріплювати знання про пори року за їх ознаками);

– старший дошкільний вік: «Що за чим» (закріплювати знання про послідовність днів тижня за певними ознаками), «Чим схожі і чим відрізняються?» (формувати уявлення про сезонні ознаки на основі проведення порівняння), «Назви сусідів» (закріплювати знання про дні тижня, називати з будь-якого дня), «Котра година?» (вчити користуватися годинником і називати час за годинниковими стрілочками) та ін.

Формування часових уявлень у дітей дошкільного віку має велике значення для їх подальшого розвитку. Час сприймається дитиною опосередковано, через конкретизацію часових одиниць і відношень у постійно повторюваних явищах життя та їх діяльності. Успішна реалізація формування

часових уявлень у дітей дошкільного віку можлива завдяки цілеспрямованій роботі педагога та застосуванню ним відповідних форм і методів навчання.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богущ, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; авт. кол-в: Богущ А. М., Беленька Г. В. та ін. – К.: Видавництво, 2012. – 26 с.
2. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, Н. І. Богданець-Білокаленко та ін. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 304 с.
3. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільля» / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 264 с.
4. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі». У 2 ч. Ч. II. Від трьох до шести (семи років) / Аксьонова О. П., Аніщук А. М., Артемова Л. В. та ін.; наук. кер. О. Л. Кононко. – Київ : ТОВ «МЦФЕРУкраїна», 2014. – 452 с.
5. Сазонова А. В. Загальнотеоретичні основи природничо-математичної освіти дітей дошкільного віку / А. В. Сазонова. – К.: Видавничий дім «Слово», 2010. – 248 с.
6. Щербакова К. Й. Теорія і методика математичного розвитку / К. Й. Щербакова, 2005. – К. : Євр. університет.– 261с.

*Сичук В. Г.,
бакалаврант, Черкаський
національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Нікітська Ю. М.,
канд. пед. н., ст. викладач, Черкаський
національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

КОМПОНЕНТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Нині метод експериментування є одним із ефективних методів пізнання явищ й закономірностей навколишнього світу, що формується в системі дошкільної освіти. Експериментування – це особливий спосіб духовно-практичного освоєння дійсності, спрямований на створення таких умов, в яких предмети найбільш яскраво виявляють свою сутність, приховану в звичних ситуаціях. Найважливіша особливість експерименту полягає в тому, що в процесі його здійснення дитина набуває здатності управляти тим або іншим явищем: викликати або припиняти його; змінювати це явище в тому чи іншому напрямку.

Поняття «експеримент» в психологічному словнику Р. Немова визначається як «...основний метод дослідження в сучасних науках, що дозволяє отримувати надійні дані про причинно-наслідкові залежності, що існують між досліджуваними в них явищами. При експерименті, зазвичай, створюється штучно або використовується стихійно отримана, незвичайна ситуація, в якій явище, що зацікавило експериментатора, можна вивчити найкращим чином» [3, с. 147]. Тому, експеримент розглядається вченими багатозначно: і як спосіб пізнання дійсності, заснований на його безпосередньому, чуттєвому практичному освоєнні, і як метод навчання, і як засіб, якщо ми розглядаємо досвід через призму діяльності, що використовується для вирішення певних освітніх завдань.

Експериментування дозволяє здійснювати активний пошук шляхів вирішення завдань, висунення припущень; забезпечує реалізацію висунутої гіпотези в дії і узагальнення висновків. Експериментування сприяє розвитку самостійності, цілеспрямованості, здатності змінювати деякі предмети і явища з метою досягнення певного результату. Також під час експериментування розвивається вміння аналізувати, виявляти взаємозв'язки і взаємозалежності між предметами та їх особливостями [4, с. 355].

У природничо-науковій освіті дошкільників зал або обладнана частина групи для експериментування передбачає наступні компоненти: дидактичний, устаткування й стимулюючий компонент. Дидактичний компонент представлений пізнавальною літературою, атласами, тематичними альбомами, серіями дидактичних ілюстрацій до необхідної теми, схемами, таблицями, моделями з кроками виконання експериментального дослідження. Організуючи самостійну діяльність дітей дошкільного віку для виконання дослідів вихователь може використати такі алгоритми: схематичні малюнки виконання дослідів та експерименту. Умовні позначки потрібно розробляти разом з дітьми про необхідні та заборонні правила поведінки в куточку проведення дослідів [2, с. 61].

Компонент обладнання – це обладнання допоміжні: механічний годинник, лінійки, мікроскоп, збільшувальне скло, пісочний годинник, лупи, компас, кравецькі метри, трикутник, магніти тощо; тканини, нарукавники, фартухи, гумові рукавички [2, с. 63].

Компонент стимулюючий – це набір зроблений з різних матеріалів (скло, пластмаса, кераміка, метал) необхідних місткостей різної конфігурації та обсягу; воронки різного розміру і матеріалу, сита; природний матеріал: глина, камінчики, мушлі, пісок, пір'я, шишки, листя, мох та ін.; утилізований матеріал: шматочки шкіри, дрiт, тканини, хутра, пробки, пластмаси, та ін.; технічні матеріали: скріпки, гайки, гвоздики, болти та ін.; різні види паперу: звичайний, картон, копіювальний, наждачний та ін.; барвники: нехарчові (гуаш, акварельні фарби), харчовий; медичні матеріали: колби, піпетки, дерев'яні палички, шприци (без голки), мензурки, мірні ложки, гумові груші та ін.; інші матеріали:

повітряні кулі, дзеркала, борошно, масло, цукор, сіль, прозорі і кольорові форми та ін. [2, с. 64].

В якості лабораторного посуду використовуються стаканчики з-під морозива, з-під йогуртів, пластикові пляшки, тобто наочно демонструють дітям можливість вторинного використання матеріалів, які в надлишку викидаються і забруднюють навколишнє середовище. Оскільки це ключовий виховний момент, важливо, щоб все було підписано або намальовані схеми-позначення. Можна використовувати різні баночки з кришками і кіндер-сюрпризи.

Щоб записувати результати проведеного дослідження рекомендується вести: картотека дослідів, схеми, щоденник, особисті блокноти дітей для фіксації результатів дослідів, міні-стенд «Про що хочу дізнатися завтра»; картки підказки («Що дозволено або заборонено?» у вигляді знаків), «Що можна, що не можна»; персонажі, наділені певними рисами («Незнайко») від імені якого моделюється проблемна ситуація.

Експериментування дітей дошкільного віку тісно пов'язане з іншими видами діяльності – спостереження, бесіда, пояснення (вміння чітко висловити свою думку полегшує проведення досвіду, в той же час як поповнення знань сприяє розвитку мови). Але самоспостереження може відбуватися і без експерименту, в той же час як експеримент не може обійтися без спостереження об'єктів [1, с. 9]. Зв'язок експериментування дітей дошкільного віку з образотворчою діяльністю також двохсторонній. Чим сильніше будуть розвинені образотворчі здібності дитини, тим точніше буде зареєстрований результат природознавчого експерименту. У той же час, чим глибше дитина вивчить об'єкт в процесі ознайомлення з природою, тим точніше зможе передати його деталі під час образотворчої діяльності.

Отже, ми схарактеризували основні компоненти експериментальної діяльності, і дійшли висновку: їх застосування у закладі дошкільної освіти вчить дітей раціонально міркувати, сперечатись, сміливо висловлювати власну думку. Експериментальна діяльність розвиває емоційну сферу дитини, її творчі здібності, формує трудові навички, зміцнює здоров'я за рахунок підвищення загального рівня рухової активності; сприяє розвитку мовлення, і формує

особистість дошкільника повноцінною, гармонійною і здатною активно із зацікавленістю пізнавати світ.

Список використаних джерел

1. Іванова А. Методика організації екологічних спостережень і експериментів в дитячому садку : Посібник для працівників дошкільних закладів. Житомир : ФОП «Левковець». 2014. № 12. С. 9–10.

2. Локтіонова З. Варигіна В. Пошуково-пізнавальна робота в дитячому садку / З. Локтіонова, В. Варигіна // Методист. 2016. № 8. С. 60–64.

3. Психологічний словник / Р. Немов. Москва : Гуманітарії. вид. центр ВЛАДОС, 2017. 560 с.

4. Яшина В. Розвиток пізнавальної активності дітей дошкільного віку в процесі експериментальної діяльності (з досвіду роботи) / В. Яшина, М. Ведерникова, А. Тебенькова // Молодий вчений. 2017. № 18. С. 354–357.

*Скакун Н.С.,
аспірантка, Черкаський національний університет імені
Богдана Хмельницького,
Україна*

ЕФЕКТИВНИЙ КОНТЕНТ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВИПУСКНИКІВ

Швидкоплинні трансформації в освіті України вимагають від викладача нової генерації вміння швидко адаптуватися до будь-яких умов, знаходити нові й нестандартні інструменти навчання та сконцентрувати свою увагу на розвитку тих навичок та вмінь, які гарантуватимуть успішне працевлаштування та самореалізацію випускникам закладів вищої освіти. На сьогоднішній день критичне мислення, навички командної роботи та креативність займають першість у списках якостей, які наразі затребувані на ринку праці та гарантують конкурентноспроможність особистості у будь-якій галузі. Разом з тим зростає й роль сучасного викладача як наставника та майстерного

фасилітатора освітнього процесу, адже серед ключових навичок майбутніх професіоналів знаходимо: вміння навчати інших, генерувати значну кількість ідей, аналізувати свої дії та здатність приймати неординарні рішення[3, с.45]. Тому, в першу чергу, робота викладача має бути зорганізована у креативному руслі та відрізнитися:

- ✓ використанням новітніх методів і технологій навчання;
- ✓ упровадженням евристичного навчання;
- ✓ складанням освітнього контенту на основі нейродидактики;
- ✓ застосуванням полісенсорного й мультимодального навчання;
- ✓ організацією творчих колаборацій та оригінальних міждисциплінарних інтеграцій;
- ✓ залученням до STEAM-освіти та різноманітних цифрових активностей тощо.

Актуальність проблематики креативності й технологізації в галузі вищої педагогічної освіти пов'язана з розширенням інновацій та урізноманітненням форм навчання. В цьому аспекті доцільним буде виділити кілька освітніх особливостей щодо створення ефективного навчального контенту з метою розвитку креативного мислення:

1) *дистанційна форма навчання*, яка розширює можливості креативного мислення як викладача (руйнування шаблонів традиційного освітнього процесу), так і студентів (розвиток навичок тайм-селфменеджменту, навчання в умовах відкритого простору тощо);

2) *наповнення дидактичних матеріалів візуальними джерелами*: ілюстрації, інфографіка, освітні скетчі, скрайби тощо, які сприятимуть кращому оволодінню інформацією, запам'ятовуванню та стануть інструментом вивчення мистецтва ставити запитання, що є актуальним для будь-якої навчальної дисципліни;

3) *технології інтерактивного навчання*, які підвищують мотивацію як викладача, так і студентів, а також сприяють формуванню професійної спрямованості особистості майбутніх фахівців[2, с. 107];

4) *арт-терапія* як метод активізації асоціативного та метафоричного мислення, створення емоційно забарвленого клімату освітньої діяльності, сприяння процесам інсайтного осяяння та генерування ідей;

5) *прийоми ТРВЗ-технології* (теорії розв'язку винахідницьких завдань), своєю чергою, важливі для розвитку уяви та фантазії, мовлення та мислення, загальних здатностей до творчості, тобто креативності.

Проте слід зазначити, ефективним навчальний контент буде лише тоді, коли викладач зуміє правильно поєднати ті чи ті елементи нестандартного навчання, уникне перенасичення активностями, щоб студенти не втратили інтересу до предмета і не розчарувалися у якості знань. Креативне викладання не обмежується лише інноваційним елементами навчання чи їх різноманітним поєднанням, а й «включає в себе всі характеристики якісного викладання – в тому числі високу мотивацію, високе очікування, вміння спілкуватися і слухати, вміння цікавити, займатися і надихати, вміння імпровізувати та експериментувати»[1].

Важливим елементом будь-якого заняття є також правильно сформульоване на його початку проблемне запитання. Саме навколо його вирішення має і розгортатися як новий фактологічний матеріал, так і мозкова активність учасників освітнього процесу у напрямку нестандартного мислення, генерування унікальних ідей та пошуку оригінальних рішень окресленої проблеми. Та як би ефективно не був складений навчальний контент викладач повинен враховувати основні засади нейродидактики – принципи, за якими навчається наш мозок. Тобто необхідно враховувати стиль викладання, важливість емоційного інтелекту, злагоджену роботу обох півкуль головного мозку (поєднання логічного викладу з творчими завданнями).

Підсумовуючи вищесказане зазначимо, що креативність викладача – це необхідна складова ефективного освітнього процесу в умовах реформування системи освіти України. Позачерговим завданням педагога є вміння зрощувати в собі ентузіазм та енергійність, оригінальність та нестандартність, розвивати самоефективність та навички життєтворчості. Адже не випадково Р. Штернберг автор інвестиційної теорії креативності, науковець в галузі дивергентного

(креативного) мислення зазначав: *«Найпотужніший спосіб розвинути креативність у своїх учнях – бути зразком для наслідування, бо вони стають креативами не тоді, коли їм кажуть, а тоді – коли демонструють»* [4].

Список використаних джерел

1. Кондрашова А.В. Креативність викладача як основа ефективного викладання в інформаційному суспільстві / А.В. Кондрашова, І.В. Бурчало // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://cutt.ly/dyc58Xe>

2. Левченко Я. Е. Технологія візуалізації в інтерактивному навчанні майбутнього вчителя іноземної мови / Я. Е. Левченко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. - 2016. - Вип. 26. - С. 105-109

3. Скакун Н.С. Нова українська школа: креативний компонент / Н.С. Скакун // Ключові питання наукових досліджень у сфері педагогіки та психології у ХХІ ст.: збірник тез. – Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2018. – Ч.2. – С. 45

4. Martin, David (June, 2012) Little Birds with Broken Wings. - Write Life Publishing. – 270p.

*Соловей Ю. О.,
аспірантка кафедри дошкільної освіти,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Ніколаєску І. О.,
доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА» ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

Зміни у соціальних та економічних сферах, що відбулися на межі третього тисячоліття в Україні, спонукали до перегляду досліджень в галузі управління, звернення до світового досвіду країн, що існують в умовах ринку та накопичили колосальні управлінські знання. Управління – це мистецтво, що є вирішальними чинником, який забезпечує успіх реформ. Сьогодні дуже гостро постає потреба не тільки у простих виконавцях, а й у генераторах творчих ідей, керівниках-професіоналах, які спроможні нести відповідальність за стан справ в організації та забезпечувати її прогресивний розвиток [5, с. 293].

Згідно з чинною редакцією Національного класифікатора України: Класифікатор професій (ДК 003:2010) із змінами, затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 4 березня 2016 року № 394), магістр дошкільної освіти має право обіймати такі посади: керівники підрозділів у сфері освіти та виробничого навчання; Директор закладу дошкільної освіти; Завідувач відділу (у складі управління освітою); Директор (завідувач) дошкільного навчального закладу; Менеджер (управитель) систем якості (012 Дошкільна освіта); Методист з дошкільного виховання; Методист; Вихователь-методист; Інспектор з дошкільного виховання; Інспектор-методист; Фахівець з дошкільного виховання.

Актуальність даної теми підтверджують наукові розвідки таких вітчизняних вчених як:

– Л. Васильченко, Л. Ващенко, В. Зверев, Л. Калініна (питання управління загальноосвітніми навчальними закладами як соціальними системами з урахуванням інноваційних змін);

– В. Берека, В. Пекельна (методологічні засади та концептуальні підходи до підготовки фахівців з менеджменту освіти та їх професійної компетенції);

– Т. Бурлаєнко (зміст і структуру економічної компетентності майбутніх управлінців в галузі освіти);

– Г. Дмитренко, Г. Єльнікова (умови ефективності управління, основи наукового управління).

Зарубіжні вчені, які розглядали проблеми управління закладами освіти та процес професійної підготовки управлінців в галузі освіти досліджували М. Берлінгейм (керування освітою та самоврядування), М. Генсон (керування освітою та організаційна поведінка), Т. Ковальський (проблемні ситуації в керуванні освітою), А. Тайджнман (моніторинг стандартів освіти).

За В. Пекельною, управління – це «процес реалізації системи заходів впливу на педагогічний та дитячий колективи з метою вирішення соціальних завдань щодо формування особистості, необхідний суспільству для його подальшого існування та розвитку» [4].

Ми суголосні з думкою Л. Пасечнікової [3, с. 74-76], що сучасній освітній установі необхідний директор з новою логікою мислення, з глибокими знаннями педагогіки, психології, права, економіки та з новою управлінською культурою.

Відтак, підготовка магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» до управлінської діяльності в дошкільній освіті повинна ґрунтуватися на розвиткові системного та критичного мислення, вмінні вирішувати нестандартні управлінські завдання, вмінні керівництва у нових умовах, стимуляції до постійного отримання нових знань галузі управління як особливого типу професійної діяльності.

Досить важливою навичкою майбутнього управлінця в галузі дошкільної освіти варто виділити моделювання майбутньої діяльності. Моделювання майбутньої діяльності – це мислинневий процес планування передбачуваного результату, продумовування складу та структури майбутніх дій. Спланувати майбутню діяльність означає: визначити цілі, склад, структуру дій (побудувати організаційну структуру: хто? які дії? хто контролює? В які терміни?).

Необхідною умовою набуття майбутніми управлінцями в галузі дошкільної освіти є належний рівень розвитку в них загальних компетентностей: загальнонавчальної, інформаційно-аналітичної, дослідницько-праксеологічної, комунікативної, громадянської, етичної, соціокультурної, міжособистісної взаємодії, адаптивної, рефлексивної, здоров'язбережувальної та інформаційно-комунікаційної [2, с. 3].

Магістр у галузі дошкільної освіти має оволодіти поглибленими теоретичними та практичними знаннями, гнучкими вміннями і сталими професійними навичками задля здійснення управлінської, адміністративної, моніторингової, психологічної діяльності. Здобувач вищої освіти має набутти здатності організувати дошкільну освіту, здійснювати моніторинг її реалізації, методично-просвітницьку і психологічну діяльність у ЗДО, здійснювати правове регулювання та управління адміністративно-господарською діяльністю ЗДО, здійснювати контроль за діяльністю закладу дошкільної освіти та набутти здатності до професійного самовдосконалення [2, с. 4].

В основі змісту професійної підготовки магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» до управлінської діяльності в дошкільній освіті мають бути науково обґрунтовані, актуальні, професійно значущі знання, а також практичні вміння і навички, які забезпечують готовність фахівця дошкільної освіти до виконання професійних функцій [1, с. 98].

Означені аспекти підготовки магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» до управлінської діяльності підтверджують різноплановість обраної проблеми. Сучасному суспільству потрібен компетентний, ерудований керівник системи освіти, готовий до самовдосконалення, дослідницької роботи і власного

професійного становлення. Підготовка магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» до управлінської діяльності повинна відповідати вимогам демократичного українського суспільства [5 с. 296].

Отож, варто відзначити, що дієвим компонентом підготовки магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» до управлінської діяльності є психолого-педагогічна підготовка, яка дозволяє вирішити проблему формування певних компонентів готовності до управлінської діяльності. Ефективність підготовки залежатиме від логічно дібраного та чіткого змісту освітньої діяльності. Фахова підготовка магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» є професійною підготовкою та сприяє підготовці до майбутньої управлінської діяльності.

Список використаних джерел

1. Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/16125>.

2. Добош О. Фахові компетентності організатора дошкільної освіти в процесі магістерської підготовки // Дослідження різних напрямків розвитку психології та педагогіки: збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (16-17 червня 2017 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2017. – С. 98

3. Пасечнікова Л. Інноваційні підходи до підвищення професійної майстерності керівників / Л. Пасечнікова // Імідж сучасного педагога. – 2013. – №8-9. – С. 74-76

4. Пекельна В. Управління школою / В. Пекельна. – Дніпропетровськ, 2002. – 260 с.

5. Товканець О. Проблема підготовки фахівців з менеджменту освіти у сучасній психолого-педагогічній літературі / О. Товканець // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2016. – №1 (38). – С. 293; С. 296

*Тимченко О. С.,
магістрант, Черкаський національний університет
імені Б. Хмельницького, Україна
наук. керівник – Гнезділова К. М.,
доктор пед. наук, професор,
професор кафедри дошкільної освіти,
Черкаський національний університет
імені Б. Хмельницького, Україна*

ВПЛИВ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗВО НА РОЗВИТОК ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

Питання взаємозалежності освітнього середовища та потенціалу майбутніх вихователів вивчене недостатньо і часто не розглядається як важлива складова формування майбутнього конкурентоспроможного фахівця, хоча науковцями вже доведена пряма закономірність впливу середовища на розвиток особистості. Однак, не зважаючи на значну кількість проведених досліджень з цієї проблематики, все ж таки поза увагою залишаються передумови формування сприятливого освітнього середовища в ЗВО для розвитку особистісного потенціалу майбутніх вихователів.

Особливостям важливості створення сприятливого освітнього середовища ЗВО присвячені праці Е. Бондаревської, О. Газман, В. Дрофи, В. Панова, М. Кларин, Е. Крилової, В. Ясвін. Поряд з результатами створення сприятливого освітнього простору науковці І. Базаркіна, Л. Васюк, Н. Водоп'янова, В. Новгородська, Р. Олексенко, В. Олефір, Л. Петько, Н. Родіна, В. Слободчиков та ін., наголошували на актуальності й значущості питання розвитку особистісного потенціалу в залежності взаємовідносин особистості та освітнього простору.

У сучасних науково-педагогічних джерелах посіла думка про те, що «ціль ЗВО – підготовка інтелігентної, освіченої (яка знає, де знайти те, чого вона не знає), всебічно розвинутої людини, котра володіє творчим гуманним мисленням, відчуттям особистої гідності та відповідальності, постійно

самовдосконалює себе, «будуючи» при цьому гармонічні відносини зі світом, природою та іншими людьми» (за І. Беккер та В. Журавчик) [1, с. 132].

Результати проведеного теоретичного аналізу наукової літератури уможлиблюють формулювання таких висновків: реалізація зазначених вище положень щодо мети діяльності закладів вищої освіти можлива при створенні сприятливого освітнього середовища; відсутність єдиного підходу до розкриття смислового поля лексеми «освітній простір». Так, Ю. Бабанський у поняття «освітній простір» вміщує сукупність фізичних чинників освітнього закладу [5, с. 241]. Натомість Т. Борисова вбачає у терміні «освітній простір» об'єктивну соціальну реальність, представлену сукупністю матеріальних, політичних та соціально-психологічних факторів [2]. Проте В. Панов наводить тлумачення поняття «освітній простір» як педагогічно організовану систему умов для втілення комплексу потреб особистості [4]. Також варто зазначити, що у науковій педагогічній літературі трапляється ототожнення понять «освітній простір» та «освітнє середовище».

З огляду на вплив освітнього середовища ЗВО на розвиток особистісного потенціалу вбачаємо доцільним тлумачення «освітній простір» в розумінні А. Шумакової, де «освітній простір» – цілісна інтегративна одиниця соціуму та світового освітнього простору, нормативно чи стихійно структурована, наділена власною системою координат, які визначають можливість для саморозвитку та самодетермінації особистості на різних етапах її становлення [1, с. 133].

На основі теоретичного аналізу психолого-педагогічних джерел вбачаємо важливою передумовою забезпечення оптимального розвитку особистісного потенціалу майбутнього вихователя створення комфортного освітнього середовища, що базується на педагогічній взаємодії, співробітництві та співтворчості суб'єктів освітнього процесу (викладача й студентів). Підсумуємо: освітній простір навчального закладу – багатокomпонентна та багаторівнева система, яка включає в себе не лише окремий заклад разом з обладнанням та меблями, але і специфічні цілі, задачі та умови навчання, а також чинники, зв'язки та взаємодію суб'єктів освітнього процесу, що

визначають характер педагогічних процесів. Освітнє середовище трактується нами як сукупність конкретних умов для розвитку і діяльності суб'єктів освітнього процесу (майбутніх вихователів), зокрема для розвитку їх особистісного потенціалу.

Теоретичний аналіз психолого-педагогічних джерел дає змогу стверджувати, що пошук оптимальної моделі освітнього простору закладу вищої освіти знаходиться у взаємозалежності з запитом суспільства на розвиток інноваційної освіти, яка орієнтується на майбутнє, підготовку конкурентоспроможних фахівців та розвиток гармонійних в інтелектуальному, культурному та моральному світлі громадян.

З метою розвитку особистісного потенціалу майбутніх вихователів необхідно створювати в ЗВО такі психолого-педагогічні умови як: забезпечення закладом і викладацьким складом комфортного освітнього середовища, консультування і підтримка з боку викладачів магістрантів у проектуванні освітньої траєкторії навчання, мотивація до пошукової діяльності та участі в творчих проектах під час поза аудиторної діяльності [3]. Врахування даних умов сприяє самоідентифікації студента, розвиває його творче мислення, позиціонує його як успішну особистість та закладає підґрунтя компетентного фахівця в майбутньому.

Отже, освітній простір ЗВО постійно та безперервно впливає на особистість студента, на формування та закріплення в нього зазначених стандартами компетентностей. Місце освітнього простору виявляється, окрім теоретичної подачі знань, у ступені активності в ньому самого суб'єкта в процесі взаємодії з цим простором. Науковцями всього світу вже доведено: успішна реалізація в майбутній професійній сфері студента, можлива в тому разі, коли відносини між ЗВО та студентом протягом всього навчання будуються на партнерських засадах (суб'єкт-суб'єктивна взаємодія). Освітній простір в умовах суб'єкт-суб'єктної взаємодії та творчого діалогу сприяє формуванню компетентного майбутнього фахівця, розвиває особисті та професійно-значимі якості, позитивно впливає на його особистісний потенціал.

Список використаних джерел

1. Беккер И. Л. Образовательное пространство как социальная и педагогическая категория / И. Л. Беккер, Журавчик В. Н. // Известия ПГПУ им. В. Г. Белинского. 2009. № 12 (16). С. 132–140.

2. Борисова Т. Г. Образовательное пространство как фактор социального воспитания школьников. Теория и методика воспитания (социальное воспитание): дис. канд. пед. наук: 13.00.06: защищена 21.05.1999 / Т. Г. Борисова; науч. рук. В. Г. Бочарова; Ин-т педагогики социальной работы Российской Академии образования. – Москва, 1999. – 205 с.

3. Гнезділова К. М. Розвиток особистісного ресурсу магістрантів у професійному навчанні в умовах класичного університету / К. М. Гнезділова // Молодь і ринок : щомісячний науково-педагогічний журнал. – Дрогобич: Дрогобицький державний педагогічний університет імені І. Франка. – 2015. – № 8 (127). – С. 42-46.

4. Панов В. И. Психодидактика образовательных систем: теория и практика. Серия «Практическая психология» / В. И. Панов. – Санкт-Петербург : Питер, 2007. – 352 с.

5. Семенова Е. А. Роль образовательного пространства в развитии профессионального самосознания студентов технического университета / Е. А. Семенова // Вестник ИрГТУ. – 2008. – №4 (36). – С. 241-246.

*Тітенко М. В.,
студентка,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна,
науковий керівник – Гнезділова К. М.,
доктор педагогічних наук, професор,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я

Однією з найважливіших передумов розвитку суспільства є здоров'я громадян. Формування відповідального ставлення до свого здоров'я у молодшого покоління є одним із основних завдань, які постають перед педагогами у системі виховання. Вирішення цієї проблеми полягає у тому що саме на початку формування дитини як соціально залежної особистості потрібно формувати у неї правильне відношення до свого здоров'я, як до найвищої людської цінності. На рівні дошкільної освіти це питання набирає актуальності, оскільки різноманітні фактори до яких можна віднести екологічний стан, охорону здоров'я, умови життя, все це впливає на розвиток дитини з самого її народження. На теперішній час лише третя частина дітей дошкільників вважається здоровою.

Здоров'я є основним ресурсом фізичного та духовного вдосконалення, встановлення власної умовної гармонічності природних та соціальних рис особистості. Здоров'я забезпечує достатню протяжність життя та її соціальну дієздатність, в також визначається як форма і стан життєдіяльності.

Аналізуючи наукову літературу можна зазначити, що дослідженнями за визначеною тематикою займалися такі вчені як І. Бех, П. Кононенко, Т. Кононенко, О. Конопко та ін., в наукових працях яких були визначені основні напрями, технології та умови формування культури здоров'я у дітей старшого дошкільного віку [3, с. 117].

Проте, незважаючи на доволі значний обсяг досліджень з цього проблемного поля, поняття «культура здоров'я» підлягає більш детальному вивченню. Так, Р. Бедрань зазначає, що окремо поняття «культура» в загальному значенні – це результат людської діяльності, в процесі якої людина здобуває загальноприйнятні цінності, і на основі вже здобутих знань, умінь та здібностей, оволодіває новими. Культура сприяє не тільки подальшому самовдосконаленню особистості, а також задоволенню її соціальних потреб, встановленню позитивних стосунків між людиною, природою та суспільством.

Аналіз наукової літератури свідчить, що поняття «здоров'я» не нове, так як у всі часи цінність здоров'я була на першому місці. Здоров'я як основна цінність життєдіяльності людини і всього суспільства розглядалася вченими, педагогами, філософами та лікарями як основна умова довільної діяльності людини та можливості гармонійного розвитку та навчання [4, с. 201].

Інші дослідники, які безпосередньо займаються вивченням питання культури здоров'я дітей дошкільного віку, пояснюють, що сукупність набутих знань та умінь діти використовують у своєму житті не тільки по відношенню до свого стану, а й до стану здоров'я оточуючих його людей. Результатом прямого та цілеспрямованого педагогічного впливу вихователя у дошкільника формується особисте бачення щодо цінності власного здоров'я, в нього є мотивація дотримуватись здорового способу життя та здоров'язбережувальної діяльності [2, с. 12].

Емоційне усвідомлення щодо важливості культури здоров'я також відіграє одну з найважливіших ролей, тому що воно є основним аспектом для формування ціннісного ставлення до отримання нових знань про здоров'я та його особливостей. Основною формою прояву цього ціннісного ставлення є діяльність, яка підкріплена мотивацією, дошкільник розуміє всю важливість та має уявлення про вплив на його всебічний розвиток, в результаті чого прагне до постійного покращення особистого фізичного стану.

Формування культури здоров'я у більшій мірі також залежить від способу життя сім'ї дитини, організації режиму дня, повсякденної діяльності. Важлива також участь обох батьків у житті дитини, їх вплив на формування особистих

якостей, які сприяють кращому та гармонійному накопиченню знань про культуру здоров'я. Формування ставлення до навколишнього світу також виховується в сім'ї, де діти збувають свій перший соціальний досвід, а також елементарні та базові правила поведінки.

Взаємозв'язки з сім'єю та близькими людьми є найсильнішими, тому якщо вони мають позитивний вплив, то це є головною умовою для фізичного, духовного, соціального та психічного розвитку, адже саме сім'я є найближчим оточенням дитини, в результаті якого здійснюється сильний вплив на формування культури здоров'я [1, с. 74].

Таким чином, можна сказати що результатом сформованої культури здоров'я дошкільника є усвідомлення дитиною того, що здоров'я – це найважливіша цінність у житті, її треба берегти, і відноситися до неї відповідально. Невід'ємним чинником розвитку культури здоров'я є також вплив безпосередньо сім'ї, в якій виховується дитина.

Здійснивши аналіз поняття «культура здоров'я», можна дійти висновків, що вона повною мірою реалізується в поведінці людини, і в результаті сприяє покращенню, зміцненню та збереженню здоров'я. Основним показником культури здоров'я вважається досягнення достатнього рівня фізичного, психічного, соціального та духовно-морального розвитку.

Аналіз наукової літератури щодо розвитку культури здоров'я у дітей старшого дошкільного віку умотивовує до висновку: важливим підґрунтям формування культури здоров'я є також правильний педагогічний вплив вихователя у закладі дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Бабюк Т. Й. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини / Т. Й. Бабюк. – Кам'янець-Подільський, 2015. – С. 74.
2. Бедрань Р. В. Виховання культури здоров'я дітей старшого дошкільного віку / Р. В. Бедрань // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : зб. наук. пр. – Одеса, 2016. – С. 12-16.

3. Пруткова О. Л. Проблема формування культури здоров'я дітей старшого дошкільного віку. Вісник Харківського Національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Валеологія: сучасність і майбутнє» / О. Л. Пруткова. – Харків, 2017. – С. 116-120.

4. Шинкар М. Ю., Брижак Н. Ю. Сутність поняття «культура здоров'я дітей дошкільного віку» у науковій літературі. Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука» / Ю. М. Шинкар. – Мукачєво, 2019. – С. 200-202.

*Уманець (Нижник) Д. О.,
студентка, Черкаський національний університет імені Богдана
Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Ляховець О. О.,
кандидат педагогічних наук, ст..викладач, Черкаський
національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

МУЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У сучасному світі, що стрімко розвивається та змінюється, постійно переживаючи соціальні та природні катаклізми, першочергової уваги потребує піклування про здоров'я дітей. Адже всі негаразди сьогодення можуть негативно відбитися на їхньому житті і призвести до невинних наслідків у майбутньому. Сучасні діти перенасичені негативною інформацією, позбавлені теплого спілкування з дорослими та однолітками. Багато з них просто не можуть витримати нервово-психічних навантажень удома та в дитячому садку. Нерідко дитяча нервова система не встигає адаптуватися до шаленого темпу і ритму нашого життя. Звідси – неспокій, нервовість, гіперактивність, погіршення продуктивної діяльності, виникнення психосоматичних хвороб.

Сьогодні, як ніколи, особливої актуальності набувають заходи зі створення нових ефективних методів реабілітації та профілактики, нетрадиційних підходів, що підвищують резервні можливості організму дитини. Тобто, очевидною постає необхідність упровадження в навчально-

виховний процес різних здоров'я підтримувальних технологій, серед яких заслуговує на увагу нова галузь психолого-педагогічного напрямку під назвою «музикотерапія». У перекладі з грецької термін «музикотерапія» означає «зцілення музикою» [5, с. 124].

У контексті шкільної освіти ми розглядаємо це поняття не в буквальному клінічному значенні, а як ефективний засіб моделювання й корекції внутрішнього стану учнів, розкриття їх природного потенціалу. Окрім того, в педагогічному сенсі, музикотерапія може бути дієвою допомогою в оптимізації навчально-виховної роботи, спрямованої на формування та розвиток особливої новітньої психокультури, яка в майбутньому, на думку вчених, дасть людству шанс на виживання й розквіт. «Музика, як носій сакральної інформації, і музична терапія, як могутній інструмент впливу, спроможні допомогти людині згармонізувати себе і свої стосунки зі світом... Саме поєднання педагогічних, психотерапевтичних методів з керованим музичним впливом може зробити переворот у долі як окремої людини, так і суспільства загалом» [3, с. 4; 4, с. 88].

В. Сухомлинський вважав, що в структурі людських художніх смаків музика посідає перше місце, випереджаючи інші види мистецтва. Вона виступає компонентом багатьох інших синтетичних видів мистецтв, формує середовище, створює унікальні умови для людського суспільства сприймати прекрасне в житті й мистецтві, допомагає людині стати чуйною, впливає на всі складові її психіки – уяву, почуття, мислення, волю, здібності [5, с. 126-127]. Музикотерапія – метод, що використовує музику як засіб корекції, як провідний фактор впливу (прослуховування музичних творів, індивідуальні та групові заняття музикою) [1, с. 56].

Принциповою основою музикотерапевтичних занять з молодшими школярами є:

- м'який, екологічний підхід до проблем людини, її неспішності або неповної самореалізації;
- орієнтація на притаманний кожній людині внутрішній потенціал здоров'я та сили, акцент на природньому прояві думок, почуттів та настроїв у

творчості, прийняття людини такою, як вона є, разом з притаманними їй способами самозцілення й гармонізації;

– способи гармонізації, в яких рівнозначну роль відіграють розум і почуття, тіло й дух, чоловічі й жіночі якості, здатність до інтроспекції та активної дії;

– переважно невербальна комунікація: людина, яка має труднощі в словесному описі своїх переживань, може їх виразити більш точно за допомогою символічної мови;

– прийоми та методи, які не вимагають розвиненості художніх здібностей та створення високохудожніх творів, і, внаслідок цього, є доступними практично для всіх;

– музикотерапія, арт-терапія, ігрова терапія мають інсайт-орієнтований характер, вони є засобами вільного самовираження й самопізнання, актуалізації латентних ідей і станів, а також сильним засобом зближення людей;

– художньо-творча діяльність дозволяє обходити цензуру свідомості, що забезпечує можливість дослідити позасвідомі процеси [4, с.121].

Продукти творчості є об'єктивним свідченням настроїв та думок людини, тому їх можна використовувати для ретроспективної, динамічної оцінки стану людини; створення атмосфери довіри, терпимості та уваги до внутрішнього світу людини, що викликає позитивні емоції, допомагає подолати апатію й безініціативність, сформувати більш активну життєву позицію; відповідність фундаментальній потребі людини в самоактуалізації – розкритті широкого спектру її можливостей та утвердження нею свого індивідуально-неповторного способу буття у світі; зосередження на мобілізації творчого потенціалу людини, внутрішніх механізмів саморегуляції та зцілення; максимальна ступінь свободи: людина виражає себе в тому стилі й тих формах, які відповідають її стану, особливостям і потребам; динаміка змін, яку можна охарактеризувати як рух людини від відсутності смислу до його утворення, від слабкості – до сили, від

фрагментарності – до єдності, від невпевненості в собі – до самодостатності [4, с. 123-124].

Л. Кузьмінська виокремлює такі цілі музичної терапії:

– активізація емоційних процесів (інтроспекція) у вигляді стимуляції процесів, які викликають інтрапсихічний аналіз патосихологічних конфліктів і їх усунення;

– активізація соціально-комунікативних взаємодій на невербальному та вербальному рівнях, які викликають подолання соціально-комунікативних порушень поведінки з патологічними ознаками;

– регуляція психо-вегетативно зумовлених порушень регуляції та інших станів психофізіологічного напруження;

– розвиток і диференціація здатності до естетичних переживань і насолоди, які сприяють руйнуванню обмежень, пов'язаних із патологіями переживань [2, с. 3-4].

Виділяють чотири основні напрямки лікувальної дії музикотерапії:

- 1) емоційне активування у ході вербальної психотерапії;
- 2) розвиток навичок міжособистісного спілкування (комунікативних функцій і здібностей);
- 3) регулюючий вплив на психовегетативні процеси особистості;
- 4) підвищення естетичних потреб особистості [2, с.6].

Перелічені вище знання, дають можливість педагогам гармонізувати навчальний процес, зменшити прояви агресії в учнів початкових класів та допомагає налагодити гарні стосунки між однолітками. Адже кожного дня педагог стикається з проявами агресивної поведінки. Усі ці прояви потрібно завчасно попередити та мінімізувати. Музикотерапія – є одним із найефективніших способів їх подолання в учнів початкових класів.

Список використаних джерел

1. Беседа Н. А. Здоров'язберезувальні технології як запорука ефективного навчання і виховання школярів: (тренінг для вчителів) / Н. А. Беседа // ПостМетодика. – 2010. – № 1. – С.47-53

2. Кузьмінська Л. Зміст та цілі музикотерапії в соціально-педагогічній роботі з дітьми-інвалідами / Леся Кузьмінська // Український науковий журнал «Освіта регіону. Політологія, психологія, комунікації». – 2011. – №4.

3. Малашевська І. А. Програма оздоровчо-освітньої роботи з дітьми старшого дошкільного віку «Веселкова музикотерапія» / І. А. Малашевська, С. К. Демидова. — Тернопіль: Мандрівець, 2015. – 44 с.

4. Побережна Г. Музикотерапія як інноваційна технологія особистісного розвитку / Г. Побережна // Вища освіта України. – 2010. – №3

5. Сто порад учителів / В. О. Сухомлинський. - К. : Рад. школа, 1988. - 310 с.

*Чередник Д. С.,
студентка, Черкаський національний
університет імені Богдана Хмельницького,
Україна
наук. керівник – Лугіна О. В.,
кандидат педагогічних наук, викладач,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

РОЗВИТОК ІНШОМОВНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність проблеми вивчення англійської мови зумовлена глобалізацією суспільного розвитку, зближенням націй, народів, держав та переходом від інструментальних до науково-інформаційних технологій. Іноземна мова швидкими темпами входить у сучасне життя українського суспільства, та включає його в світовий культурний простір. Таким чином знання іноземних мов стало потребою часу та є необхідним компонентом сучасної людини. Чільне місце серед найефективніших засобів навчання англійської мови дітей займає гра, яка сприяє закріпленню і розширенню знань про комунікативні навички спілкування англійською мовою, тренуванню оперативної та вербальної пам'яті.

Психолого-педагогічні аспекти оволодіння іноземною мовою у дошкільному віці виховання дітей дошкільного віку були предметом дослідження багатьох науковців різних часів (Басової Н., Безруких М., Бухбіндер В., Вронської І., Гальскової Н., Рогової Н. та ін.)

Мета статті полягає в обґрунтуванні ефективності використання гри як засобу навчання дітей дошкільного віку англійської мови.

Надзвичайно важливе значення для цілісного розвитку дітей має гра. В ігровій діяльності розвиваються мовлення й мислення дитини, формуються її почуття й сприйняття світу, збагачується емоційна сфера. У зв'язку з цим навчання англійської мови вирішується через ігрову діяльність, ігрові прийоми, за допомогою яких закладаються основи елементарної лексики дитячого спілкування. Гра пробуджує інтерес і активність дітей, дає їм можливість проявити себе в цікавій для них діяльності, а також сприяє швидкому та надійному запам'ятовуванню іншомовних слів та речень.

Аналізуючи власний практичний досвід ми можемо стверджувати, що гра має бути невід'ємним елементом кожного заняття і ні в якому разі не протиставлятися «головній» частині заняття. Ігрові моменти мають бути використані на всіх етапах, таким чином гра буде органічно пов'язана із заняттям і діти можуть не помічати те, що вони грають, і таким чином будуть у легкій та цікавій формі засвоювати пропонований матеріал з англійської мови. Зміст ігрового матеріалу має бути підібраний відповідно до віку дітей та індивідуальних особливостей дітей

Для навчання дошкільників англійської мови повинні використовуватися такі прийоми як запитання, демонстрація різноманітного унаочнення, вказівка, пояснення тощо.

Специфіка застосування ігрових методів при навчанні дошкільників англійської мови, перш за все, полягає в тому, що на заняттях вихователь виконує роль режисера-організатора і ведучого учасника ігрової діяльності. Він враховує уже набутий дітьми досвід участі у сюжетно-рольових, театралізованих іграх, іграх з правилами (дидактичних, рухливих, музичних, народних тощо).

Провідним методом на заняттях виступає дидактична та творча гра з розвитку англomовного мовлення дітей на основі елементарної лексики дитячого спілкування, в якій дії дітей регулюються ігровими завданнями та ігровими правилами. Зміст дидактичних ігор повинен мати як навчальні завдання так і бути пізнавально й емоційно насиченим, щоб дидактична гра була стимулятором мовленнєвої активності, примушувала говорити навіть мовчазних і сором'язливих дітей [1, с. 27].

На заняттях за основу ігрового сюжету береться життєвий досвід, конкретна діяльність із предметами – іграшками, дії в ігрових ситуаціях, імпровізація дітей. Розв'язання дидактичних завдань має бути пов'язане з виконанням предметної діяльності, рухів, мовленням, тренуванням вимови, слуханням музики, співом [1, с. 34].

Модель кожного заняття – це уявна ігрова ситуація в розгорнутому вигляді, що як норма охоплює все заняття. Під час ігрової діяльності діти мають бути ознайомленими зі змістом, правилами гри.

Вже на перших заняттях педагогу варто обрати для себе роль казкового героя і впродовж багатьох занять поспіль виконувати її. Це можуть бути персонажі англійських казок і мультфільмів або казок інших народів світу (Бембі, Вінні-Пух, Попелюшка і Принц та інші). Після того як вихователь обрав собі образ головним його завданням є - уникнення монотонності під час спілкування з дітьми. Кожне заняття має містити в собі елемент несподіванки або якийсь сюрприз.

Цей прийом дасть змогу дітям виконуючи роль казкового персонажа, діяти впевненіше, сміливіше, не боятися помилятися, проявляти винахідливість і самостійність у пошуку потрібних для мовленнєвої діяльності мовних засобів.

Для педагогів, які займаються навчанням дітей дошкільного віку англійської мови, доцільно ігри класифікувати:

- за кількістю дітей;
- за характером та формою поведінки дітей;
- за метою та завданням навчання [2, с. 17].

За кількісним складом дітей ігри можуть виконуватися фронтально, колективом групи дітей, підгрупами чи парами.

За характером та формою поведінки дітей у грі варто класифікувати на:

- 1) ігри-маніпуляції з предметами;
- 2) ігри, пов'язані з рухами, фізичними діями;
- 3) ігри-змагання (у парах, групах, командах);
- 4) рольові ігри на основі уявних та реальних ситуацій .

Згідно з метою та завданнями навчання дидактичні ігри поділяють:

- мовні (фонетичні, лексичні, граматичні);
- мовленнєві (розвиток аудіювання, говоріння);
- комунікативні (формування навичок спілкування).

Аналізуючи вище сказане ми пропонуємо рекомендації, щодо використання гри під час навчання дітей англійської мови:

1. Гра повинна викликати у дітей інтерес і бажання добре виконати завдання.

2. Гру треба добре підготувати та організувати.

3. Гра має проводитися в доброзичливій, дружній атмосфері.

4. Гра має бути прийнята всією групою.

5. Гра має бути організована таким чином, щоб діти могли в активному розумовому спілкуванні з максимальною ефективністю використовувати навчальний матеріал, що відпрацьовується.

Під час вивчення нового матеріалу, дошкільникам здебільшого пропонують вправи-ігри рецептивного характеру. Під час їх виконання дитина має сприйняти інформацію, яка подається у вербальному вигляді, що її запропонував вихователь. А потім продемонструвати, як вона її розуміє. Наприклад ігри вправи, такі як: «Покажи», «Виконай наказ», «Так чи ні», «Що зникло?». Виконуючи такі види вправ-ігор діти вчаться відповідати на запитання і ставити їх. Пропоновані дітям речення мають ілюструватися за допомогою схем, карток, малюнків та жестів.

Також використовують різноманітні творчі комунікативні ігри-вправи. Цей тип вправ являється найскладнішим, оскільки дитина вимушена

самостійно, напружуючи мислення, пам'ять і уяву, будувати звертання, прохання, відмову, відповідати на запитання, розповідати, описувати тощо.

Проведення підсумкових занять із кожної теми має проводитись у формі сюжетно-рольової гри, де постійно буде відпрацьовується система стереотипних комунікативних вправ, які є важливим чинником того, що чимало дошкільників наприкінці навчального року, знаючи кілька десятків лексичних одиниць і засвоївши відповідні лексико-граматичні структури, будуть здатні спілкуватися в межах вивченого програмового матеріалу [1, с. 36].

Отже, навчання англійської мови варт розглядати як один із найефективніших засобів, що охоплює різні види мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання та письмо). Англійська мова виступає не лише предметом та засобом виховання, а й розкриває особистий потенціал, враховуючи індивідуальні особливості кожної дитини. Ігри повинні бути невід'ємною складовою кожного заняття, та побудовані в цікавій та легкій формі. У процесі навчання іноземної мови формується вміння спілкуватись у межах комунікативного мінімуму. Завдання вихователя – сформуванати культуру спілкування і ввести у процес навчання іноземної мови позитивне сприйняття світу дитинства.

Список використаних джерел

1. Шкваріна Т. М. Англійська мова для дітей дошкільного віку (програма, методичні рекомендації): навч. посібник для вчителів ран. навчання англ. мови, студентів вищ. пед. навч. закладів. Київ: Шкільний світ, 2008. 112 с.

2. Кононко О. Особистісний підхід: суть та шляхи втілення в державній базовій програмі. *Дошкільне виховання*. 2000. № 9. С. 10-14.

*Шумська А. І.,
магістрант,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

*наук. керівник – Нікітська Ю. М.,
кандидат педагогічних наук, ст. викладач,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Україна*

СЕНСОРНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ОСНОВА РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ми живемо у високотехнологічному суспільстві. Наші діти з малку оточені розмаїттям технічних пристроїв і мають навчитися доцільно їх використовувати, дотримуючись правил безпеки, розпізнавати ознаки несправностей і вміти їх усувати, а ще бути трішечки винахідниками й дослідниками. Та, нажаль, вони віддаляються від реалій життя, пізнаючи світ через монітор комп'ютера або екран телевізора. Площинні зображення позбавляють дитину можливості відчутти предмет на дотик, визначити його фактуру, форму, запах. Таким чином, у свідомості малюка руйнуються зв'язки з навколишньою дійсністю. Особливо гостро це відчувається, коли потреба пізнання замінюється готовими відповідями і шаблонами, які нам пропонують медіа. Тож, працюючи із сучасними дошкільнятами, маємо ще більше уваги приділяти їх сенсорному розвитку.

Добре розвинена сенсорика – це основа для формування в дітей математичних знань та вмінь; вмінь порівнювати предмети за кольором, формою, величиною; виділяти схожі та відмінні ознаки, класифікувати, упорядковувати об'єкти; орієнтуватися у просторі, встановлювати часову послідовність подій; усвідомлювати зміст математичних понять. Сенсорно-пізнавальна компетенція передбачає наявність у дитини елементів логічної діяльності, навичок цілепокладання й планування, а також володіння мисленнєвими операціями: аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, абстрагування.

Сенсорне виховання як основу розумового розвитку дітей дошкільного віку розглядало багато вітчизняних (Ж.-Ж. Руссо, М. Монтесорі, Ф. Фребель) та сучасних (І. Карабаєва, К. Крутій, Т. Піроженко, О. Тарасова, І. Терещенко) дослідників. В основі педагогічної системи М. Монтесорі лежать маніпулятивні дії з предметами, які інтенсивно розвивають інтелект дитини, координують її рухи. Головне завдання у вихованні Ф. Фребель вбачав у роботі з твердим матеріалом, будівництві з кубиків, брусків, паличок, природного матеріалу. Французький філософ Ж.-Ж. Руссо зазначав, що виховання має навчити дитину «дивитись, слухати і дотикатись» [2, с. 15-19].

Дошкільне дитинство є базовим періодом для формування способів пізнання, розуміння та відображення картин світу. З огляду на це, одним із завдань оптимізації життєдіяльності дітей в умовах закладу дошкільної освіти є створення педагогом осередку сенсорного розвитку, який допоможе дитині підтримувати працездатний стан і вона зможе нормалізувати тонус, рівновагу, тактильну інтеграцію, узгодженість правої й лівої сторін тіла. Важлива риса сучасного освітнього простору – його доступність, яскравість, привабливість для малечі [5, с. 9-11].

Неабияка роль в освітньому процесі належить педагогу, який у своїй роботі використовує різні методи і прийоми, які відповідають віковим особливостям дітей, насичує ігри-заняття яскравими стимулами, поєднує ознайомлення з предметним довкіллям із практичними діями самих дітей, дбає про створення загальної доброзичливої атмосфери в колективі. Широкого застосування в педагогічній практиці набуває мультисенсорний підхід до навчання дошкільників. Ця технологія передбачає засвоєння дітьми інформації через задіяння всіх чуттєвих каналів сприймання [8, с. 64].

Проводити заняття, вправи з інтерактивним обладнанням цікаво для дітей в сенсорній кімнаті, яка наповнена великою кількістю різних стимуляторів, що впливають на органи зору, слуху, нюху, тактильні та вестибулярні рецептори. Добре коли в такій кімнаті розміщені повітряно-бульбашкові колони, «сухий дощ» (душ), сухий басейн, тактильна панель, безпечний оптиковолоконний пучок «Зоряний дощ», пуфик-крісло, столи для пісочної анімації, дзеркальна

куля, тактильна доріжка; посудини з камінчиками, шматочками хутра і тканини, гудзиками, каштанами [3, с. 21-23].

Найефективнішим засобом сенсорного розвитку є, безумовно, ігри з використанням LEGO-конструктора («Порівняй вежі», «У ліс по гриби», «Подовж ряд», «Від одного до п'яти»), піску, води та нетрадиційних технік малювання; багатофункціональні дидактичні посібники («Коркове лото», «Сітка», «Загадкові віконця», «Чарівні мішечки», «Стільники»); дидактичні моделі, що викликають бажання обстежувати предмет, сприяють кращому узагальненню («Диво-скринька», «Вгору-вниз», «Диво-столик», «Веселі кубики»); ігри, які розвивають логіку, уяву, здатність бачити причинно-наслідкові зв'язки (рамки, вкладки, пазли, сортери, геометрики, кубики та пірамідки). Здобули свою популярність ігри-шнурівки, гудзикові ігри, ігри-лабіринти, дерев'яні ігрові набори, розвивальні килимки та книжки [7, с. 90-105].

Дають дітям можливість торкатися, маніпулювати, пересипати, досліджувати, вивчати те, що міститься всередині – сенсорні коробки. Кожна з яких має свою тему, наповнення, ігрові завдання. Доповненням є дрібні деталі: гудзики, помпони, совочки, ситечка, ложки, невеликі іграшки, намистини різної величини і кольору [6, с. 32]. Сприяють закріпленню у дітей уявлень про форму, колір, розмір, звук використання засобів ейдетики, друдлів, піктограм, паличок Кюїзенера, різнокольорових блоків Дьенеша, ігор та вправ на розвиток асоціативного мислення [4, с. 59].

Цікавим сучасним матеріалом для дитячого розвитку є термомозаїка, а для старших дошкільників робота з фракталами – математичними візерунками. Дедалі більшої популярності, ніж гаджети, набуває килимок-трансформер, фетрові іграшки, бізіборд – дошка, на якій безпечно закріплені різні предмети побуту чи їх елементи: розетки, вимикачі, годинники, старі телефони, замки або що завгодно з того з чим дитині доведеться маніпулювати в майбутньому [1, с. 23].

Можна стверджувати, що сенсорне виховання є підґрунтям інтенсивного розвитку інтелекту дитини, самостійності, гнучкості мислення. Тому весь

освітній процес у закладах дошкільної освіти варто організувати таким чином, щоб діти могли вільно вправлятися у виконанні сенсорних операцій, бо, врешті, сенсорика й упорядковує розум.

Список використаних джерел

1. Герасимчук О. Бізіборд, або як зайняти малюків. *Палітра педагога*. 2017. № 5. С. 22-23.
2. Грядковіна Ж., Решетняк О. Через дію до пізнання. *Дошкільне виховання*. 2016. № 1. С. 15-19.
3. Кирилова О., Трифонова О. На шляху до гармонійних емоцій. *Дошкільне виховання*. 2018. № 6. С. 21-23.
4. Котненко А., Ясентюк С. Блоки Дьенеша для логіко-математичного розвитку дітей. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2019. № 5. С. 59-64.
5. Скрипник Т. Інклюзивне освітнє середовище. *Дошкільне виховання*. 2019. № 7. С. 7-11.
6. Слободянюк О. Світ у коробці. *Дошкільне виховання*. 2020. № 2. С. 32-36.
7. Тарасова О. С. Сенсорний розвиток дітей раннього віку. Харків, 2015. 142, [2] с.
8. Тристан А. Як вони це роблять: дошкільна освіта Німеччини. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2019. № 3. С. 62-65.